

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

SOUČASNÁ SLAVNOST „MÁJE“ VE STŘEDOČESKÉ OBCI OSKOŘÍNEK

Vedoucí práce PhDr. Miloslava Turková, CSc.

Praha 2013

Michaela Davidová

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 09. 12. 2013

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Miloslavě Turkové, CSc. za vstřícnost a ochotu, se kterou mi poskytovala cenné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat Bc. Jiřímu Musilovi za poskytnutí důležitých informací o konání slavnosti Máje v obci Oskořínek.

Obsah

1	Úvod	1
2	Metodologie	3
2.1	Cíl výzkumu	3
2.2	Výzkumná strategie	3
2.3	Techniky sběru dat	4
2.4	Výběr vzorku a prostředí výzkumu	5
2.5	Analytické postupy	6
3	Pojmy	8
3.1	Slavnost	8
3.2	Výroční obyčej	9
3.3	Tradice	10
3.4	Rituál	11
4	Charakteristika slavnosti Máje	12
5	Máje v Oskořínku	16
5.1	Obec Oskořínek	16
5.2	Májová slavnost v Oskořínku	17
5.3	Stavění Krále	18
5.4	Zdobení májek	20
5.5	Kroje	20
5.6	Hlídání Krále	21
5.7	Vlastní slavnost „Staročeské Máje“ v Oskořínku	23
5.8	Stínání krále	25
5.9	Úloha krále na Májích	27
5.10	Po slavnosti	30
6	Máje v Oskořínku pohledem aktérů	32
6.1	Okolnosti a důvody cesty k aktivní účasti na Májích	32
6.2	Pozitiva a negativa slavnosti pohledem aktérů	34
6.3	Změny na Májích	36
6.4	Budoucnost Májů v Oskořínku očima respondentů	38
6.5	Emický pohled na význam Májů	41
7	Závěr	47
7.1	Prameny a literatura	49

7.2 Přílohy	1
Příloha č. 1	1
Příloha č. 2	2
Příloha č. 3	10
Příloha č. 4	11
Příloha č. 5	12
Příloha č. 6	13
Příloha č. 7	35

1 Úvod

Ve své práci jsem se zaměřila na slavnost „Staročeské Máje“, která se každoročně koná v obci Oskořínek ve Středočeském kraji. Při této slavnosti¹ chodí mladí lidé v krojích po celé vesnici v průvodu, který vede král s královnou. Průvod s hudbou zastavuje u domů svobodných dívek, kde se tančí. Slavnost je pak zakončena „stínáním krále“ a večerní zábavou.

Sama jsem se Májů zúčastnila již čtyřikrát. Měla jsem tedy možnost osobně poznat nadšení při přípravách i atmosféru v průvodu. Osobně jsem v době před několika lety netušila, že se padesát kilometrů od hlavního města může taková akce se všemi atributy slavnosti² odehrávat. Dokonce jsem o samotných Májích nevěděla vůbec nic. Když jsem se účastnila poprvé, překvapilo mě, jakou má tato slavnost v Oskořínku tradici a kolik mladých lidí se jí účastní.

K výzkumnému problému je možné se dostat různými cestami. Na začátku je to většinou zvědavost, zaujetí něčím neobvyklým, neprozkoumaným nebo naopak něčím, co se nám jeví jako samozřejmé.³ U mě převládla zvědavost, jelikož jsem o Májích do nedávné doby nikdy neslyšela. Byla bych ráda, aby má práce přiblížila tuto slavnost těm, kteří o ní mnoho nevědí a netuší, že se může konat i poblíž Prahy.⁴

V první části práce jsem se věnovala slavnosti obecně, charakteristice Májů a významu jejich jednotlivých součástí. Zde jsem se opírala o díla několika autorů.⁵ Vše jsem doplnila popisem přípravy Májů a jejich samotného konání v obci Oskořínek, přičemž jsem vycházela především ze zúčastněného pozorování a rozhovorů s respondenty.

Vzhledem k tomu, že jsem si jako základní cíl své bakalářské práce stanovila zmapovat současný průběh slavnosti Máje ve středočeské obci Oskořínek a podat v širších souvis-

¹ Slavnost je opakem všednosti a vybočením z rutiny všedního dne. (Sokol, J. (2003). *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, str. 25. ISBN 80-7178-886-4).

Rovněž se užívá termín festivita, který označuje opakující se událost, kterou lidé s radostí očekávali, protože jim přinesla oddech od všedního dne. Zároveň však tato slavnostní událost obyvatele stmelovala, poskytovala jim pocit sounáležitosti a příslušnost k dané společnosti. (Heers, J. (2006). *Svátky bláznů a karnevaly*. Praha, str. 10. ISBN 80-7203-777-3).

² Podle J. Sokola jsou atributem slavnosti činnosti, které jsou společné všem, například společné jídlo, tanec nebo zpěv. (Sokol, J. (2003). *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, str. 27. ISBN 80-7178-886-4).

³ Nedbálková, K. (2007). *Etnografie* (Jedna ruka kreslí druhou aneb Jak se dělá etnografický výzkum. v R. Škvaříček, K. Šedřová, & a. kol., *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, str. 112. ISBN 978-80-7367-313-0).

⁴ Takové slavnosti, jaké se odehrávají v Oskořínku, mají lidé, jak uvedla respondentka (Respondentka 4 – Studentka VŠ 24 let) spojenou spíše s folklorem na Moravě.

⁵ Čerpala jsem například z děl těchto autorů: Brouček & Jeřábek (2007) *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta. ISBN 978-80-204-1712, Krupková (1991). *Tradice a etnografie: k úloze tradice ve vývoji kultury*. Praha: Karolinum. ISSN 0567-8307, Zíbrt (2006). *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-624-7., Sokol (2003). *Člověk a náboženství*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-886-4, Langhammerová (2004) *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-239-6.

lostech reflexi účasti aktérů, zvolila jsem kvalitativní výzkumnou strategii. Opírala jsem se zejména o polostrukturované rozhovory s respondenty, kteří se aktivně účastní slavnosti Máje a o zúčastněné pozorování. Získaná data jsem následně analyzovala a interpretovala.

2 Metodologie

2.1 Cíl výzkumu

Tématem bakalářské práce je tradiční slavnost „Staročeské Máje“, která se pravidelně koná v obci Oskoříněk ve středních Čechách. Sledovala jsem jednotlivé problémové okruhy, které jsou s májovou slavností spojeny. Jednalo se o okolnosti a důvody cesty k aktivní účasti na Májích, pozitiva a negativa slavnosti pohledem aktérů, změny na Májích, budoucnost Májů v Oskořínku očima respondentů a emický⁶ pohled na význam Májů.

Ve své práci se věnuji slavnosti, jejímu konání, průběhu a jejím přípravám z pohledu zúčastněných. Hlavním cílem je reflexe účasti aktérů na Májích, tedy pohledu aktivních účastníků („májovníků“) na slavnost každoročně probíhající v jejich obci.

2.2 Výzkumná strategie

Pro řešení vytýčeného úkolu jsem zvolila strategii kvalitativního výzkumu.⁷ Vzhledem k tomu, že jsem se zaměřila na postoje jednotlivých účastníků ke slavnosti Máje, považuji tuto metodu za nejvhodnější. V kvalitativním výzkumu jsou důležití zejména respondenti a záleží na jejich zkušenostech, znalostech a pocitech, které mají ohledně zkoumaného problému v daném prostředí.⁸ Respondenti nejsou omezeni žádnými schémata, a mají při svém projevu určitou volnost. Úkolem výzkumníka je poté nalézt v nashromážděných datech důležitá uspořádání a analyzovat je.⁹ Kvalitativní výzkum se spíše zkoumaný problém snaží pochopit a hlouběji mu porozumět¹⁰, nikoli ho pouze zaměřit a popsat.¹¹ Úkolem kvalitativního výzkumu je tedy především odhalovat neznámé skutečnosti o sociálních jevech.¹²

⁶ Emický pohled zachycuje výzkumný problém očima účastníků. (Škvaříček, R. (2007) – Šedřová, K. a kol.: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Pravidla hry*: Praha: Portál, str. 18. ISBN 978-80-7367-313-0).

⁷ „Kvalitativní výzkum je založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“ (Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, str. 50. ISBN 80-7367-040-2).

Rovněž je to výzkum, ve kterém se nepoužívají statistické procedury. (Strauss, A., & Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert: Brno: Sdružení podané ruce), str. 10. ISBN 80-85834-60-X).

⁸ Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*: Brno: Paido, str. 183. ISBN 978-80-7315-185-0.

⁹ Disman, M. (2002). *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, str. 290. ISBN 11-015-68.

¹⁰ Silverman, D. (2005): *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar., str. 20. 80-551-0904-4.

¹¹ Kaufmann, J-C (2010). *Chápající rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), str. 37. ISBN 978-80-7419-033-9.

¹² Surynek, A., Komárková, R., Kašparová, E. (2001): *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press, str. 26. ISBN 80-7261-038-4.

Postoje ke slavnosti jsem zjišťovala od aktérů v místě konání Májů, ve středočeské vesnici Oskořínek. Rovněž jsem ve svém výzkumu používala metodu pozorování a rozhovory s účastníky slavnosti.¹³ Kvalitativní výzkum je také vhodný, jelikož jsem se zaměřila pouze na menší vzorek lidí, který se týká konkrétní slavnosti v konkrétním místě, jedná se tedy o specifickou situaci a prostředí.¹⁴

2.3 Techniky sběru dat

První technikou sběru dat, kterou jsem při svém výzkumu použila, bylo pozorování.¹⁵ Zaměřila jsem se na pozorování¹⁶ Májů v roli „účastníka jako pozorovatele“.¹⁷ Oblékla jsem si tedy při účasti na slavnosti kroj¹⁸, protože mladí lidé v kroji jsou zde v centru dění a ti bez kroje se na slavnost dívají pouze zpovzdálí. Pozorovala jsem jednak jednotlivé části slavnosti, abych znala celý kontext, což jsem využila v následných rozhovorech s účastníky, a také jsem průběžně sledovala přípravy na samotné Máje. Účastnila jsem se tedy nácviků úvodního tance (besedy), stavění a hlídání velkého máje, rozdělování krojů, roznášení májek po obci a psaní vápnem na silnici.¹⁹ Při pozorování jsem se soustředila na interakci mezi lidmi a psala jsem si poznámky o všem, co jsem zachytila. Především jsem oddělila poznámky o ostatních účastnících od svých zaznamenaných nápadů a pocitů.²⁰ Při pozorování i při účasti v průvodu jsem použila fotoaparát a zachycené fotografie jsem poté opatřila odpovídajícím popisem a datem.²¹ Fotografie jsou zařazeny do přílohy této bakalářské práce.²²

Další použitou technikou, která byla pro sběr dat nejdůležitější, byly polostrukturované rozhovory. To znamená, že otázky v rozhovorech byly otevřené a nechala jsem hovořit především respondenty. V případě potřeby jsem použila doplňující otázky, aby mohli své odpovědi rozvinout. Každý rozhovor obsahoval přibližně dvacet otázek²³, které se u všech respondentů shodovaly, ty jsem měla již předepsané. Jejich pořadí však nebylo přesně dané.

¹³ Jednalo se o etnografický výzkum (Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, str. 103. ISBN 80-7367-040-2).

¹⁴ Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*: Brno: Paido, str. 184. ISBN 978-80-7315-185-0.

¹⁵ „*Je to styl výzkumu, ve kterém výzkumník participuje na každodenním životě lidí, které studuje*“ (Disman, M. (2002). *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, str. 305. ISBN 11-015-68).

¹⁶ Cílem pozorování je především objevit ve zkoumané realitě nové věci a sledovat je z jiného úhlu (Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*: Brno: Paido, str. 189. ISBN 978-80-7315-185-0).

¹⁷ Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, str. 162. ISBN 80-7367-040-2.

¹⁸ Kroj jsem měla možnost obléknout díky mému informátorovi, který je jeden z hlavních organizátorů Májů.

¹⁹ Vše je podrobně vysvětleno v kapitole č. 5

²⁰ Disman, M. (2002). *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, str. 312. ISBN 11-015-68.

²¹ Tamtéž, str. 314

²² Viz příloha č. 6

²³ Přehled základních otázek kladených respondentům viz příloha č. 1

Otázky jsem pokládala podle toho, kam se náš rozhovor ubíral. Rozhovory jsem prováděla s každým respondentem zvlášť na domluveném místě v obci Oskořínek.

Před rozhovorem jsem každého respondenta informovala o cíli a průběhu mého výzkumu a ujistila jsem je, že jejich odpovědi budou použity pouze v této práci a nebudou je dále šířit. Také jsem je ujistila, že je tento výzkum anonymní, jejich jméno tedy nebude zveřejněno, pokud si to oni sami nebudou přát. Rovněž jsem je požádala o to, zda si mohu náš rozhovor nahrát na diktafon. Pokud by někdo s nahráváním rozhovoru nesouhlasil, měla jsem připravený blok, do kterého bych si rozhovor zaznamenávala ručně. Nikdo z respondentů nahrávání neodmítl, blok mi tedy sloužil k poznámkám, které jsem si zaznamenávala během rozhovorů. Od respondentů jsem si vyžádala informovaný souhlas²⁴ a informovala jsem je, že mohou kdykoli svoji účast na výzkumu ukončit. Pokud by měli zájem, bude jim tento výzkum k dispozici k nahlédnutí. Vše tedy bylo v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb. Při provádění rozhovorů jsem se setkala s velkou ochotou dotazovaných, kteří poctivě odpovídali na mé otázky a sami přicházeli s novými podněty. Zdálo se mi tedy, že jsou Májje téma jim blízké, a protože jsou respondenti každý rok jejich součástí, byly odpovědi často velice zajímavé a poutavé.

2.4 Výběr vzorku a prostředí výzkumu

Na základě mého pozorování, které probíhalo třetí týden v květnu 2012²⁵ od čtvrtka do neděle při přípravách na slavnost a při jejím konání ve středočeské obci Oskořínek na Nymbursku, jsem si pro rozhovor vybrala především ty aktéry, kteří se účastnili příprav Májů a následně hráli v průběhu slavnosti vůdčí roli. Další respondenty mi doporučil můj hlavní informátor, který v obci žije celý život a slavnost spoluorganizuje a zná všechny ostatní účastníky. Byl tedy mým dveřníkem²⁶, který mi pomohl se dostat do terénu a seznámil mě s aktéry slavnosti.

Rozhovory jsem provedla s deseti aktéry slavnosti, s pěti dívkami a pěti chlapci, kteří se účastní průvodu v kroji. Mezi dotazovanými byly především hlavní postavy Májů, tedy

²⁴ „Při informovaném souhlasu proniká účastník postupně do toho, čeho se výzkumný projekt týká a co vše by obnášela účast na něm, a na tomto základě se svobodně rozhoduje, zda a za jakých podmínek se bude na výzkumu podílet.“ (Guillemín, M., & Gillam, L. (2004). *Etika, reflexivita a „eticky důležité okamžiky“*. Biograf (35), (strany 11-31), str. 23. SSN 1211-5770).

²⁵ Svě pozorování jsem zopakovala i v květnu 2013.

²⁶ Osoba, která umožňuje nebo naopak znemožňuje přístup výzkumníka do terénu a k informacím. Může být členem elity ve skupině, což může výzkumníkovi usnadnit proniknutí do skupiny. Také je to ten, který výzkumníka ostatním představí (Heřmanský, M. (2009). *Pozorování – prezentace*. Praha: E-kurz – Úvod do společenskovedního výzkumu).

král²⁷ a královna, kteří mají na starosti organizační záležitosti. Dále jsem hovořila se dvěma bývalými králi a bývalou královnou, protože jsem chtěla zjistit, zda Máje a lidé prošli od dob jejich „panování“ nějakou změnou. Ostatní dotazovaní byli aktivní účastníci a účastnice slavnosti, kteří pomáhají při jejích přípravách, ale nepodílejí se na organizaci. Mezi mými informátory byli i respondenti, kteří z Oskořínka nepocházejí, ale Májů se aktivně účastní.²⁸ Věkové rozmezí respondentů se pohybovalo od 15 do 31 let.²⁹ Respondenty jsem očíslovala číslicemi 1 – 10³⁰ v pořadí, v jakém jsem rozhovory prováděla. Mezi respondenty převažovali ti, kteří se Májů účastní již delší dobu.³¹

2.5 Analytické postupy

Rozhovory jsem vždy co nejdříve po zaznamenání na diktafon přepsala do písemné podoby do počítače. K tomu jsem použila program Listen N Write, který mi umožnil poslouchat rozhovor a zároveň ho přepisovat a libovolně přetáčet, což mi ušetřilo mnoho času. Rozhovory jsem poté zkopírovala do dokumentového souboru MS Word, ve kterém jsem mohla jednoduše vyhledávat a vytvářet tabulky, například na terénní poznámky.³² Použila jsem metodu doslovné transkripce, protože je důležité, co přesně dotazovaní řekli. Rozhovory jsem tedy po jazykové stránce nijak neupravovala.

Nashromážděné informace jsem průběžně analyzovala a k provedeným závěrům jsem se v průběhu celého výzkumu vracela, což jsem využila především v rozhovorech. Měla jsem totiž možnost doplnit nebo upravit otázky, abych získala od respondentů co nejvíce informací, které jsem použila k zodpovězení hlavní výzkumné otázky.³³

Každý záznam rozhovoru jsem označila stejným datem jako přepsaný rozhovor, aby se vše dalo případně dohledat.³⁴ Rovněž jsem si utvořila více kopií přepisu rozhovoru i zvukových záznamů alespoň na dvě média (vypálení na CD nebo uložení na flash disk), aby se zamezila případné ztrátě získaných dat.

²⁷ Přepis rozhovoru s respondentem 1, současným králem – Studentem VŠ, 25 let viz příloha č. 2

²⁸ Jedná se především o partnery místních obyvatel nebo příbuzné, kteří nepocházejí přímo z Oskořínka.

²⁹ Většina respondentů byli studenti, ale také pracovníci v různých oborech.

³⁰ Viz příloha č. 3 - Charakteristika respondentů.

³¹ Měli tedy velké zkušenosti a podali mi ucelené informace.

³² Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, str. 228. ISBN 80-7367-040-2

³³ Tamtéž str. 50

³⁴ Strauss, A., & Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert: Brno: Sdružení podané ruce, str. 19. ISBN 80-85834-60-X.

Pro analýzu rozhovoru jsem použila tzv. rámcovou analýzu³⁵, která umožňuje lepší organizaci dat, jelikož informací v rozhovoru bylo mnoho. Nejdříve jsem si nasbíraná data rozdělila a zredukovala a poté je interpretovala. Tato analýza vychází z témat a kategorií, které se píšou do tabulky, a usnadňují organizaci a vyhodnocení dat.³⁶ Data nasbíraná v rozhovorech jsem si tedy rozdělila do témat a poté do podtémat, což jsem učinila až v průběhu práce s daty. Pro každé hlavní téma jsem si vytvořila samostatnou tabulku, kde bylo každé podtéma zastoupené jedním sloupcem. Do této tabulky jsem poté zaznamenala všechna sebraná data, která patří jednotlivým tématům.³⁷

Zjistila jsem také informace o obci jako takové. Například kolik má obec obyvatel, jaká je jejich věková skladba, genderové rozložení, občanská vybavenost a dostupnost služeb³⁸, společně s lokalitou vesnice a jejím společenským životem, tj. akcemi, které se zde kromě slavnosti Máje konají, aby byla zřejmá charakteristika obce, ve které budu výzkum provádět.

³⁵ „Tato analýza umožňuje zachycení vznikajících konceptů a nápadů tak, aby byly zdůvodněné především samotnými daty, a ne pouze předem danými kategoriemi odvozenými z nějaké známé teorie.“ (Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, str. 217. ISBN 80-7367-040-2).

³⁶ Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, str. 218. ISBN 80-7367-040-2

³⁷ Tamtéž str. 218

³⁸ Heřmanský, M. (2009). *Pozorování – prezentace*. Praha: E-kurz – Úvod do společenskovedního výzkumu.

3 Pojmy

3.1 Slavnost

Slavnost je přerušáním všedního života, prostředkem uspořádání běhu roku a průběhu lidského života a narušením stereotypů všedního dne.³⁹ Všední je naopak to, co se opakuje téměř každý den. Člověk se musí především starat o své potřeby, své zájmy a pracovat, aby měl co jíst, a protože to dělá každý den, dělá to s určitou rutinou.⁴⁰ Člověk se tedy občas musí od této rutiny alespoň na krátkou chvíli odpoutat.⁴¹

Slavnost a všední den jsou prostředkem k rytimizaci života a zároveň reflexí vztahu člověka ke světu přírody, k minulosti i budoucnosti. Slavnost je potvrzením vlastní identity člověka, významných okamžiků života a je zároveň prostředkem, jak získat klid a čas potřebný k tomu, aby člověk zvládl těžké životní situace.^{42, 43} Svátek se od všednosti odlišuje nejen chováním, ale také tím, že vystupuje z obyčejného světa jinam a přesahuje jej.^{44, 45}

Slavnost však také obsahuje různé kulturně umělecké prvky, které v sobě spojují výtvarnou, divadelní, hudební, řečnickou nebo taneční složku.^{46, 47} Také často obsahuje něco, co je společné všem, například společné jídlo, pití, tanec a zpěv, nebo také iniciaci mladých do světa dospělých.⁴⁸ Slavnost je především záležitostí životního rytmu a řádu společ-

³⁹ Pešek, J. (1995). *Slavnost jako téma dějepisného zkoumání*. Documenta Pragensia XII. Pražské slavnosti a výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991. Praha, str. 8. ISBN 0000.

⁴⁰ Sokol, J. (2003). *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, str. 24. ISBN 80-7178-886-4.

⁴¹ Každý jiným způsobem, někdo vyhledává společnost ostatních lidí a někdo preferuje samotu. (Sokol, J. (2003). *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, str. 25. ISBN 80-7178-886-4).

⁴² Pešek, J. (1995). *Slavnost jako téma dějepisného zkoumání*. Documenta Pragensia XII. Pražské slavnosti a výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991. Praha, str. 9. ISBN 0000.

⁴³ *V dřívějších dobách mohla slavnost sloužit jako sociální ventil, kdy v „převráceném světě karnevalu“ odrealizovali bezmocní, podřízení či ponížení frustrace svého postavení.* (Pešek, J. (1995). *Slavnost jako téma dějepisného zkoumání*. Documenta Pragensia XII. Pražské slavnosti a výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991. Praha, str. 8. ISBN 0000).

⁴⁴ Sokol, J. (2003). *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, str. 25. ISBN 80-7178-886-4.

⁴⁵ Ze všech výpovědí respondentů vyplývá, že tak slavnost Májě také chápou.

⁴⁶ Tamtéž str. 9

⁴⁷ Řada těchto charakteristik se týká nejen slavnosti Májů obecně, ale i Májů slavených v současnosti v Oskořínku.

⁴⁸ Sokol, J. (2003). *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, str. 27. ISBN 80-7178-886-4.

nosti, jejíž členové mají určitý nárok⁴⁹ se do něj začlenit.⁵⁰ Komunita, která nedokáže zachovat alespoň minimum svých rituálů a slavností se hrouť a zaniká.⁵¹

3.2 Výroční obyčej

Zvyky a obyčeje jsou vzorce jednání, které jsou zavedeny v určitých společnostech, často však nemají žádné praktické nebo mravní zdůvodnění. Zvyky ale mají značný význam pro mezilidské vztahy a sounáležitost, protože si jimi lidé dávají najevo, že patří do dané společnosti.⁵² Obyčeje jsou opakovaným jednáním lidí, které se děje při určitých příležitostech. Toto jednání je především „kolektivně tradované a uvědomované“.⁵³

Výroční obyčeje, které vznikaly z pohanských obřadů, se udržely dodnes, jelikož se v nich spojovaly životní zájmy s přírodními představami. Tyto obyčeje měly především zajistit, aby se lidem dařilo v hospodářství. Tato zabezpečovací funkce však zanikla s příchodem pokročilejšího hospodaření. Také se už nekladl důraz na významový obsah původního obřadu a závazné obřady se měnily v obyčeje, které byly sice obecně zachovávané, ale nebyly už nezbytné.⁵⁴

Obyčeje doprovázely život člověka při významných životních i pracovních příležitostech a spojovaly se s přelomovými okamžiky v životě člověka v rodině a ve výročním a pracovním cyklu. Také dodávaly těmto obdobím slavnostní podobu a pomáhaly je přetvářet v lidové slavnosti a svátky. V našem prostředí je lidovým obyčejem ten, který se vztahoval k životu v rodině, k výročním slavnostem a který vycházel ze střídání ročních období, například vynášení smrtky a právě slavnost Máje. Vlivem společenských vztahů a hospodářských změn měnily obyčeje v průběhu času svůj obsah i formu nebo ji zcela ztrácely, zároveň však získávaly nové společenské uplatnění.⁵⁵

Obyčeje jsou ve vesnické společnosti organizačním prvkem, který pomáhá vytvářet a řídit vztahy mezi lidmi v rodině i v obci. V lidových obyčejích je důležitá také estetická

⁴⁹ Tento nárok je v případě Májů v Oskořínku omezen věkem, který je od 15 let zhruba do 30 let nebo do té doby, než se aktéři vdají nebo ožení.

⁵⁰ Pešek, J. (1995). *Slavnost jako téma dějepisného zkoumání*. Documenta Pragensia XII. Pražské slavnosti a výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991. Praha, str. 11. ISBN 0000.

⁵¹ Pešek, J. (1995). *Slavnost jako téma dějepisného zkoumání*. Documenta Pragensia XII. Pražské slavnosti a výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991. Praha, str. 10. ISBN 0000.

⁵² Wikipedia. (3.3 2013). Wikipedia.org. Načteno z Wikipedia.org: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Zvyk>.

⁵³ Krupková, J. (1991). *Tradice a etnografie: k úloze tradice ve vývoji kultury*. Praha. Karolinum., str. 85. ISSN 0567-8307.

⁵⁴ Václavík, A. (1959). *Výroční obyčeje a lidové umění*. Praha: ČSAV, str. 47. ISBN 978-80-85948-74-5.

⁵⁵ Tomeš, J. (1975). *Současné funkce lidových obyčejů a občasných obřadů*. v V. Frolec, M. Krejčí, & J. Tomeš, *Životní prostředí a tradice*. Brno: Blok, str. 156. ISBN 47-008-75.

složka, která je často podřízena reprezentativním nebo zábavným funkcím. Což můžeme pozorovat i ve vývoji obřadního oděvu, tanců, písní a divadelních představení při slavnostech.⁵⁶

Podle Václava Frolce se termínem obyčej označují projevy, které již ztratily nejen obřadní, ale i svůj původní obsah, avšak stále se v určitém společenství udržují.⁵⁷ Obyčejová tradice však nebyla jen nepřetržitým procesem, jelikož se často přerušovala a znovuobnovovala.⁵⁸

Výroční obyčeje prodělaly mnoho proměn, jak obsahových tak funkčních, přesto se svými kvalitami staly důležitým prvkem v životě člověka.⁵⁹ Dříve se výroční obyčeje vykonávaly především pro svoji „magicko-prosperitní“ funkci. Mají ale také převážně zábavný obsah a jsou projevem společenského života v dané společnosti.⁶⁰ Tomu, že se obyčeje dodržují, napomáhá povědomí o tradicích jako o odkazu předků.⁶¹

3.3 Tradice

Termín tradice se začal používat v české odborné literatuře až od 19. století. Dříve se používaly spíše termíny jako „předávání kulturních hodnot“ nebo „dědictví minulosti“.⁶² Dnes označují etnografové a folkloristé termínem tradice vše, co je v oblasti tzv. lidové kultury předmětem přenosu kulturních informací z generace na generaci.^{63,64}

Podle J. Krupkové je tradice „způsobem chování nebo normou, jejímž cílem je posílení skupinového uvědomění a soudržnosti.“⁶⁵ Tradice představuje individuální i společenské vědomí všech generací a je to povědomí té generace o historii a pokračování její kultury.⁶⁶ Nositelé tradice si prostřednictvím opakovaného jednání uvědomují vztah k národu a minulosti. Tradice je součástí minulosti, ale především musí být součástí společenské pří-

⁵⁶ Tomeš, J. (1975). *Současné funkce lidových obyčejů a občasných obřadů*. v V. Frolec, M. Krejčí, & J. Tomeš, *Životní prostředí a tradice*. Brno: Blok, str. 160. ISBN 47-008-75.

⁵⁷ Frolec, V. (1982). *Výroční obyčeje a jejich životnost v českých zemích*. v V. Frolec, *Výroční obyčeje*. Brno: Blok, str. 18. ISBN 47-025-82.

⁵⁸ Pavlicová, M. (2007). *Lidová kultura a její historicko-společenské reflexe (mikrosociální sondy)*. Brno: Ústav Evropské Etnologie, str. 98. ISBN 978-80-254-1044-8.

⁵⁹ Frolec, V. (1982). *Výroční obyčeje a jejich životnost v českých zemích*. v V. Frolec, *Výroční obyčeje*. Brno: Blok, str. 18. ISBN 47-025-82.

⁶⁰ Což se mi potvrdilo v mém výzkumu v rozhovorech s respondenty.

⁶¹ Popelka, P. (1982). *Sociální realita ve výročních obyčejích*. v V. Frolec, *Výroční obyčeje*. Brno: Blok, str. 74. ISBN 47-025-82.

⁶² Krupková, J. (1991). *Tradice a etnografie: k úloze tradice ve vývoji kultury*. Praha. Karolinum., str. 26. ISSN 0567-8307.

⁶³ Tamtéž, str. 64

⁶⁴ Respondenti také vnímají tento přenos, protože byli k účasti na Májích často vedeni již od dětství

⁶⁵ Krupková, J. (1991). *Tradice a etnografie: k úloze tradice ve vývoji kultury*. Praha. Karolinum., str. 14. ISSN 0567-8307.

⁶⁶ Tamtéž, str. 109

tomnosti, protože se jedná o „historicky podmíněný společensko-kulturní jev“. ⁶⁷ Tradiční se také rozumí soubor postupů, uznávaných pravidel rituální nebo symbolické povahy, které se snaží vštípit určité normy chování. ⁶⁸

Podmínkou toho, aby se jev mohl stát součástí dobové tradice je především přijetí kolektivem. ⁶⁹ Právě jevy, normy a názory vytvářející kulturní dědictví společnosti, jsou chápány jako jevy, které již existovaly v minulosti některé společnosti. ⁷⁰ Tradice však není spjata pouze se společenským vědomím. Některé tradice mohou být individuální a vázané pouze na jednotlivce, avšak historickou úlohu ve vývoji kultury má tradice zejména jako skupinový jev. ⁷¹

3.4 Rituál

Rituál je slavnostním obřadem, který se vyznačuje výrazným individuálním nebo kolektivním způsobem chování, které je založené na tradičních pravidlech nebo na pravidlech, které si lidé sami stanovili. Rituál je především záležitostí archaických společností, avšak některé rituály přežívají i v dnešní moderní společnosti, i když se jejich obsah výrazně mění. ⁷²

Máje jsou tedy opakovaným rituálem, pomocí kterého upevňuje dané společenství své uspořádání a organizaci. ⁷³ Máje mohou být v kategorii rituálů, do které spadají oslavné obřady, jako je například karneval. Tyto oslavy mají symbolizovat „dočasné zrušení řádů, jež má zaručit prosperitu nového řádu.“ ⁷⁴ Lidský život byl vždy identifikován tam, kde byl rituál symbolem sounáležitosti a uvědomování řádu. ⁷⁵

⁶⁷ Tamtéž, str. 93

⁶⁸ Hobsbawm, E. (1999). Introduction: Inventing Traditions. In *The Invention of Tradition*. Ed. E. Hobsbawm, T. Ranger. Cambridge: Cambridge University Press, ... s. 1-14. ISBN 0-521-43773-3.

⁶⁹ Pavlicová, M. (2007). *Lidová kultura a její historicko-spoolečenské reflexe (mikrosociální sondy)*. Brno: Ústav Evropské Etnologie, str. 100. ISBN 978-80-254-1044-8.

⁷⁰ Krupková, J. (1991). *Tradice a etnografie: k úloze tradice ve vývoji kultury*. Praha. Karolinum., str. 45. ISSN 0567-8307.

⁷¹ Tamtéž, str. 108

⁷² Malina, J. (2009). *Antropologický slovník aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk: s přihlédnutím k dějinám literatury a umění*. Brno: Akademické nakladatelství, str. 3417. ISBN 978-80-7204-560-0.

⁷³ Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 847. ISBN 978-80-204-1712.

⁷⁴ Malina, J. (2009). *Antropologický slovník aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk: s přihlédnutím k dějinám literatury a umění*. Brno: Akademické nakladatelství, str. 3418. ISBN 978-80-7204-560-0.

⁷⁵ Pešková, J. (1995). *Každodennost a svátek: filosofický rozměr festivity*. Documenta Pregensia XII. Pražské slavnosti a výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991. Praha, str. 29. ISBN 0000.

4 Charakteristika slavnosti Máje

Máje se konají v květnu, kdy kvete příroda, ale také mládí. V lidové symbolice k sobě patří právě mladí svobodní lidé a zeleň⁷⁶ spolu se živými květy.⁷⁷

K Májům neodmyslitelně patří také stavění májek. Nejstarší doklad o stavění májky u nás je z roku 1422, kdy za postavení máje dostal hoch za odměnu ruku děvčete.⁷⁸ „Nejstarší pojednání o Májích pak pochází od Arnošta Bardebera z roku 1651 (Diatrive majana exoterica de...majalibus).“⁷⁹

Již staří Římané a Etruskové stavěli stromky před domy, aby je ochránili před zlými duchy a nemocemi.⁸⁰ Dříve šlo tedy především o zabezpečení obce před zlem⁸¹ a o snahu ochránit májem obilí a sady před škodou.⁸² Podle Jiřiny Langhammerové jsou Máje „kontrastem k pálení nočních ohňů, kterými se obrazně ruší možné zlo.“⁸³ Při stavění máje se přisuzovala magická funkce a ochranný význam také zeleni, která dokázala přivolat dostatek vláhy.⁸⁴ Obecně má máj pozitivní význam, je to symbol života, jeho ochrany a růstu. Strom samotný je v duchovní kultuře symbolem života obecně společně s barevností a pestrostí vlájících stuh, které podle magie odrážejí zlé síly. Pod májem se tančí, zpívá a slavnost je především o mladých svobodných lidech. Všechny tyto zvyky a objekty vyjadřují životní radost a optimismus.⁸⁵

Hlavními aktéry stavění májek byli svobodní chlapci. Ti stavěli menší májky před soukromými domy, v nichž žily svobodné dívky. Velké máje pak chlapci umísťovali ve středu

⁷⁶ „K prvnímu máji se zelenají stromové haluze a někdy mají též už květy. Proto se stavěly před domy, aby se lidé potěšili pohledem na ně a občerstvili jejich vůni, aby měli znamení, že nastává nejkrásnější roční doba, máj, květen.“ (Zíbrt, Č. (2006). *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad, str. 275. ISBN 80-7021-624-7).

⁷⁷ Langhammerová, J. (2004). *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, str. 118. ISBN 80-7106-239-6.

⁷⁸ Zíbrt, Č. (2006). *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad, str. 276. ISBN 80-7021-624-7.

⁷⁹ Václavík, A. (1959). *Výroční obyčeje a lidové umění*. Praha: ČSAV, str. 148. ISBN 978-80-85948-74-5.

⁸⁰ Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 522. ISBN 978-80-204-1712.

⁸¹ „Podle lidových pověr létají o filipojakubské noci čarodějnice na ohnivých pometlech a škodí lidem i dobytku. Na ochranu prý se staví máj, který zahání nečisté duchy pekelné a čarodějně jejich tanečnice na hodokvasu a v noci filipojakubské“ (Zíbrt, Č. (2006). *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad, str. 275. ISBN 80-7021-624-7).

⁸² Václavík, A. (1959). *Výroční obyčeje a lidové umění*. Praha: ČSAV, str. 148. ISBN 978-80-85948-74-5.

⁸³ „Na rozdíl od ohňů, které se zapalují na okolních kopcích, což má představovat magickou ochranu území, se májka staví uprostřed obce, protože její funkce je také ochranná.“ (Langhammerová, J. (2004). *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, str. 118. ISBN 80-7106-239-6.

⁸⁴ Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 522. ISBN 978-80-204-1712.

⁸⁵ Langhammerová, J. (2004). *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, str. 112. ISBN 80-7106-239-6.

obce před veřejnými budovami. Zpravidla byly obecní máje vyšší než soukromé a obojí se zdobilo krepovým papírem.⁸⁶

Vysoké jehličnaté stromy sloužily jako májky už ve středověku, kdy byly stavěny na důkaz pocty k vrchnosti a na počest všech dospělých dívek. Často byla ze stromu oloupana kůra, což mělo nejen estetický, ale i pověřivý smysl, a to zamezit působení škodlivých sil skrytých pod kůrou.⁸⁷

Máje dříve rozdělovaly mládež především na ženaté a svobodné. Postupem času zesílil jejich význam jako projev zájmu o dívku, především v případě, že chlapec stavěl májku dívce sám. Postavení májky tedy oznamovalo počátek vztahu, vážnou známost nebo chystanou svatbu, zejména pokud se chlapec na postavení májky domluvil s dívčinými rodiči.⁸⁸ Pokud mládenec umístil májku pod okno, na vrata nebo na střechu dívčina domu večer před Máji, znamenalo to pro dívku veřejnou poctu. Zejména to však vyjadřovalo chlapcovu náklonnost k ní, která se projevovala také výběrem stromku a jeho výzdobou.⁸⁹ Naopak suchý nebo křivý stromek byl potupou a dával se především nezachovaným či neoblíbeným dívkám.⁹⁰

Obřadní stavění máje začínalo vyhlédnutím velkého stromu, jeho přivezením do vesnice a ozdobením, kterého se účastnily i dívky. Pokud někdo máj zničil nebo ukradl, byla to pro stavitele velká hanba. Mladí chlapci ho proto hlídali před mládeží ze sousedních vesnic.⁹¹ Máj se střežil často až do jeho pokácení, dnes se hlídá pouze první noc, nanejvýše tři noci. Po uplynutí této doby je jeho poškození chápáno jako projev vandalismu. Ukradený máj museli původní vlastníci před májovou slavností vykoupit nebo postavit nový.⁹² Stavění a kácení máje mělo svá pravidla a bylo doprovázeno ceremoniály, které byly obecně vžitě a lišily se podle krajů nebo i podle obcí.⁹³ Máje se staví na náměstích a návších a upozorňují na konání májových zábav. Staví se ale také na hřištích nebo na okrajích vesnice.⁹⁴

Ke slavnosti patří taneční zábava a také průvod s muzikou. Průvod je organizovaným zástupem lidí a může být vyjádřením magických představ ochrany, očisty, úcty a prosperity.

⁸⁶ Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 522. ISBN 978-80-204-1712.

⁸⁷ Tamtéž, str. 662

⁸⁸ Tamtéž, str. 522

⁸⁹ „Čím bohatší byl nápadník, tím pestřejšími stuhami byla májka ozdobena.“ (Zíbrt, Č. (2006). *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad, str. 276. ISBN 80-7021-624-7).

⁹⁰ Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 662. ISBN 978-80-204-1712.

⁹¹ Tamtéž, str. 522

⁹² Tamtéž, str. 522

⁹³ Plessingerová, A. (1990). *Odras současných společenských podmínek ve středočeské slavnosti „Staročeské Máje“*. *Český lid* (77/1), str. 48. ISSN 0009-0794.

⁹⁴ Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 522. ISBN 978-80-204-1712.

Představuje také společenské vyžití, uvolnění, zábavu, radost a psychickou hygienu. Uspořádání účastníků v průvodu je často určené tradicí, pohlavím a věkem účastníků. Znakem průvodu je i oděv účastníků, barevnost, gesta, výskot, křik, hudba a tanec.⁹⁵

Ke slavnosti dále patří zvaní svobodných dívek na zábavu a vybírání finančního příspěvku na její pořádání.⁹⁶ Do domů chodí král, královna a pokladník, kterému musí domácí dívka zaplatit za májku.⁹⁷ Dříve dívku, která by nechtěla zaplatit, stihl trest: „U muziky žádný mládenec s ní netančil, ba ani vlastní milovník nesměl si jí všimnout.“^{98,99} Průvod pak prochází s hudbou za jásotu a zpěvu od jednoho domu ke druhému, nabírají se nové dívky a přibývají tanečnice. Poté se odebere celý průvod na náves, kde se tančí okolo postaveného máje.¹⁰⁰

Součástí slavnosti je i vyvolávání, což je humorné veršované hodnocení účastníků slavnosti a komentování událostí v životě obce za uplynulý rok.¹⁰¹ Zveřejňují se různá tajemství, kdy se veřejně prozrazují nejrůznější prohřešky účastníků slavnosti.¹⁰² To vše provádí především řečník, který se při vyprávění věnuje vesnickému životu, zejména milostným vztahům, ale také negativním společenským jevům. Dříve toto vyvolávání směřovalo ke všem občanům, dnes se ale spíše klade důraz na přímé účastníky slavnosti nebo na blízké známé.¹⁰³ Někdy se po vyvolávání koná dramatická scéna popravu krále („stínání krále“), která je určena pro ostatní obyvatele obce, jenž jsou pouhými diváky.¹⁰⁴ Máj plní také společenskou funk-

⁹⁵ Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 814. ISBN 978-80-204-1712.

⁹⁶ Tamtéž, str. 522

⁹⁷ Když dívka pochválí májku, pokladník jí poví: „*Ovšem, ovšem, že stromeček to krásný, ale naší kapse velmi škodlivý, neboť aby neuschnul, musím jej pivem zalívatí a muzika musí ustavičně hráti, k čemuž naše kapsy nestačují. I žádáme tě, milá dívkenko, za malý příspěvek na tento divotvorný stromek.*“ (Zíbrt, Č. (1929) *Stavění májů. Národopisná scéna: obřady, zábavy, písně, řeči, přípitky při slavení Májových obyčejů*. Praha: Nakladatelství besední pořady, str. 23).

⁹⁸ Zíbrt, Č. (2006). *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad, str. 276. ISBN 80-7021-624-7.

⁹⁹ Takovouto dívku král poučuje: „*Znáš, panenke, právo krále májového? Víš, která panna o májích se skrývá a nechce mládeňcům zaplatit za máje, nesmí se nejen dnes při stavění májů, ale i potom po celý rok při muzice ukázati. Nikdo, ani ženáč nesmí ji k tanci vzíti. Víš, jakou bychom ti zazpívali místo poděkování: Máj máje, nemá je, nemohla zaplatit od máje!*“ (Zíbrt, Č. (1929) *Stavění májů. Národopisná scéna: obřady, zábavy, písně, řeči, přípitky při slavení Májových obyčejů*. Praha: Nakladatelství besední pořady, str. 27).

¹⁰⁰ Zíbrt, Č. (2006). *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad, str. 276. ISBN 80-7021-624-7.

¹⁰¹ Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 522. ISBN 978-80-204-1712.

¹⁰² Tomeš, J. (1975). *Současné funkce lidových obyčejů a občasných obřadů*. v V. Frolec, M. Krejčí, & J. Tomeš, *Životní prostředí a tradice*. Brno: Blok, str. 160. ISBN 47-008-75.

¹⁰³ Pargač, J. (1982). *Výroční tradice ve společenském životě současné nymburské vesnice*. v V. Frolec, *Výroční obyčeje*. Brno: Blok, str. 152. ISBN 47-025-82.

¹⁰⁴ Tamtéž, str. 152

ci, protože pomáhá vytvářet sousedské vztahy, které jsou navazovány v tanečních besedách.¹⁰⁵

Od konce 19. století začaly Májové slavnosti v obcích pořádat různé organizace, především Sokol nebo Svaz mládeže.¹⁰⁶ Toto pokračovalo i v 80. letech 20. století, kdy například na Nymbursku vzrostl podíl členů Svazu mládeže zejména při pořádání „Staročeských Májů“.¹⁰⁷

S Máji, které byly dříve zejména záležitostí mladých a svobodných, pomáhají čím dál více i ostatní občané ochotní ke spolupráci, protože by na ně nepočtená mládež často nestačila. To vyplývá především z toho, že v mnoha vesnicích žije málo mládeže, která tyto dřívější zvyky náročné na čas a fyzickou sílu, nemůže zvládnout.¹⁰⁸ Především v menších vesnicích, které mají okolo 500 obyvatel, a jsou zde velmi rozvinuté mezilidské vztahy, je těžké kvůli malému počtu lidí zorganizovat více tanečních zábav, než jednu nebo dvě ročně.¹⁰⁹

Na konci 80. let 20. století se začala projevat snaha po obnově nebo zavedení těchto zábav a slavností, i když většinou probíhaly v jiné, často zjednodušené formě než dříve.¹¹⁰ Máje se společně s masopustem na začátku 90. let 20. stol. Začaly, po často dlouhém přerušení, znovu ve vesnicích obnovovat.¹¹¹ V některých vesnicích také tyto slavnosti pořádají dodnes.

¹⁰⁵ Tomeš, J. (1975). *Současné funkce lidových obyčejů a občasných obřadů*. v V. Frolec, M. Krejčí, & J. Tomeš, *Životní prostředí a tradice*. Brno: Blok, str. 157. ISBN 47-008-75.

¹⁰⁶ Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 522. ISBN 978-80-204-1712.

¹⁰⁷ Pargač, J. (1982). *Výroční tradice ve společenském životě současné nymburské vesnice*. v V. Frolec, *Výroční obyčeje*. Brno: Blok, str. 151. ISBN 47-025-82.

¹⁰⁸ Plessingerová, A. (1990). *Odras současných společenských podmínek ve středočeské slavnosti „Staročeské Máje“*. *Český lid* (77/1), str. 47. ISSN 0009-0794.

¹⁰⁹ Pargač, J. (1982). *Výroční tradice ve společenském životě současné nymburské vesnice*. v V. Frolec, *Výroční obyčeje*. Brno: Blok, str. 151. ISBN 47-025-82.

¹¹⁰ Plessingerová, A. (1990). *Odras současných společenských podmínek ve středočeské slavnosti „Staročeské Máje“*. *Český lid* (77/1), str. 47. ISSN 0009-0794.

¹¹¹ Tamtéž, str. 47

5 Máje v Oskořínku

5.1 Obec Oskoříněk

Oskoříněk leží ve Středočeském kraji devět kilometrů severovýchodně od Nymburka. Je jednou z nejstarších vesnic na Nymbursku, jelikož jsou o něm zmínky již z roku 900. Oskoříněk má 525 stálých obyvatel a leží na železniční trati Nymburk – Jičín. Nachází se zde tedy vlakové nádraží. V obci je ordinace praktického a dětského lékaře, mateřská škola s jídelnou, knihovna, hostinec, cukrárna, jahodárna¹¹², pošta, smíšené zboží a Zemědělské družstvo. Obec má vlastní kanalizaci s čistírnou odpadních vod, vodovod, přívod plynu a veřejný rozhlas. Je zde i hřiště na kopanou, dřevěné dětské hřiště a od roku 2010 se zde nachází také park.¹¹³ Oskořínkem protéká potok Ronovka. Jsou zde i kulturní a přírodní památky, a to socha sv. Jana Nepomuckého a také alej malolistých lip, která Oskoříněk odděluje od sousední obce Hrubý Jeseník.¹¹⁴

Z hlediska společenského života vesnice zde působí dvě organizace¹¹⁵: Svaz mladých Oskoříněk a TJ Sokol Oskoříněk¹¹⁶. Obě organizace působí v budově v centru obce, které se říká „Okál“¹¹⁷, který je majetkem obce. Zde je také centrum konání slavnosti „Staročeské Máje“. Kromě těchto slavností se v Oskořínku pořádá také Masopust a Neckyjáda, zábavy a plesy, což mají na starosti právě tyto dvě organizace¹¹⁸. V roce 2011 se v Oskořínku konala oslava 1111 let od jeho založení.

¹¹² Pole, na kterém funguje samosběr jahod.

¹¹³ Macúch, J, Ottová, D., & Hurychová, J. (2001). *Obec Oskoříněk 2011*. Publikace byla vydána Obecním úřadem Oskoříněk v roce 2011 ku příležitosti oslav 1111 let od první historické zmínky o obci Oskoříněk: Obecní úřad Oskoříněk, str. 10.

¹¹⁴ Tamtéž, str. 12

¹¹⁵ „Spolky jsou organizace se samostatnou právní subjektivitou, které sdružují na základě dobrovolného členství skupinu osob se stejnými cíli a zájmy a vyvíjejí činnost podle programu na základě stanov, přijatých plénem a schválených příslušným státním orgánem. Spolky mohou být například společenské a kulturně výchovné, které organizují plesy a zábavy v místních hostincích“ (Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 955. ISBN 978-80-204-1712).

Sokol je tradičním spolkem, který má právní subjektivitu. Svaz mladých vznikl naopak jako neformální organizace, která právní subjektivitu nemá.

¹¹⁶ Tato organizace není na rozdíl od Svazu mladých Oskoříněk omezena věkem. Člen a znovu zakladatel Sokola o organizaci říká: „V Oskořínku chyběla organizace, která by zapojila do děje ty ženatý a zastřešila dětský dny, protože je trošku problém, když to člověk pořádá sám za sebe, tak aby ti dali nějaký sponzorský dar, tak je lepší, když to zaštiťuje nějaká organizace, kde je větší jistota, že ty peníze padnou na to, na co padnout mají. To je taky jeden z důvodů, proč jsme ten Sokol zakládali. Pořádáme masopust, zábavu, dětskej karneval, dětskej den, vejle-ty, čarodějnickej dětskej den.“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

¹¹⁷ Je to dřevotřísková montovaná stavba, které se dříve říkalo „Okál“. „Tyto stavby se stavěly, především protože byly levné. „Okál“ se nachází v Oskořínku již od roku 1973, kdy byl předán do užívání SSM.“ (Macúch, J, Ottová, D., & Hurychová, J. (2001). *Obec Oskoříněk 2011*. Publikace byla vydána Obecním úřadem Oskoříněk v roce 2011 ku příležitosti oslav 1111 let od první historické zmínky o obci Oskoříněk: Obecní úřad Oskoříněk, str. 11).

¹¹⁸ Další organizací, která v Oskořínku působí, jsou rybáři, kteří se starají o rybník Dudkovo jezero. V zimě vysekávají led, přikrmují ryby a na jaře pořádají sběr železa.

Svaz mladých Oskořinek¹¹⁹ zde funguje již mnoho let.¹²⁰ „Mládežníky“, tedy členy Svazu mladých, se lidé mohou stát od svých čtrnácti nebo patnácti let, kdy jdou poprvé na Máje. Od této doby chodí na nácviky úvodního tance a pomáhají, s čím je potřeba. Dnes mají hlavní organizaci na starosti tři lidé, dva chlapci a jedna dívka. Dívka je královnou a chlapci se střídají každý rok v úloze krále. Toto vedení „mládežníků“ bylo částečně zvoleno, a také je částečně postaveno na osobní aktivitě, jelikož organizace všech akcí zabere mnoho času. Pokud je člověk ochotný a aktivní, kolektiv necítí potřebu volit někoho jiného.

Obvykle si král vychovává svého nástupce sám a všechny povinnosti mu postupně předává. Následník se stává králem často na jeho doporučení. Pouze současný král byl zvolen hlasováním na schůzi „mládežníků“. Král má tuto funkci do té doby, dokud ho baví ji vykonávat. Stejně je to i s funkcí královny. Většinou pokud má někdo z „mládežníků“ zájem se podílet na organizaci a tuto funkci vykonávat, je mu to umožněno. Několik let je však „vedení“ Svazu mladých stálé.

Dříve byl v čele „mládežníků“ jeden chlapec a jedna dívka. Chlapec měl na starosti organizaci, například zajištění „zátopy“ na ples, což dříve znamenalo zajistit dřevo do kamen. Dnes si „mládežníci“ půjčují naftový přímotop od místního Zemědělského družstva. Dívka se starala o výzdobu nebo uklízení sálu v hostinci před zábavou a o nácviky úvodního tance. Členství ve Svazu mladých končí svatbou, to samé platí pro účast na Májích, jelikož aktéry mohou být pouze svobodní lidé.

5.2 Májová slavnost v Oskořínku¹²¹

Pozvolné přípravy začínají již na konci března, kdy se každý týden v neděli, až do neděle před samotnou slavností, konají nácviky na „Staročeskou besedu“, což je úvodní tanec „Staročeských Májů“. Chodí tam především ti, kteří jdou ten rok na Máje poprvé a chtějí se besedu naučit. A také tam chodí starší „mládežníci“, aby je to naučili a sami si osvěžili kroky.

Hlavní organizátoři se nejprve domlouvají s hajným, kde mohou pokácet stromy na máj a malé májky. Dále nakupují jídlo a pití na práci do lesa, na hlídání a do průvodu.¹²² Za-

¹¹⁹ Současný král, který je zároveň ve vedení Svazu mladých Oskořinek říká o Svazu: „*Jsmo neoficiální organizace, dobrovolná, fungujeme za účelem zábavy. Pořádáme Máje, zábavy, Neckyjádu, ples, sběr železa. Takže jsme parta mladých lidí z Oskořínka, který chtějí něco dělat pro obec, chtějí se pobavit a nějak držet pospolu.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let).

¹²⁰ Nepodařilo se mi, však zjistit od kterého roku přesně tento Svaz mladých funguje. Našla jsem pouze zmínku o předání „Okálu“ do užívání SSM na začátku 70. let 20. století.

¹²¹ Májovou slavnost v Oskořínku jsem popsala podle pozorování a rozhovorů s respondenty.

¹²² Finance získává Svaz mladých pomocí brigád, jako je sběr železa nebo právě slavnost Máje.

jišťuje se také technika, pomocí které se bude máj stavět. Dále se objednává vůz tažený traktorem, kterému se říká „šatlava“. Ten jezdí na konci průvodu a podává se v něm občerstvení včetně alkoholu.

Potřeba jsou také různá povolení od obecního úřadu a také od správy silnic a policie, protože průvod chodí především po hlavní komunikaci, čímž bývá omezen provoz. K tomuto účelu se na každý vjezd do obce dává značka s omezením rychlosti, která informuje, že v obci probíhají „Staročeské Máje“. Konání této akce se také několik dní předem vyhláší obecním rozhlasem.

Již na přelomu března a dubna, kdy se koná první nácvik besedy, se zjišťuje, která dívka bude mít před domem májku. Závazně se to zjišťuje nejpozději dva týdny před slavností, protože je nutné naplánovat trasu průvodu. Dívky to však řeší už dříve, protože chtějí mít čas na přípravu pohoštění.

Kupuje se také krepový papír na ozdobení májek a barevný papír, na který jsou natištěna srdíčka¹²³ s nápisem „Staročeské Máje Oskořínek“ s datem a rokem konání. Dívky je v rámci příprav nastříhají, aby byla připravena v den slavnosti, kdy si je připnou všichni účastníci Májů v krojích. Dávají se také přihlízejícím, kteří přispějí dobrovolným příspěvkem. Srdíčka mají značit sounáležitost „nekrojovaných“ a „krojovaných“ účastníků Májů, tedy hlavních aktérů, dalších účastníků i přihlízejících.¹²⁴ Nedlouho před slavností skládá určitá skupina „mládežníků“ básně o ostatních „mládežnicích“, které se týkají toho, co dělali minulý rok. Tyto verše, reflektující úsměvnou formou minulý rok v životě obce, se nesmí před slavností prozradit, čtou se totiž až na jejím konci.

5.3 Stavění Krále

Nejdůležitějším symbolem Májů je velký máj uprostřed obce, nazývaný Král.¹²⁵ Je to smrk, který „mládežníci“, především král, vybírají v den jeho vztyčení.¹²⁶ Zpravidla je dlouhý okolo dvaceti metrů a alespoň o trochu větší, než ve vedlejší vesnici. Říká se mu Král, aby se odlišil od ostatních májek a protože je to smrk. Symbolizuje majestátnost, musí být rovný, ze zdravého dřeva, vysoký, silný a je to vlastně odkaz krále. Také je vizitkou obce a „mládežníků“. Na práci v lese se podílejí převážně „mládežníci“, ale také jim pomáhají

¹²³ Viz příloha č. 6, fotografie č. 1

¹²⁴ Znamená to, že všem zúčastněným na slavnosti záleží, protože se díky ní toto společenství v konkrétní podobě znovu potvrdí a oživí. (Sokol, J. (2003). *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, str. 25. ISBN 80-7178-886-4).

¹²⁵ Viz Příloha č. 6, fotografie č. 2

¹²⁶ Králem je v Oskořínku nazývána velká májka uprostřed obce, ale také hlavní postava, která vede průvod. Pro odlišení těchto dvou skutečností píší Krále (smrk) s velkým počátečním písmenem, a krále (osobu) s malým počátečním písmenem, jelikož se to tak přesně používá v Oskořínku.

ostatní muži z vesnice¹²⁷, a to především při jeho kácení. Po pokácení je smrk zbaven větvi a odvezen nákladním autem na místo, kde bude stát.

Z nákladního auta ho chlapci na ramenou¹²⁸ donesou na místo, kde je smrk zbaven kůry, aby byl hladký. Poté na něj natlučou špičku¹²⁹ jiného smrku. K té je drátem připevněný věnec¹³⁰, na kterém je smrkové chvojí. Věnec i špičku zdobí dívky krepovým papírem v barvách trikolory, tedy červeným, bílým a modrým.¹³¹

Spodní část Krále se umísťuje do jámy, která se vykope den před tím, tedy ve čtvrtek. Jámu povinně kopou¹³² ti, kteří jdou na Máje poprvé a doplňují je ostatní „mládežníci“. Toto kopání je vlastně vstupem mezi „mládežníky“, aby ti, co jdou poprvé, pochopili, že Máje nejsou pouze o zábavě, ale také o práci. Jáma je hluboká asi 2,5 metru a kope se ručně. Samotné stavění Krále probíhá pomocí teleskopického nakladače s plošinou, ze které dva „mládežníci“ korigují a urovnávají umístění Krále do jámy¹³³. Ten se k plošině přiváže řetězem v horní třetině kmenu, manipulace s ním je tedy snadnější. Po zasazení Krále do jámy začnou ostatní chlapci jámu postupně zasypávat hlínou a balvany. Hlína se dusá a průběžně se do jámy ještě vtlučují šikmé dřevěné vzpěry, aby se zajistila svislost a bezpečnost postaveného Krále. Prostor okolo kmenu se poté obloží smrkovými větvemi.

Ale ne vždy byla „mládežníkům“ nápomocna technika. Dříve (asi před dvaceti lety) se Král vztyčoval pomocí lana a žebříku, kdy všichni tahali za lana, střed Krále se podpíral žebříkem a nejdelší konec tahal traktor. Dnes se to však již nedělá, především kvůli bezpečnosti. Avšak tato technika stavění Krále přinášela větší pocit sounáležitosti, protože se do ní mohli zapojit všichni.

¹²⁷ Máje jsou primárně slavnost mladých a svobodných. Mladých je však čím dál méně a při obtížnějších pracích, jako je kácení smrku, pomáhají ostatní muži z vesnice nebo starší „mládežníci“. Což mi vysvětlil respondent, který se účastní Májů už čtrnáct let: „*Já pomáhám v lese. To děláme hlavně proto, že bereme auta. Jezdí s náma mladý kluci ze školy, který se můžou uvolnit nejlíp, ale zase nemají řidičák. Ta spolupráce tam musí být.*“ (Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let).

¹²⁸ Viz příloha č. 6, fotografie č. 3

¹²⁹ Tamtéž, fotografie č. 4

¹³⁰ Tamtéž, fotografie č. 5

¹³¹ Tamtéž, fotografie č. 6

¹³² Tamtéž, fotografie č. 7

¹³³ Tamtéž, fotografie č. 8

5.4 Zdobení májek

Společně s Králem dívky zdobí různobarevnými pentlemi z krepového papíru také jednotlivé májky, což jsou břízy vysoké okolo tří až pěti metrů, které se kácí v pátek společně se smrkem.¹³⁴ Mají být především rovné, úzké a košaté. Májky se dávají k domům, kde je svobodná dívka, pak také k místnímu hostinci, k domům, kde bydlí král a královna, a k místu odkud vychází májový průvod. Zdobí se jimi také „šatlava“.¹³⁵ Dívky, které májky nezdobí, připravují sál v hostinci na večerní zábavu. Zdobí ho a uklízejí, zametají a dávají na stůl ubrusy.

5.5 Kroje

Po postavení Krále a ozdobení májek začne jeden z pověřených „mládežníků“ rozdělovat kroje. Jedná se o stylizované kroje¹³⁶ „oskořínské“ a „křinecké“, které si „mládežníci“ půjčují navzájem s „mládežníky“ z vedlejší vesnice, Křince.¹³⁷ Oskořínský kroj¹³⁸ dostávají především ti, kteří tancují besedu, ostatní dostanou křinecký, popřípadě mají vlastní. Dámský kroj se skládá z bílé halenky, červené sukně, zástěry a černé vázanky s obrázkem květiny, která se přes ramena váže červenými stužkami. Rozdíl mezi dívčím oskořínským a křineckým krojem je především v barvě sukně, jelikož oskořínský má červenější sukni a v zadu na vestě je zobrazena jiná květina. Pánský oskořínský kroj se skládá ze světle hnědých tříčtvrtečních kalhot, bílé košile a černé vesty se stejným obrázkem květiny, jako je na dívčím kroji a barevných stužek. Křinecký kroj se liší především tím, že nemá vestu.¹³⁹ K oběma krojům nosí chlapci bílé podkolenky.¹⁴⁰

Kroj už není znakem vesnice, jako tomu bylo dříve, kdy si každá dívka šila kroj vlastní, dnes ho má pouze pár dívek a chlapců.¹⁴¹ Kroj je stále symbolem Májů, ale už se nelpí na jeho sjednocení, tak jako dříve, protože už nemá takový význam. Tím zůstává jen to, vzít si na sebe něco, čemu se říká kroj. Tedy ozdobný oděv odlišný od všedního oblečení.

¹³⁴ Viz příloha č. 6, fotografie č. 9

¹³⁵ Tamtéž, fotografie č. 10

¹³⁶ O tradičním oskořínské kroji se nedochovaly žádné zmínky.

¹³⁷ Kroje se navzájem půjčují především z důvodu většího počtu účastníků slavnosti, než je počet krojů. Tato výpomoc je možná díky tomu, že jsou si oba kroje, tedy „oskořínský“ i „křinecký“ hodně podobné.

¹³⁸ Tamtéž, fotografie č. 11

¹³⁹ Tamtéž, fotografie č. 12

¹⁴⁰ Současný král, který má kroje na starosti, přiblížil problematiku pánských podkolenek: „*Spousta lidí nemá bílý podkolenky, a když jsme je zkoušeli půjčovat, tak to dopadlo katastroficky, protože přece jenom, jak všichni polehávají a posedávají na trávě a občas se něčím polejou a zpotějí a zaprášej si nohy. Tak to praní bílejších podkolenek je takovej očistec, pro toho, kdo je pere, tak to jsme zavrhlí. A zase nemůžeme nikomu nařídít, aby si koupil bílý podkolenky, ale je pravda, že je aspoň tlačíme k tomu, aby měli aspoň nízký bílý ponožky.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let).

¹⁴¹ Tamtéž, fotografie č. 13

Kroje má na starosti chlapec z vedení „mládežníků“, který za kroje odpovídá, rozděluje je a poté je vybírá zpátky.¹⁴² Za půjčení kroje se platí sto korun, což pokrývá náklady na udržování krojů.¹⁴³ Ty jsou totiž společným vlastnictvím Svazu mladých a z praktických důvodů se uskladňují a perou pohromadě. Kroje jsou dávány do úschovy na obecní úřad. Odtud se kromě oskořínských Májů vyzvedávají především v případě, když jede určitý počet lidí tančit besedu v krojích do jiné vesnice, kam jsou pozváni.

Ušití dnešních oskořínských krojů bylo financováno z dotací kraje a příspěvků od obce Oskoříněk. Byly ušity podle starých vzorů z dostupných materiálů. Kroje, které nosili účastníci Májů před tím, byly zakoupeny v archivu Národního divadla.¹⁴⁴

5.6 Hlídaní Krále

Důležitou součástí Májů je hlídání Krále, aby zůstal stát do rána a nikdo ho nepokácel nebo nepoškodil, především chlapci z vedlejší vesnice, kde se také konají Máje. To by byla totiž velká ostuda, protože by bez Krále nemohly oslavy „Staročeských Májů“ vůbec začít. Král se tedy hlídá přes noc. Původně to byla záležitost hlavně chlapců, ale dnes se ho účastní i dívky, jelikož je hlídání Krále mnohem klidnější záležitostí. Dříve se o Krále totiž opravdu bojovalo a chlapci se i poprali. Občas se nějaké konflikty objeví i dnes, když přijdou chlapci z vedlejší vesnice Hrubý Jeseník, ale většinou se jedná pouze o provokaci a nikoli úmysl pokácat Krále. Dnes ale častěji zůstávají s oskořínskými chlapci a popíjejí společně, což si vzájemně oplácejí, když oskořínští chlapci chodí na hlídání Krále i do Hrubého Jesenika. Nedaleko Krále se rozdělá oheň, okolo kterého všichni sedí. Často se opékají špekáčky a také se popíjí.

O půlnoci se odnesou májky k příslušným domům. A také se vytvoří dvě nezávislé skupiny, které místo hlídání Krále opouští. První skupina jde zatloukat májky k domům a druhá jde malovat vápnem na silnici. To by se mělo dělat potají, aby skupinky nikdo nesledoval a nečetl si nápisy, které má odhalit až denní světlo. Ti, co zbývají, tedy u Krále zůstávají a hlídají.

¹⁴² Respondent, který byl králem před devíti lety, k tematice krojů dodává: „Za mě ještě kroje nebyly naše, my jsme si je půjčovali, těch oskořínských bylo minimum a půjčoval jsem si je ve Křinci. Musel jsem kroje dohodnout, přivést, nějak rozdat, a pak ty lidi objet, aby mi je ponavraceli, protože moc nefungovalo – a to myslím, nefunguje doteď, že jim řekneš, neperte to, a do tejdne mi to vraťte. Objížděl jsem taky, tahalo se to z podpostele. A prostě, jak přišel člověk nakulenej, tak to někam zahrabal, a pak ta maminka to musela hledat někde v pokoji.“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

¹⁴³ „Určitě to беру jako příspěvek na to, že se o ty kroje někdo stará, je potřeba to vyprat, uskladnit. A aby byly peníze na nově, protože se kroje často vracejí poškozené. A musí se najít někdo, kdo to zašije, nebo se koupí nový. Takže je to taková podpora. Určitě to neberu tak, že ze mě někdo tahá peníze.“ (Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let).

¹⁴⁴ Viz příloha č. 6, fotografie č. 14

Ve skupině, která zatlouká májky, jsou většinou čtyři chlapci, kteří mají s sebou palici, klín, dráty, seznam domů a občas i nějakou láhev. Májky se tedy u domů zatloukávají¹⁴⁵ palicí pomocí klínu, nebo se přivazují k plotu.¹⁴⁶ Dříve se více zatloukalo, ale dnes se spíše májky přivazují, a to z důvodu vedení různých přípojek, které jsou umístěny pod zemí před domem a hrozilo by jejich poškození. Dříve bylo také časté, že hluk ze zatloukání vzbudil obyvatele domu, kteří přišli chlapce pohostit. Dnes je to spíše výjimečné. Původně zatloukali májky chlapci těm dívkám, o které se ucházeli. Májka tedy byla znamením, že je v domě svobodná dívka. Dnes se stavění májek u domů neprovdaných dívek stále dodržuje, ale je to dobrovolné a záleží na dívce, jestli chce májku před domem mít či nikoli. Také je to zcela nezávislé na konkrétním vztahu s chlapcem.

Druhá skupina tří chlapců má s sebou vozík s vápnem nebo barvou a píše před domy nápisy, které souvisí s jejich obyvateli.¹⁴⁷ Především se píše před domy, které mají u sebe májku, ale může se psát i před ostatní domy, záleží na invenci a fantazii dotyčných. Na křižovatky se zaznamenává, v kolik hodin jimi chlapci procházeli. Dále se píše na silnici vedoucí do Hrubého Jeseníka nápis, který s ním souvisí. Většinou se jedná o oboustranné špičkování, protože i chlapci z vedlejší vesnice píší nápisy směrem na Oskořinek. Nakonec se na kus cesty, která spojuje části obce, píší slova oblíbených písniček těch, co malují, což slouží pro zpestření. Vápnem na silnici se píše humornou formou, co se za minulý rok v obci událo, někdy vycházejí na povrch i nepříjemné věci. Nápis před domem je vlastně vizitkou jeho obyvatel. Mimo nápisy se ještě barví kanály, přechody, přejezdy nebo koleje. Tato skupinka se snaží schovávat před ostatními a utajit své nápisy, protože by se měly odhalit až ráno. Občas se tyto dvě skupinky potkají, avšak ti, co píší vápnem na silnici, se to snaží utajit i před těmi, co zatloukají májky.¹⁴⁸ Po vykonání nezbytných úkonů se všichni vrátí zpět ke Králi a zůstávají až do rána, přičemž se většinou střídají v hlídání, aby se každý mohl alespoň chvíli vyspat.

¹⁴⁵ Viz příloha č. 6, fotografie č. 15

¹⁴⁶ Tamtéž, fotografie č. 16

¹⁴⁷ Tamtéž, fotografie č. 17

¹⁴⁸ Bývalý král k tomu podává vysvětlení: „Podle mě, když se zatloukají májky, tak by o tom holky neměly vědět, když se roznášej, vážou se a zatloukají, tak by se to mělo dělat potichu. A ti, co píšou, tak by to mělo být taky na tajňačku, aby nebylo okolo tisíc lidí a každému do toho nekecal. Tam by u toho psaní by měly být nějaká pravidla, že by se tam neměly psát sprostárny, je lepší, když je to vtipný. Ale nějakou hranici slušnosti to mít musí.“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

5.7 Vlastní slavnost „Staročeské Máje“ v Oskořínku

„Staročeské Máje“ v Oskořínku se obvykle konají třetí sobotu v květnu. První sobotu se totiž koná slavnost Máje ve vedlejší vesnici Křinec a druhou sobotu se Máje konají i v druhé vesnici Hrubý Jeseník. Mezi vesnicemi tedy panuje dohoda a obyvatelé si mohou chodit na Máje navzájem a slavnosti se časově nepřekrývají.

Májová slavnost v Oskořínku se koná v centru obce, u „Okálu“, kde stojí Král. Zde se okolo jedné hodiny odpoledne shromáždí všichni „krojovaní“ účastníci i přihlížející. Dívky mají kroj a často mají vlasy zapletené do copu nebo culíku ozdobené červenými stužkami nebo mají vlasy rozpuštěné. Společně s chlapci si připnou barevná srdíčka a čekají na zahájení slavnosti. To nastane, až se ve dveřích budovy objeví drábové v modré uniformě s modrou čepicí a halapartnou, kteří dohlíží na průvod, dále „Kecal“, což je hlavní řečník, v kroji s kloboukem a nakonec i král s královnou.¹⁴⁹ Král má korunu, žezlo, kroj a červený plášť s hermelínem, královna má ozdobnější kroj než ostatní dívky a na hlavě má věneček.¹⁵⁰ „Kecal“ jménem krále zahajuje slavnost: „*Ve jménu krále, tj. 19. máje dvoutisícího dvanáctého nařizuje veškerému lidu poddanému baviti se, radovati se, jakož i veseliti se z bohaté úrody naší země, která vínem, pivem a švarnými děvami oplývá. Kdo toto ustanovení poruší, bude bez milosti ztrestán vypitím několika sklenek lahodného moku neb setnutím. Podepsán níže uvedený Dan III. služebník veškerého lidu*“.^{151, 152}

Po zahájení se „krojovaní“ včetně krále, královny i „Kecala“ seřadí do dvojstupu a rozdělí se do šesti koleček po osmi lidech, a tančí úvodní tanec zvaný „Staročeská beseda“ asi dvacet minut.^{153, 154} Hudba se pouští z reproduktoru, který je na schodišti budovy. Když se dotančí, utvoří úplně všichni „krojovaní“ velké kolečko, ve kterém má úvodní tanec

¹⁴⁹ Viz příloha č. 6, fotografie č. 18

¹⁵⁰ Tamtéž, fotografie č. 19

¹⁵¹ Citováno podle materiálu Svazu mladých Oskořinek

¹⁵² Úvodní řeč „Kecala“ na Májích viz příloha č. 5

¹⁵³ Tamtéž, fotografie č. 20, 21

¹⁵⁴ „Beseda je český společenský tanec 19. století. Je to suita lidových tanců, kroků, a figur spojených na způsob salonního tance čtverylka. Tzv. Česká beseda zpracovává deset lidových tanců ve čtyřech oddílech a v řadě figur, které vycházejí z možností vybraných českých tanců. Název beseda je odvozen od českých vlasteneckých zábav v měšťanském prostředí 2. pol. 19. stol. Beseda se, jako tanec mladé české měšťanské společnosti, stala symbolem národního uvědomění. Skládá se ze čtyř hlavních částí (figur) s osmitaktovým úvodem. Figura má vždy dva díly, z nichž každý obsahuje dva tance. První díl zahrnuje tance třídobé, které jsou volnějšího tempa (sousedská, komíník, rejdivák a rychlejší furiant), druhý tance dvoudobé, volnější (polka, obkročák, hulán) i rychlejší (řezanka, polka, kalamajka). Druhý díl čtvrté figury obsahuje ještě kuželku a pomalejší dvoudobou promenádu a volnější sousedskou. Celá čtvrtá figura se tančí čtyřikrát. Závěr besedy tvoří úryvky tanců bavorák a strašák. Základní taneční postavení při besedě je čelem do kruhu. První s třetím a druhý s čtvrtým párem stojí křížem proti sobě a tanečně korespondují.“ (Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 56. ISBN 978-80-204-1712).

Provedení besedy se však od vesnice k vesnici liší. Beseda v Oskořínku se od besedy v Křinci liší v detailech, oskořínští tanečníci totiž dávají při základním postavení ruce v bok, zatímco křinečtí chlapci dávají ruce do středu kruhu.

král s královnou.¹⁵⁵ Poté tančí král a královna i s ostatními „mládežníky“, kteří krále a královnou k tanci vyzývají.

Následně se utvoří průvod, v jehož čele je král s královnou a se dvěma dráby.¹⁵⁶ Následují všichni v krojích a průvod uzavírají opět dva drábové. Za průvodem „krojovaných“ chodí i další přihlízející a obyvatelé obce. V průvodu hraje obvykle pětičlenná kapela složená ze čtyř trumpetistů a jednoho bubeníka, která hraje dechovku.¹⁵⁷ To, co kapela hraje, záleží většinou na ní, ale hraje také písničky na přání. Za průvodem jede ozdobená „šatlava“ tažená traktorem, ve kterém dvě ženy podávají občerstvení.

V průvodu také chodí dvě dvojice „mládežníků“ s pokladnou, do které vybírají symbolické poplatky za srdíčka, jež dávají přihlízejícím. Je zde také hlavní pokladna, kterou spravuje chlapec z vedení „mládežníků“, ten chodí do každého domu a vybírá poplatek za májku, je totiž zvykem, že pán domu, jehož dcera má před domem májku, dá symbolický poplatek na chod Májů. Je to poplatek především za ozdobení májky, odnesení a její instalaci k domu. Lidé to vnímají jako čest a často dávají i peněz více, než je obvyklé. Záleží totiž na nich, kolik do pokladny dají, obvykle to je sto korun. Tyto peníze společně s vybranými penězi za kroje slouží „mládežníkům“ na nákup jídla a pití, na zaplacení kapely a výdajů spojených s Májí.

Důležitá je také bezpečnost, proto jsou před průvodem i za ním muži, kteří mají oranžové signalizační vesty a zastavují auta, která musí počkat, dokud průvod například nedotančí. Toto je především podmínkou při povolení od policie. Ve všech vjezdech do obce je rovněž umístěna značka, která na tuto skutečnost upozorňuje.¹⁵⁸ Ke stojícím autům přijdou „mládežníci“, kteří netančí a snaží se řidičům předat část dobré nálady a veselosti, která probíhá kolem, a to v podobě srdíček, které značí sounáležitost s májovníky.

Průvod jde po celé vesnici a zastavuje se u každého domu, který má u sebe májku. Před vchod domu se postaví dva drábové a hlídají, aby dovnitř nevešel nikdo nepovolaný.¹⁵⁹ Do domu jde král s královnou, chlapci a dívky v kroji, podle počtu obyvatel v domě a občas i kapela. Král s královnou si dávají s obyvateli domu „panáka“ a dívky v kroji dostanou tácy s občerstvením, které rozdají ostatním, co zůstali venku.¹⁶⁰ Májka u domu je totiž spojena s povinností pohoštění. V obci se na to velmi dbá, každá domácnost se chce předvést před ostatními, tudíž je nabídka občerstvení opravdu bohatá. V opačném případě se mohou dotýční

¹⁵⁵ Viz příloha č. 6, fotografie č. 22

¹⁵⁶ Tamtéž, fotografie č. 23

¹⁵⁷ Tamtéž, fotografie č. 24

¹⁵⁸ Tamtéž, fotografie č. 25

¹⁵⁹ Tamtéž, fotografie č. 26

¹⁶⁰ Tamtéž, fotografie č. 27, 28, 29

stát terčem pomluv, že neudělali občerstvení, neměli májku, nepozvali průvod do domu apod., je to ale spíše výjimečné.

Král s královnou také poděkují rodičům za výchovu dívky, poděkují za připravené pohostění a pozvou obyvatele domu na večerní zábavu. Když jsou různé zákusky sladké i slané, jednohubky, chlebičky nebo řízky rozdány, vyvede král s královnou obyvatele domu na ulici. „Krojování“ utvoří kolečko, ve kterém tancuje král s paní domu, královna s pánem domu a s dalšími obyvateli tancují ostatní „mládežníci“ v krojích.¹⁶¹ Tančí se většinou polka nebo valčík, a to tolikrát, kolik je u domu májek. Po tanci odvedou královna s králem své tanečnický zpět do domu.

Průvod poté pokračuje za doprovodu kapely po celé vesnici a cestu si „mládežníci“ zpříjemňují vykřikováním určitých hesel, vždy začne jeden „mládežník“ křičet a zbytek průvodu mu odpovídá: „*Čí jsou Máje? Naše! Čí je král? Náš! Čí je královna? Naše! Komu přeje počasí? Nám! Čí je zábava? Naše! Kdy půjdeme spát? Až ráno, až ráno, až bude bílý den, dřív domů nepůjdem....*“¹⁶² V průvodu se také zpívá, poskakuje a vyzývá se kapela, aby hrála do kroku.

Když průvod odchází od posledního domu, chytanou se všichni za ruce, utvoří dlouhou řadu a běží směrem k hostinci. Cestou se proplétají mezi stromy a dopravními značkami.¹⁶³ Když dorazí k hostinci, utvoří opět velké kolečko a král s královnou vyzvou k tanci hostinského a další zaměstnance hostince.

5.8 Stínání krále

V závěru slavnosti se celý průvod i s přihlížejícími přesune k „Okálu“ odkud průvod vycházel, a všichni „krojování“ se posadí. Nejdříve předstoupí „Kecal“ a poté je král dráby předveden před rychtáře, konšela a písaře, kteří sedí u stolu.^{164, 165} Ti nejsou součástí průvodu, ale mají humorně reprezentovat nadutost vrchnosti, protože předstírají, že jsou opilí, padají ze židle a pijí inkoust z kalamáře.¹⁶⁶ Jelikož jsou povýšení, jsou všem pro smích. Všichni tři mají trojhranný černý klobouk a dlouhé hábity. „Kecal“ ve verších uvítá obecnost a začíná povídat o králi, který je předveden proto, že za své vlády přehlížel špatné mravy, které se děly

¹⁶¹ Viz příloha č. 6, fotografie č. 30

¹⁶² Tamtéž, fotografie č. 31

¹⁶³ Tamtéž, fotografie č. 32, 33

¹⁶⁴ Všichni jsou ztvárnění „krojovanými“ chlapci z průvodu, kteří se pouze převléknou.

¹⁶⁵ Tamtéž, fotografie č. 34

¹⁶⁶ Bývalý král, který ztvárňuje písaře, k tomu říká: „*Líbí se mi to stínání, sedět u stolu a pít z toho panáku s tím brkem, ten inkoust, to mě baví. A je dobrý, že tam člověk může improvizovat a dělat srandičky.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

v Oskořínku a kat mu má za to useknout hlavu: „*Velevážené obecnstvo Oskořínské, pohlaví dámské i pánské, lidé místní i přespolní. Vítáme vás mezi náma, Vaše cesta za to stála. Chceme posouditi v davu, zač králi useknouti hlavu. Celý rok nám vládl tady, přehlížel i špatné mravy. Nebudu však předbíhat a začnu Vám povídat o té naší osadě, a proč né, začnem přímo od krále.*“¹⁶⁷ Nejdříve se však ještě ohlédne za královou vládou a vyjmenuje děti, které se narodily od minulých Májů. Dále si vzpomene na všechny akce, které se v minulém roce konaly.

Drábové přivedou krále a rychtář, písař a konšel ho chtějí popraviti: „*Od toho je tu náš tribunál, aby posoudil, jak to půjde dál. To by byly velké hrubky. Odpustit králi jeho přestupky. Dostane, co je po právu, kate chystej popravu.*“^{168, 169} Za králem tedy stojí kat který má červenou kuklu a sekyru.^{170, 171} Král se ale hájí tím, že by to nebyl žádný život, kdyby nepovolil žádnou zábavu: „*Velmi přísně soudíte mě tady, uznat nechcete mojí vlády klady. Však řekněte, jak žilo by se Vám, kdybych nepovolil ani jeden flám, kdybych nezavíral obě oči, když se kluk kolem holky točí. Dneska by každý rád soudcem byl, aby druhý na to doplatil. Já druhému to rád přeju a katově sekeře do očí se směju.*“¹⁷² A král si vyžádá od písaře veršované „povídání“ o oskořínských děvčatech, které má být důkazem, že se o svůj lid staral dobře. Písař to ale poplete a podá „Kecalovi“ „povídání“ o oskořínských chlapcích. Tyto básničky se většinou týkají jejich milostného života, zájmů, práce a různých klepů. Král si tedy znovu vyžádá „povídání“ o oskořínských děvčatech, které je rovněž plné drobných „neřestí“ a nových vztahů.¹⁷³

Písař, rychtář i konšel však rozhodnou, že bude král přeci jen popraven.¹⁷⁴ Než však přistoupí kat k popravě, má král poslední přání, a to napít se piva: „*Nezlobím se, kate, na Tebe, konáš jen svou povinnost a já byl všude spíš jen nezvaný host. Takže mě ani nebude škoda a tupý meč, ten se poddá. Mám jen jedno přání, napít se dobře vychlazeného moku.*“^{175, 176} Je mu tedy podáno pivo, jelikož je to ryze český nápoj, a když ho král dopije, kat mu utne hlavu.¹⁷⁷ Po setnutí si „krojování“ uvědomí, že by krále byla škoda, tak ho začnou „krojova-

¹⁶⁷ Citováno podle materiálu Svazu mladých Oskořínek.

¹⁶⁸ Citováno podle materiálu Svazu mladých Oskořínek.

¹⁶⁹ Viz příloha č. 6, fotografie č. 35

¹⁷⁰ Ztvárňuje ho jeden z „krojovaných“ chlapců.

¹⁷¹ Tamtéž, fotografie č. 36

¹⁷² Citováno podle materiálu Svazu mladých Oskořínek.

¹⁷³ Veršovaná část slavnosti „stínání krále“ viz příloha č. 7

¹⁷⁴ Tamtéž, fotografie č. 37

¹⁷⁵ Citováno podle materiálu Svazu mladých Oskořínek.

¹⁷⁶ Tamtéž, fotografie č. 38

¹⁷⁷ Tamtéž, fotografie č. 39

ná“ děvčata oplakávat.¹⁷⁸ Za smutečního pochodu je královo bezvládné tělo odneseno na nosítkách¹⁷⁹ před hostinec, odkud přinese královna živou vodu, kterou krále polije a tím ho vzkřísí.¹⁸⁰ Král tímto obživne a v nastalém veselí se opět začne tancovat.

Znovu se utvoří kolečko, kde se chlapi a dívky střídají v tanci s králem a královnou, a v kolečku tancují i ostatní mezi sebou.¹⁸¹ Poté vlastní slavnost končí a „krojování“ i přihlížející se rozcházejí.¹⁸²

K Májům samozřejmě patří také alkohol, je tomu tak i v Oskořínku. Pije se především při hlídání Krále a také v průvodu, kdy jsou „krojování“ pohoštěni u domů, nebo v „šatlavě“. Alkohol se také objevuje v průvodu, a to především pivo, víno, nebo i nějaký tvrdší alkohol. Avšak je důležitá také bezpečnost, proto se nesmí pít při práci v lese, nebo při stavění Krále, kde hrozí nebezpečí zranění. Naprostá střízlivost se také vyžaduje u mužů, kteří v oranžové vestě zastavují auta před průvodem.

5.9 Úloha krále na Májích

Ti aktéři, kteří se Májům věnují nejvíce, se často stávají hlavními organizátory, což je většinou spojené s úlohou krále a královny. Obvykle si sám král vybere svého nástupce, který tuto úlohu po něm přebere.¹⁸³ Někdy se také hlasuje.¹⁸⁴ Ale jsou i výjimky. Respondent, který byl králem před devíti lety, to potvrzuje: „*Já se stal králem tak, že předchozí král najednou zjistil, že už to nechce dělat a všechno mi to předal. A to bylo tak rychlý, to jsem čuměl teda. Takže první rok mého kralování, to byly zmatky, to jsem myslel, že mi z toho hlava upadne. Já jsem v té první fázi nic neznal, dostal jsem to v devatenácti a ještě jsem to kombinoval se školou. V těch začátcích jsem akorát dostal seznam věcí, co je potřeba zařídit, k tomu*

¹⁷⁸ Tamtéž, fotografie č. 40

¹⁷⁹ Tamtéž, fotografie č. 41

¹⁸⁰ Vzkříšení krále je vlastně přechodovým rituálem, jelikož v přechodovém obřadu král symbolicky umírá, aby se znovu narodil (byl polity živou vodou) a byl obdařen novou kvalitou. (Brouček, S., & Jeřábek, r. (2007). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, str. 847. ISBN 978-80-204-1712).

¹⁸¹ Viz příloha č. 6, fotografie č. 42

¹⁸² Tamtéž, fotografie č. 43

¹⁸³ „*Probíhá takové nepsané výběrové řízení, kde se prostě kouká, kdo jak se snaží, kdo z těch mladejch, novějš mládežníků je aktivní, kdo chodí na brigády, kdo pomáhá, kdo se baví. Ten výběr krále je docela dlouhý proces a vždycky záleží na tom, jak se kdo ukáže jako vhodný kandidát za ty léta.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let).

¹⁸⁴ „*Já se stal králem tak, že můj předchůdce řekl, že už to dělat nebude. Tak se udělala menší valná hromada a pozvali se tam mládežníci, kteří se aktivně účastnili. Rozdaly se listky a volilo se, kdo by měl být novým spoluorganizátorem, z čehož vyplývalo, že bude taky králem. Tam potom vznikla taková rošáda, že sice jeden člověk zvítězil podle počtu hlasů, ale ten řekl, že na to nemá čas to dělat. A já jsem byl druhý v pořadí.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let).

seznam lidí, telefonní čísla a starej se kamaráde. Pak jsem se poučil, ale ten první rok byl krušnej.“^{185, 186}

Král má tedy organizační povinnosti před slavností a společenské povinnosti během průvodu.¹⁸⁷ S nimi mu pomáhá královna, jeho nástupce, anebo si vystačí sám.¹⁸⁸ Mezi společenské povinnosti během průvodu patří především návštěva v domech s májkou. Zde král s královnou stráví trochu času s rodinou svobodné dívky, popovídají si s jejími rodiči a dostanou také „panáka“ alkoholu. Právě tato část Májů pomáhá navazovat nové vztahy.¹⁸⁹ Jenže právě kvůli tomu, že se král nejvíce věnuje lidem v domě a tancuje s nimi, nemá čas se věnovat lidem v průvodu, který zůstal před domem. Objevují se proto i názory, že by měl být v průvodu člověk, který se bude starat o lidi v průvodu: *„Když vidím někoho odstrčenýho, tak se snažim, aby byl zapojený. Když je v kolečku deset lidí a deset stojí někde jinde, tak to vypadá úplně blbě.*“^{190, 191}

Král s královnou by ale měli dávat řád celému průvodu, pokud nejsou v domě s májkou. Měli by také mít autoritu u „krojovaných“, aby se mohla dodržet plánovaná trasa průvodu: *„Samozřejmě se to nesmí zvrhnout, aby si tam každej dělal, co chce. Vždycky tam musí bejt nějakej člověk, kterej řekne: „Tady se přestává sedět, jdeme do dalšího baráku.“ Vždycky musí bejt někdo takovej, kdo tomu dá ten řád, a to je právě funkce krále.*“^{192, 193}

Úloha krále je také trochu fyzicky náročná, jelikož je celý průvod v pohybu, společně s královnou nejvíce ze všech aktérů. Současný král to popisuje takto: *„Hodně náročný je to tancování, přece jenom stříhnout si v průběhu odpoledne nějakých dvacet tanců včetně dvacetiminutový besedy a různýho přebíhávání po obci. A když ještě svítí sluníčko, tak je to*

¹⁸⁵ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

¹⁸⁶ *„Ten poslední rok, kdy byl ten předchozí král, tak to nebylo tak, že bych to dělal s nim, což je trošku škoda. Takže já jsem najednou dostal sešit, kasu s penězma a nazdar. A nějaký telefonní čísla a odbyto, šmytec. Samozřejmě jsem pak za ním chodil, ať mi poradí co a jak, ale tak úplně jednoduchý to nebylo.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

¹⁸⁷ *„Jako král mám na starosti kasu, evidenci a vydávání krojů, shánění májek z lesa, vybírat kapelu do průvodu. Jinak ostatní věci si dělím s královnou a ostatními mládežníky.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let.)

¹⁸⁸ *Já jsem to dělal sám, neměl jsem k sobě žádnýho pobočnicka. Až pak ten poslední rok, jsem měl k sobě následovníka na to zaučení, ale takže já jsem zařizoval všechno: obě hudby, zábavu, sál, les, krepáky jsem si kupoval sám, akorát jsem měl holky, co mi poskládaly básničky. To bylo dobrý.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

¹⁸⁹ *„Král by měl chodit do tý rodiny, když tam je, měl by se s těma lidma chvilku pobavit, ne jenom tam přijít, pozvat je na tu zábavu a říct jim, že mají hezkou dceru, a víc nic. Ale tak jako s nima udržovat hezký vztahy, nebo s nima spíš navazovat ty hezký vztahy. Já si myslím, že je to docela dobrá příležitost se seznámit s celou tou vesnicí.*“ (Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let).

¹⁹⁰ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let).

¹⁹¹ *„Ten člověk by měl říct, že jdeme, ale všechno nenásilnou formou. Některým lidem to musíš naznačit, ale nesmíš jim to vnutit, musíš jim to říct takovým způsobem, že na to vlastně přišli sami...tím člověkem se snažim bejt ted'ka já“* (Respondent 7 – Technolog v pivovaru 28 let).

¹⁹² Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let.

¹⁹³ *Král má zodpovědnost, musí se naladit na správnou vlnu, mít dobrou náladu, snažit se trošku ten dav oslavujících krotit a zároveň vybičovat k lepší náladě.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let).

náročný. Nemluvě o tom, že to žezlo taky něco váží, ten královskéj hábit není úplně letní, takže je to docela náročný na fyziku.“¹⁹⁴ Král ovšem tancuje v „hábitu“ pouze před domy, při besedě se řadí mezi ostatní krojované bez královského pláště.¹⁹⁵

Respondenti, dva bývalí králové a jeden současný, se shodli, že král musí mít určité vlastnosti, aby tuto úlohu zvládl: „*Tak stoprocentně musí být organizačně schopnej, musí bejt komunikativní, protože pracuje s lidma*¹⁹⁶. *Je dobrý, když je trošku veselejší povahy, aby to byla trochu šou, aby to nebylo úplně chciplý. Tancovat musí umět, protože král, kterej neumí tancovat, by byl asi tragédie. Neměl by bejt abstinent, protože ten kladný vztah k alkoholu se v tomhle případě docela hodí.*“^{197, 198}

Většinou záleží na samotném králi, jak dlouho chce funkci vykonávat a kdy ji chce skončit. Důvodem je často studium, které se špatně zvládá s organizačními povinnostmi.^{199, 200} Důvodem ukončení může být ale také to, že se dá příležitost i ostatním „mládežníkům“, aby si úlohu krále vyzkoušeli.²⁰¹ Máje tak často zasahují králi do osobního života, příprava a organizace Májů berou hlavním organizátorům velkou část volného času.²⁰²

Respondenti („králové“) se také shodli na tom, že když přestali být králi, začali si Máje užívat víc, protože s nimi neměli tolik starostí a mohli si je užít po svém.^{203, 204} To je často i

¹⁹⁴ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

¹⁹⁵ Současný král to vysvětluje takto: „*Beseda se netancuje v hábitu a je to čistě z praktických důvodů. My jsme to právě zkoušeli. Ono je sice hezký vidět, že tam král tancuje besedu, ale docela špatně se mu tancuje, když je teplo, tak je to opravdu o infarkt. Je to docela nepraktický a ten král vybočuje z řady úplně zbytečně. Beseda má bejt jednotnej tanec a neviděl bych žádněj velkej přínost toho, že by král byl v kolečku v hábitu.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let.)

¹⁹⁶ „*Král se musí hlavně umět s lidma dohodnout, hlavně je sehnat a tím pádem ty lidi v tobě musí aspoň malinko asi vůdčí osobu vidět, nebo musíš mít nějakou autoritu.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let.)

¹⁹⁷ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

¹⁹⁸ Druhý bývalý král k tomu dodává: „*Ten člověk by měl umět něco vypít, ale tím nemyslim, že by se měl opíjet, naopak. Ten člověk by neměl bejt opilej nebo neměl by bejt viditelně opilej, ale měl by si v každým baráku toho panáka dát, já bych řek, že je to taková společenská nutnost. Prostě nějak potvrdit to přátelství.*“ (Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let.)

¹⁹⁹ *Byl jsem králem tři roky a pak jsem to předal svému nástupci, protože jsem cejtil, že mě tak jako přišlo, že tři roky je na to až až a že víc už ne. Toho času ta příprava sebere poměrně dost a ono s tou školou se to blbě klouvalo.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.)

²⁰⁰ „*Já jsem si to užíval, ale protože jsem dělal státnice, dělal jsem bakaláře a chtěl jsem se zabývat tou školou. Už jsem se na tohle nechtěl zaměřovat, a chtěl jsem to předat někomu jinému.*“ (Respondent 7 – Technolog v pivovaru 28 let.)

²⁰¹ „*Člověk taky nemusí dělat krále deset let v kuse. Ať si to taky vyzkouší někdo jinej. Jsou lidi, asi jich tolik není, že jdou na Máje v patnácti, pak se ve dvaadvaceti vdaj, a co když bych já dělal sedm roků krále, tak on by ani neměl možnost to zažít. Lidí je plno, tak ať se to prostřídá.*“ (Respondent 7 – Technolog v pivovaru 28 let.)

²⁰² „*Když jsem to pořádal, tak si vzpomínám na ten bordel, kterej jsem všude měl, protože všude máš něco rozta-hanýho, kroje a všemožný papíry, účtenky, peníze, krepáky. A teď to je na Okále a máš to doma a v hospodě a teď se to všechno musí uklídit. Takže když všechno skončí a ty v tý maximální únavě máš jít tohle všechno uklízet, tak to byl děs, to mě tenkrát děsně štvalo.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.)

²⁰³ „*Víc si užíváš Máje, když nejsi král, protože nemáš ty povinnosti. Nemusíš myslet na to, co ti všechno může zkolabovat, aby to mělo nějakěj řád. Ale jako král jsem si poslední roky kralování taky užil, ale furt je tam ta zodpovědnost. Furt musíš vydržet až do konce, někdy je to dokonce únavný. Když už pak král nejses, tak je to v pohodě, tak prostě lítáš a nikdo po tobě nic nechce, nemusíš se o nic starat a prostě si to užiješ, jak potřebuješ.*“

důvod proč někteří chlapci nechtějí funkci krále vykonávat, ač pro to jinak mají předpoklady: „*Asi kdybych chtěl, tak bych prostě byl, ale nechci. Nikdy jsem nějak moc nechtěl, prostě král má zase větší zodpovědnost a já si to užívám jako řadový „májovník“. Král to má o dost těžší.*“²⁰⁵,²⁰⁶ Králům vždy samozřejmě s organizací pomáhala královna, která má dnes na starosti také nácviky besedy. V průvodu má stejnou funkci jako král, protože tančí s otcem dívky, která má před domem májku. Současná královna rovněž zařizuje pořádání Májové zábavy, výzdobu sálu v hostinci a také se rovnoměrně podílí na další organizaci s oběma chlapci, kteří se střídají v úloze krále.

5.10 Po slavnosti

Vedle tančení, průvodu a „stínání krále“ je součástí slavnostního dne i Májová zábava, která se koná večer v hostinci. Sejdou se zde opět všichni „mládežníci“, ostatní obyvatelé Oskořínka i návštěvníci z okolí, jelikož je to zábava pro všechny. Hraje zde kapela, tančí se a pije. O půlnoci se opět utvoří kolečko a král s královnou tančí s těmi, kdo je vyzvou k tanci. Znovu se zde vykřikují hesla jako v průvodu.

Ti, kdo při přípravách na Máje nejvíce pomáhali a byli prospěšní (např. hajný nebo řidič plošiny), mají zábavu zadarmo. Což je tradicí při všech akcích pořádaných „mládežníky“, aby se odvděčili těm, kteří jim velice pomáhají.

Naposledy se v rámci májové slavnosti sejdou všichni hlavní aktivní aktéři v neděli, a to na úklid. Uklízí se a vytírá vnitřek „Okálu“, a sbírají odpadky před ním. Pálí se březové větve, které byly ozdobou „šatlavy“. Rovněž se uklízí sál v hostinci, což je záležitostí především dívek. V tento den by také měli všichni vrátit neponičené a nevyprané kroje, které se poté čistí dohromady.

Král zůstává stát před „Okálem“ necelé dva měsíce, poté se pokácí motorovou pilou a jeho kmen se využije při další akci zvané Neckyjáda.²⁰⁷ Zde slouží jako lávka natažená

A kdyby se ti stalo, že z průvodu z jakéhokoli důvodu odjedeš, tak se nic neděje.“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

²⁰⁴ „*Když jsem nebyl král, tak jsem si to užíval trošku jinak, než když jsem musel být v čele průvodu, všichni na mě koukali a všechno se to cí kolem mě. Král má být vůdčí osobností, to taky člověka trošku omezuje.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let).

²⁰⁵ Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.

²⁰⁶ „*Možná k tomu někdy blízko bylo, ale já osobně bych král být nechtěl, protože to je hrozná zodpovědnost nebo i starosti v průvodu. Ten král si ty Máje tolik neužije jako ty lidi, co jsou v tom průvodu.*“ (Respondent 8 – Student VŠ 22 let.)

²⁰⁷ Neckyjádu pořádá Svaz mladých Oskořínek společně s TJ Sokol Oskořínek v červenci na rybníku Dudkovo jezero, který leží vedle „Okálu“. Hlavní atrakcí Neckyjády jsou rozmanitá plavidla, která si vyrábějí obyvatelé Oskořínka. Tato plavidla jsou poté náhodně zvolenou porotou ohodnocena a tři nejlepší plavidla dostávají ceny.

přes rybník a jedním z úkolů při Neckyjádě je ho přejít, což se měří na čas. Dříve, když se konaly zimní plesy, byl pokácený Král cenou v tombole.

Májky zůstávají před domy tak dlouho, jak si to přejí jejich obyvatelé. Dokud májky dělají radost a dokud jsou zelené a barevné, zůstávají tam, což je ještě alespoň týden po Májích. Pokud už se na nich podepsalo počasí a krepové papíry vybledly a májky už nejsou hezké, odstraní je.

6 Máje v Oskořínku pohledem aktérů

V rámci analýzy dat získaných z rozhovorů s respondenty jsem se zaměřila na několik problémových okruhů slavnosti Máje, tak jak je reflektovali oslovení aktéři. Nejprve jsem zjišťovala, jaké okolnosti a důvody vedou mladé lidi z Oskořínka k aktivní účasti na Májích, dále jsem sledovala, jaká pozitiva a negativa má slavnost z pohledu aktérů. Další rovinou bylo zjišťování, jaké změny ohledně slavnosti aktéři vnímají a ruku v ruce s tím i to, jak aktéři vidí budoucnost Májů v Oskořínku. A nakonec jsem zjišťovala, jaký význam obecně mají Máje pro aktivní účastníky.

6.1 Okolnosti a důvody cesty k aktivní účasti na Májích

Okolnosti a důvody aktivní účasti na přípravě a realizaci Májů v Oskořínku jsou u jednotlivých respondentů různé. Ti, kteří v Oskořínku žijí od dětství, se stávají „májovníky“ jakoby automaticky²⁰⁸: „*Tak jelikož v tom člověk vyrůstal od malička, tak prostě si říká, přijde patnáct let, budu chodit na nácviky, budu tancovat besedu, půjdu do kroje na Máje.*“²⁰⁹ „*Jak jsem dozrál do toho věku, kdy jsem mohl jít, tak jsem s vrstevníkama svejma samozřejmě šel.*“²¹⁰ Jakmile jim je tedy čtrnáct nebo patnáct let, vstupují mezi „mládežníky“ tedy do Svazu mladých Oskořínek, který se stará o organizaci Májů.²¹¹ Dále pak už záleží na nich, na jejich osobní aktivitě, ochotě a zájmu, jestli a jak se budou na přípravách oslavy Májů podílet. Ti, kdo chtějí, se tedy účastní různých brigád a pak pomáhají s pracemi, které souvisí s oslavou a jsou tak pozvolna vtahováni do „májového dění“.²¹² Dotazovaní aktéři to vnímali jako čest, když byli mladí, že se mohou takovéto oslavy účastnit a byli rádi, že se mohou zapojit, pomoci a stát se tak aktivními účastníky. Mladí chlapani byli často tak nadšení, že dělali nejen svoji práci, ale pomáhali s prací i dívkám: „*Dřív jsem se účastnil víc, dělal jsem i věci navíc, třeba jsem holkám pomáhal vystříhovat srdíčka.*“^{213, 214}

²⁰⁸ „*Je to nějaká tradice, tady je to prostě běžný, spíš jakoby se pohlíží divně na ty lidi, který na Máje nejdou, než na ty lidi, který na Máje jdou. Tady je to prostě takový přirozený.*“ (Respondent 8 – Student VŠ 22 let.)

²⁰⁹ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

²¹⁰ „*Už jako malí jsme se těšili, abychom do toho kroje mohli konečně jít. Takže se nedá říct, že by mě k tomu přivedla nějaká konkrétní osoba. S tím se počítalo, že se toho budeme chtít účastnit.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.)

²¹¹ „*Mládežníkem jsem se stal, když jsem se začal účastnit mládežnických akcí. Tím, že jsem se stal patnáctiletým a řeklo se mi, tolikátýho je první nácvik besedy, tak tam koukej dorazit. Tak jsem tam dorazil a to si myslím, že od té chvíle jsem byl mládežníkem.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.)

²¹² „*Účastním se příprav jako všichni ostatní, účastním se nácviků, pomáhám jezdit do lesa, pomáhám stavět Krále a chodím na hlídání a skládám básničky.*“ (Respondent 8 – Student VŠ 22 let.)

²¹³ Respondent 8 – Student VŠ 22 let.

²¹⁴ Viz příloha č. 6, fotografie č. 1

Akteři, kteří žijí v Oskořínku, se setkávají se slavností Máje již od dětství.²¹⁵ Respondenti se často chodili dívat na průvod jako malí²¹⁶ a tehdejší „mládežníci“ je brali mezi sebe při tancování v kolečku: „Pamatuju si, že mě třeba chtěli vzít úplně dovnitř do toho kolečka na tu polku a na ten valčík, když jsem byla malá a já jsem nechtěla a oni pořád: „Pojď, pojd’, vždyť umíš tancovat, pojd’ do kolečka.“^{217, 218} To má za následek, že jsou děti také součástí Májů a více se pak těší, až se jich budou moci sami aktivně zúčastnit: „Mně se tady líbí, že ty děti tady neodstrkujou, že prostě když to dítě chce tancovat, tak potom zjistíš, že ke konci průvodu je tam víc dětí, než dospělých, než těch mládežníků. A ty děti se cítí součástí a potom se na to těšej.“^{219, 220}

Na to, jestli se budou mladí lidé účastnit, a jak se budou aktivně zapojovat, má ve velké míře vliv rodina, která aktéra v účasti podporuje²²¹: „Babička si přála, abych měla májku před barákem.“²²² Avšak nejen rodiče²²³ nebo prarodiče ale také sourozenci²²⁴ nebo ostatní příbuzní^{225, 226}, tedy rodina v širokém smyslu slova, se často zaslouží o to, že se mladí Májů aktivně účastní. V neposlední řadě jsou to také kamarádi, kteří se navzájem v účasti ovlivňují: „Nás bylo pět, co jsme se bavili mezi sebou, a někdo prohlásil, že jdeme na Máje ten rok, a všichni jsme šli na Máje.“²²⁷

Mezi aktivními účastníky Májů jsou často partnerky (partneři) místních chlapců (dívek), kteří z Oskořínka nepocházejí, ani tam nežijí. Jejich aktivní účast je ovlivněna konkrétními partnerskými (přátelskými) vztahy. Partneři spolu často tančí „Staročeskou besedu“, čímž se počet tanečníků zvýší. „Mládežníci“ mezi sebe rádi přijmou i lidi, kteří z Oskořínka

²¹⁵ „Mně s to vždycky líbilo, a představoval jsem si, jaký to bude, až půjdu já. Hrozně jsem se na to těšil.“ (Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let).

²¹⁶ „Chodil jsem se na ně jako malý dívat. Jako malý jsme se oplejtali před těma barákama, aby nám dali nějaký ty dobroty, co tam měli. Pak jsme se přetahovali o krepáky. Jo to bylo dobrý, to nás bavilo jako děti se motat kolem toho průvodu.“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

²¹⁷ Respondentka 5 – Studentka VŠ 20 let.

²¹⁸ „Jako malí jsme se s kamarádem schovávali pod stůl a mládežníci nás vytáhli a tancovali s náma, že nás měli na ruku. Takže jsme byli úplně vykulený a prostě jsme tancovali vevnitř s těma májovníkama. A vím, že mi ten můj tanečník říkal: „Až budeš velká, tak si s tebou zatancuju.“ A zrovna to akorát vyšlo.“ (Respondentka 2 – Asistentka 29 let).

²¹⁹ Respondentka 2 – Asistentka 29 let.

²²⁰ Viz fotografie č. 31

²²¹ V rozhovorech s respondenty jsem se nesetkala se situací, kdy by rodina aktivní účast mladých lidí nepodporovala nebo jí dokonce bránila.

²²² Respondentka 4 – Studentka VŠ 24 let.

²²³ „Řekli mi to doma, že sem mám jít... a taky tady tancovala už sestra.“ (Respondentka 10 – Studentka ZŠ 14 let).

²²⁴ „Asi mě tam přitáhla ségra, protože říkala: „Hele budou nácviky, tak už začneš chodit.“ Já nad tím ani nepřemýšlel, jestli chodit nebo nechodit, bral jsem to jako samozřejmost.“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let.)

²²⁵ „K Májům mě přivedla sestřenka, která je současnou královnou, protože to dostala na starost a začala se tomu věnovat aktivněj.“ (Respondent 8 – Student VŠ 22 let).

²²⁶ „Vzhledem k mým rozsáhlým příbuzenským vztahům v Oskořínku to byla docela rychlá věc, kdy mě přemlouvala sestřenice a bratrance.“ (Respondentka 5 – Studentka VŠ 20 let).

²²⁷ Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.

přímo nepocházejí: „Řídíme se heslem „čím víc lidí, tím víc zábavy“ ... a kolikrát ty různí spolužáci a kamarádi bývají větší nadšenci do Májů, než domácí, kteří se tomu vyhýbají.“²²⁸

Specifický případ představuje dnes 24letá respondentka²²⁹, která od školních let žije v Praze, ale v Oskořínku má prarodiče a přítele. Do Májů se aktivně zapojila na přání babičky a poprvé se oblékla do kroje v 18 letech. Okolnosti této situace vyličila takto: „Já jsem na ty Máje vůbec nechtěla. Já jsem tu byla u babičky a babička si hrozně přála, abych jednou šla na ty Máje, že přece jenom je to velká událost tady pro Oskořínek, a že já jako jediná holka v baráku, protože ségra byla ještě malá tehdy, že bych mohla jít, že oni by se toho taky chtěli účastnit.“²³⁰

Pokud měli respondenti uvést hlavní důvody, které je podle nich přivedly k aktivní účasti, pak to bylo především setkání s přáteli nebo s lidmi, se kterými se tak často už nepotkávají, jelikož každý studuje nebo pracuje v jiném městě: „Je to jeden z mála zvyků, kdy jsem prostě s těma klukama od čtvrtka až do neděle, je to úžasný a já vím, že jednou za rok se na tři dny sejdem.“²³¹ Někteří respondenti by naopak na Máje nešli, pokud by se tam nepotkali s kamarády: „Kdybych tam měla jít třeba letos a nešel by tam někdo další, nešli by kamarádi, tak bych nešla, protože to nepotřebuju. Nepotřebuju jít sama za sebe, abych se předvedla. Hlavně ty lidi mě k tomu táhnou.“²³²

Důvodem účasti je ale také povědomí tradice spojené se zábavou: „Účastním se, protože je to tradice, je to nutnost. Je to sranda, tam člověk zažije, to co jinde nezažije. Je to tradice, která patří k tý vesnici. Prostě je to zábava, užiju si to.“²³³ Nicméně důležité je pro aktéry také to, aby se jednalo o aktivitu „zdola“: „Musí to hlavně vyjít z těch lidí, že to chtějí.“²³⁴ Mládež samotná musí mít na organizaci a konání Májů největší zásluhy, protože jen tak se zajistí trvání této slavnosti po další generace.

6.2 Pozitiva a negativa slavnosti pohledem aktérů

Samotní aktéři hovořili vesměs pouze o pozitivích a jejich vlastní prožitek negativa v podstatě nezahrnoval. Všichni dotazovaní se účastní slavnosti velice rádi a těší se na ni. Jako pozitivum respondenti zdůrazňovali, že se jedná o vytržení ze všedního dne: „Je to

²²⁸ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

²²⁹ Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let.

²³⁰ Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let.

²³¹ Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.

²³² Respondentka 2 – Asistentka 29 let

²³³ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let.

²³⁴ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let

útěk od reality a od běžnosti, je to taková svěží změna.“²³⁵ Máje jsou vnímány aktéry pozitivně v každém smyslu slova. Oni samotní se v průvodu veselí, baví se s přáteli a seznamují se s novými lidmi a také se snaží svoji dobrou náladu předat dál. Současný král o tom řekl: „*Máje nejsou určité negativní oslava, negativní myšlenky by tam neměly být.*“²³⁶

Dívka, která bydlí v Praze a v Oskořínku má příbuzné, vnímá jako pozitivum to, když má na sociální síti²³⁷ fotografie z Májů a její přátelé jí to nekritizují, ale naopak se o Máje zajímají a jsou zvědaví, co je to za akci. To je také spojené s tím, že lidi, především z Prahy, udivuje, že se taková akce koná prakticky kousek od hlavního města: „*V Praze jsem ani neměla představu, že se někde může držet takováhle tradice a že je tolik lidí nadšených, který chtějí jít a účastnit se.*“²³⁸

Pokud se měli respondenti vyslovit k případným negativním rysům slavnosti, většinou se jednalo o alkohol. Všichni dotazovaní se shodli, že k Májům a do průvodu alkohol patří, jelikož uvolní bariéry a náladu a lidé si mohou tak průvod více užít.^{239, 240, 241} Ovšem všichni považují za největší negativum slavnosti to, když se někdo opije: „*Nemám ráda, když to někdo přežene s alkoholem a pak prostě všechny okolo otravuje a dělá bordel a neuvědomuje si, že na něj všichni ostatní koukají a dělá prostě ostudu tomu svátku, neovládá se. A některý lidi fakt už u toho nepřemejšlej a nevědej, co okolo způsoběj a že to můžou ostatním zkazit.*“²⁴² Alkohol je tedy nedílnou součástí Májů, ale jeho konzumace by neměla překročit míru. Pokud k tomu dojde, jsou takové případy reflektovány jednoznačně negativně.

Dalším nevídaným prvkem na jinak veselé slavnosti jsou agresivní řidiči. Jelikož je v době průvodu doprava po obci omezena a řidiči musí čekat, až průvod projde, často nejsou příliš přívětiví. A to ani, když jim „krojování“ nabízejí srdíčka: „*Nemám rád agresivní řidiče,*

²³⁵ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

²³⁶ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

²³⁷ Jelikož jsou aktéři často uživateli sociální sítě, stala se tak téměř součástí Májů. Protože jejím prostřednictvím sdílejí fotografie ze slavnosti, aktéři a organizátoři se domlouvají na přípravě a také se její pomocí domlouvají na nácvikách besedy. Komunikace je tedy mnohem jednodušší než dříve. Bývalý král však oponuje a komentuje to slovy: „*No já tím, že Facebook nemám... to je další věc, za nás nebyly Facebooky a fungovalo to a myslím si, že dobře a na těch nácvikách jsme se scházeli a na brigády se chodilo a šlo to bez Facebooků. Ted' mi přijde, že Facebooky jsou, mělo by to být jednodušší a jestli to není horší.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

²³⁸ Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let.

²³⁹ „*Určitě to patří k sobě, protože se jednak dávají v každém baru piva nebo koluje i láhev v průvodu. Myslím, že by to šlo i bez toho, ale patří to k tomu a lidi jsou takový uvolněnější, a když nevyjde počasí, tak je to zahřeje.*“ (Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let).

²⁴⁰ „*Každý by si měl dát takový množství, aby byl v takové náladě, aby se nestyděl tancovat dokola a neohlížel se na ostatní, ale zase ne, aby se nestyděl dělat kraviny.*“ (Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let).

²⁴¹ Alkohol má však i jiné funkce: „*Ve čtvrtek se člověk nevyspí, z pátku na sobotu se většinou naspí nějaký tři hodiny, takže potom vydržet do další půlnoci bez alkoholu je pro mě skoro nemyslitelný. Protože v noci chodíme malovat, roznášet májky, zatloukat májky ... jsme pak zdrchaný.*“ (Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.)

²⁴² Respondentka 5 – Studentka VŠ 20 let.

který občas když nás viděj, tak na nás skoro najížděj... nějaký lidi prostě ty cedule nechápou a přijde jim, že je obtěžujeme a chceme po nich, aby přispěli dvacet korun, za to, že se podívali. A jsou nevrlý a padají tam občas ostrý slova.“²⁴³

Akteři samotní k Májům žádné negativní pocity nechovají, ale občas se setkají s lidmi, kteří mají opačný názor. Respondenti případné negativní komentáře na Máje neřeší nebo se je snaží vůbec neposlouchat, avšak když se takové připomínky dostanou k hlavnímu organizátorovi, vyslechnout je musí: *„Slyšel jsem různé výtky na to, že Máje jsou pořád to samý, že tam nevnášíme žádný nový a jiný prvky, že se Máje nemění, že jsou prostě každoročně stejný a že už je to nudný. Že bysme mohli vymyslet jiný představení na konci, ne to stínání krále, nebo vymyslet jiný „povídání“ k tomu.“²⁴⁴* Tyto komentáře jsou ale ojedinělé. Většina lidí by průběh Májů vůbec neměnila, protože se jim líbí takové, jaké jsou. A „stínání krále“ bývá často společně se čtením básniček nejoblíbenější pasáží z celé slavnosti: *„Mě vždycky baví stínání a nejvíc se těším na básničky, protože se člověk dozví takových zajímavých věcí a takových srandovních věcí na ty ostatní lidi, co provedli.“²⁴⁵*

6.3 Změny na Májích

Pokud by samotní aktéři uvítali nějakou změnu, byl by to často naopak návrat k prvkům, které se dělaly dříve. Je to například návrat k původní formě úvodního tance, „Staročeské besedy“, která měla oproti té dnešní více tanečních kroků.²⁴⁶ Respondenti se také shodli, že by měl být traktor, který táhne vůz, vystřídán koňmi²⁴⁷, protože se jim zdají klasičtější než traktor.²⁴⁸ Někteří respondenti si pamatují na doby, kdy byly ještě koně běžnou součástí Májů: *„Byly dva tažný koně, král s královnou seděli na voze a my jako děti jsme se snažili, když oni byli zrovna slezli, se tam na ten vůz dostat, aby nás svezli kousek. Někdy se to povedlo, ale moc rádi to neviděli (smích). Ale to bylo fajn s těma koňma. Na to takhle spousta lidí vzpomíná, že to bylo dobrý. Bylo to takový vznešený.“²⁴⁹* Na druhou stranu „májovnicki“ však chápou, že to dnes není téměř možné, protože v okolí není moc lidí, kteří by jim za-

²⁴³ Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.

²⁴⁴ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

²⁴⁵ Respondent 8 – Student VŠ 22 let.

²⁴⁶ Návrat ke „staré besedě“ je iniciován současnou královnou: *„Chtěla bych, aby se naučili tu starší původní besedu, že si myslím, že čím víc se to učej nový lidi, tím víc se vytrácí ta původní beseda, že to každej šulí. Dřív se dělaly přísuny místo kroků, ale časem se to zjednodušilo, že se dělaj kroky, nebo že se stojí na místě. Takže bych chtěla, aby se naučili tu původní besedu.“* (Respondentka 9 – Zahradnice 28 let).

²⁴⁷ Ti táhli vůz ještě asi před deseti lety.

²⁴⁸ *„Třeba ty koně, povoz, to se mi líbilo. Že šatlava byla tažená koňma.“* (Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.)

²⁴⁹ Respondent 7 Technik v automobilce 31 let.

půjčili koně na celý den a koně by se také mohli snadno splášit. Traktor je tedy oproti koním snadnější a levnější variantou.

Technika tedy ovlivnila téměř všechny části příprav na Máje. Káci se motorovou pilou, staví se Král pomocí plošiny atd. Avšak, jedna část by podle respondentů technikou ovlivněna být neměla, a tou je kopání jámy: „Byly názory, že by se tam vybetonovala trubka a posadilo by se to tam jeřábem. A to si zrovna myslím, že by se nemělo udělat. Že by se to moc zjednodušilo, protože i tím kopáním díry se zažijou různé věci, má to svoji atmosféru. Já na to taky rád vzpomínám, že jsem kopal díru. K Májům prostě to kopání díry patří.“²⁵⁰ Respondenti se domnívají, že čím více se chlapci fyzicky podílejí na přípravě na Máje, tím větší hodnotu pro ně slavnost má a mají k ní větší vztah: „Když se Král stavěl pomocí žebříků a lana, tak na to bylo potřeba víc lidí, než když se to dělá jeřábem. Je to sice práce, ale ty lidi to stmeluje, protože každý má ten pocit, že jo, já jsem se na tom taky podílel, já jsem taky držel to lano. Každý je na to jinak pyšnej, když na tom měl svůj podíl, než když to zvedne jenom tím jeřábem a kouká se na to, u toho drží to pivo a pak trošku vezme do ruky palici. Myslím, že by to stálo za to, to někdy udělat tak, protože ty lidi se do toho zapojej a maj na to úplně jinej náhled, že to není tak jednoduchý udělat.“²⁵¹

Dnes se však Král již pomocí lan nestaví, proto zůstává hlavním symbolem fyzické práce právě kopání jámy, které by mělo být úvodní prací chlapců, kteří se Májů účastní poprvé nebo pouze pár let: „Tak to víš, že by to šlo udělat nějakou technikou, ale tu díru bychom si fakt měli vykopat sami. Jsou to všechno zdravý kluci, to že si vezmou krumpáč, lopatu a ty tři hodiny tam u toho stráví, si myslím, že nikomu neublíží. Hele my jsme si tohle taky užívali. Tak se tam prostě vzalo pivo a bylo to dobrý, pak se třeba opekly buřty. A to že třeba párkrát kopnu do země a jsem zašpiněnej od bláta a tahám tam klacky a kameny. To k tomu patří. Takže bych tam neprosazoval bagr. To bych nechal v tom tradičním duchu, dělat to ručně.“²⁵² Respondenti se tedy shodli na tom, že je důležitá fyzická aktivita nejmladších účastníků slavnosti, která by se neměla zcela nahrazovat technikou, jež jim ulehčí práci. Tím, že budou nejmladší chlapci aspoň kopat jámu, se dál ponese tradice jakési iniciace do Svazu mladých, jakou právě kopání jámy představuje. Kolektivní práce při přípravách na Máje značí jistou pospolitost všech aktivních účastníků, kterým každý rok pod rukama vzniká jedinečná slavnost, na kterou se těší celá obec.

²⁵⁰ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28. let.

²⁵¹ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let.

²⁵² Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

6.4 Budoucnost Májů v Oskořínku očima respondentů

„Starší“ respondenti vzpomínali, jaké byly Máje, když byli mladší. Všichni se shodli, že dříve nebyl problém s účastí nejmladších lidí na Májích. V poslední době je však nejtěžší přesvědčit čtrnáctileté nebo patnáctileté chlapce a dívky, aby se do Májů aktivně zapojili. Současný král k tomu říká: „Dříve chodili na Máje všichni děti nebo mladý lidi z obce, teďka se některý musí přemlouvat²⁵³ a prosit a apelovat na rodiče, aby šli. Protože pro spoustu mladých lidí je to prostě trapná záležitost.“²⁵⁴ Jako vysvětlení této situace se podle něj jeví to, že obecně mladých lidí v Oskořínku ubývá. „Tak ono se všeobecně rodí míň dětí, je tady míň mladejch. A do toho i z toho mála, co tady máme, čím dál míň ty lidi chodí.“²⁵⁵ Také to nejspíše vyplývá z mnoha odlišných zájmů mladých lidí, pro které nejsou Máje jediným způsobem vyžití: „Dřív každej mladej člověk, kdo se narodil v obci, byl mládežník. Dříve přece jenom tolik volnočasových aktivit nebylo a Máje byly proto opravdu sváteční záležitostí.“²⁵⁶ Ani hlídání Krále se neúčastní tolik lidí jako dříve, protože často dávají přednost jiným volnočasovým aktivitám: „Taky se mi zdá, že k tomu ohni jde lidí míň, spousta lidí jede radši někam na dýzu nebo do města někam zakalit do hospody, než aby tam s náma seděli.“²⁵⁷

Podle respondentů se dříve přípravy na Máje vykonávaly s větším nadšením a oni sami si vážili toho, když mohli nějakou práci vykonávat: „Změnil se přístup těch mladejch, ve smyslu toho, že my jsme se těšili, my jsme byli rádi, že můžeme něco dělat, i jsme se snažili. A neexistovalo, aby když nám někdo řek, že máme něco udělat, z těch starších, abychom prostě ofrňovali a nešli.“²⁵⁸ Stejný názor má i bývalá královna: „Když jsme začali chodit jako patnáctiletí, tak jsme na ty starší lidi koukali jinak a ptali jsme se jich, s čím jim můžeme pomoci. A teďka ty lidi přijdou a je jim to všechno úplně jedno. Mrzí mě, že lidi přestávají mít úctu ke starší generaci.“²⁵⁹ Také během průvodu byli podle respondentů dříve mladí lidé aktivnější a věnovali se spíše tanci, než alkoholu, jak se tomu děje dnes: „A co se mi nelíbí, a za nás to bylo jinak, jsou ty kolečka u baráků. Prostě ty mladý, polovina z nich sedí opřená o zeď nebo o strom, v ruce má flašku piva a dřepí. My jsme tan-

²⁵³ „Dneska ty lidi musíš skoro přemlouvat, aby na ty Máje šli. Nějaká jejich vlastní aktivita je nulová, když po nich budeš chtít, tak to abys je na kolenou prosila a s rizikem toho, že když se na ně křivě podíváš, tak oni prostě nepůjdou. Takže ty vlastně nemáš žádnou páku, kterou bys je mohla přimět, aby s tebou spolupracovali.“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

²⁵⁴ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

²⁵⁵ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

²⁵⁶ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

²⁵⁷ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

²⁵⁸ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

²⁵⁹ Respondentka 2 – Asistentka 29 let.

*covali pořád, u nás to nebylo, že bysme si sedli s lahví a cucali a starý hopsejte si, to je nesmysl, to jsme si nemohli dovolit.“*²⁶⁰

Také dvě dvojice nejmladších aktérů, které mají v průvodu kasu a mají rozdávat srdíčka přihlížejícím, nejsou podle některých respondentů dost aktivní: *„Nevím, jak ty mladý namotivovat, ale já jsem taky chodil s kasou, i to mě bavilo, protože zase se dostaneš do kontaktu s lidma. Oni jsou i jiný způsob, jak z nich ty peníze „dostat“ než za nima přijít: „Dobrý den, přispějte nám.“ Dá se to i veselejší formou a myslím, že to baví obě strany víc. Ale asi jsou ty mladý stydlivější.“*²⁶¹

Při rozhovorech s respondenty bylo patrné, že mezi nejmladšími a staršími účastníky slavnosti se projevuje obvyklý generační rozdíl. Mladší účastníci jsou staršími kritizováni za malou aktivitu při přípravách na slavnost a také v průvodu. Starší respondenti svojí kritiku často zdůvodňovali i tím, že oni v jejich věku byli mnohem aktivnější, na práci při přípravách se těšili a nenapadlo by je protestovat, když po nich někdo požadoval nějakou práci. I zde se tedy projevila „věčná“ kritika mládí, i když se v tomto případě nejedná o rozdíl v pevném slova smyslu generačním, nýbrž často pouze o rozdíl několika roků.

S ohledem na budoucnost Májů reflektovali respondenti vedle „generačního problému“ i problém odlišných postojů dívek a chlapců. Podle respondentů bývá větší problém přesvědčit k účasti chlapce, než dívky: *„Spíš kluci házej patky...kluci chtěj bejt frajeři a přecejenom navlíknout se do podkolenek a tancovat na nějakou starou vykopávkovou muziku není úplně cool. Holky jsou přecejenom větší parádnice, rády tancujou většinou, tak jsou většinou k tomu sdílnější.“*²⁶² Kvůli tomuto problému vznikají mezi nejmladšími „mládežníky“, kteří se účastní Májů, velké věkové rozdíly. Což se stává problémem ve chvíli, kdy nejsou patnáctiletí chlapci, kteří jdou na Máje poprvé a u kterých je zvykem, že dělají většinu prací při přípravách. To znamená, že chodí do lesa, kopou jámu pro Krále a pomáhají ho stavět a roznášejí májky. Vzniká tak situace, kdy je tedy nejmladším chlapcům osmnáct nebo devatenáct let²⁶³, což má za následek to, že se o tyto práce musí podělit „mládežníci“, kteří chodí na Máje opakovaně a kteří by tyto práce už na starosti mít neměli: *„Díru kopou i ty starší, nejenom ty mladší. Já když přijedu a vidím, jak jsou už ty starší v tý jámě od bláta a ty mlad'asové tam nejsou, tak je mi z toho trošku smutno, protože tam by primárně měli být ti nejmladší a ty by*

²⁶⁰ „A teď je tam královna s králem sama v kolečku s těma rodičema, a teď je problém, aby se sešlo pár lidí, který to kolo udělaj. A můžeš na ty mladý křičet spodem, horem, ale oni tam furt budou dřepět s flaškou a čumět jako telata a nezvednou se.“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

²⁶¹ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

²⁶² Respondent 1 - Student VŠ 25 let.

²⁶³ „Vloni jsme měli problém, že nejmladšímu klukovi bylo osmnáct nebo devatenáct let. Na to, že kluci chodí od čtrnácti, tak tam byla čtyři roky díra.“ (Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let).

měli být až po uši zablácení a ne, aby to dělali starý kozáci, ale bohužel to je o tom přístupu těch mladých.“²⁶⁴

Nicméně i přes reflektované problémy v zásadě podle respondentů nehrozí, že by řady „krojovaných“ v průvodu radikálně prořídly. Čím méně se účastní ti, co z Oskořínka pocházejí, tím více se účastní lidé odjinud, partneři, spolužáci nebo kamarádi. Ti často při pomoci s přípravami přispívají stejnou měrou. Bývalý král vítá ostatní lidi na Májích, ale myslí si, že by se měli také zapojit do příprav, protože to těm aktérům dává úplně jiný pohled na samotnou slavnost, když se na ní sami podílejí. Oskořínské Máje se tak otevírají všem lidem, kteří mají zájem se zúčastnit, a nezáleží na tom, odkud jsou: *„To, že se místní neúčastní, se naštěstí kompenzuje tím, že je to multikulturní. Že ty lidi mají auta a jezděj k nám odjinud, který nás doplňují, a že už to není tak uzavřená komunita.*“²⁶⁵

Účast oskořínských „mládežníků“ je však důležitá, protože pouze z jejich řad může vzejít nový král a královna, kteří jsou hlavními organizátory. Tato tradice se v Oskořínku dodržuje již od počátku konání Májů. Král s královnou se starají o průběh Májů a především zajišťují jejich přípravu a rozdělují jednotlivým „mládežníkům“ úkoly, což je nejdůležitějším prvkem Májů.

Nabízí se tedy otázka, pokud se budou snižovat počty oskořínských „mládežníků“, bude ještě někdo, kdo by mohl být králem a královnou, tedy někdo, kdo by mohl organizovat přípravu na Máje? Podle respondentů je totiž organizace nejdůležitějším prvkem, díky kterému se Máje mohou vůbec konat: *„Mládežníci se to snažej organizovat a určitě se snažej nabírat nový lidi, když už tu bydlí někdo, kdo je ve věku, že by mohl jít na Máje, tak si myslím, že ho i oslovují, aby šel, a snaží se, aby se to udrželo, ta tradice.*“^{266, 267} Panuje však obava, aby se v budoucnosti, až současní hlavní organizátoři opustí řady „mládežníků“, této povinnosti někdo ujal. Současná královna k tomu říká: *„Já si nejsem úplně jistá tou budoucí generací, jestli je ochotná se tomu věnovat.*“^{268, 269}

Někteří respondenti jsou ale v této situaci optimističtí. Nepředpokládají, že by najednou přestali chodit všichni mladí z Oskořínka na Máje a ty by poté zanikly: *„Jsou tu asi další následovatelé, vždycky se někdo najde, i kamarád, který není místní, se dokázal pro to nadchnout. Na začátku musej být dva nadšenci, který to dokážou pomalinku strhnout, a*

²⁶⁴ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

²⁶⁵ Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.

²⁶⁶ Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let.

²⁶⁷ *„Je to díky pár lidem, který mají sílu to pořád táhnout. Jak vypadnou lidi, tak můžeš mít peníze, můžeš mít cokoliv, ale v životě se to nesejde.“* (Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.)

²⁶⁸ Respondentka 9 – Zahradnice 28 let.

²⁶⁹ Královna také dodává: *„Mám trošku strach, že když my se toho vzdáme, že oni to dělat nebudou.“* (Respondentka 9 – Zahradnice 28 let.)

pak se do toho zapojí další lidi a nabalí se další a další.“²⁷⁰ Respondent, který byl králem, je toho názoru, že by se každému, kdo o to stojí, měla dát příležitost si úlohu krále vyzkoušet: *„Nemělo by se říkat, že to někdo nezvládne, zvládne, vždycky to někdo zvládne. Vždycky je takovej nějaký člověk, ten člověk se ale musí objevit.*“²⁷¹ Někteří dokonce pozorují zlepšení oproti posledním rokům, kdy byla situace mnohem horší: *„No nějaká krize byla tak tři roky zpátky, ale myslím, že letos je o ty Máje větší zájem a ty lidi by to dohromady dali.*“^{272, 273, 274}

Respondenti tedy na „májovou tradici“ v Oskořínku pohlížejí s optimismem, s Máji do budoucna počítají a rádi by se jich dále účastnili alespoň jako diváci: *„Já už si plánuju, jak budeme chodit na Máje potom, když už se nebudeme účastnit a pořád budeme chodit. Takže doufám, že to půjde.*“²⁷⁵ *„Byla bych ráda, aby Máje trvaly dlouho, aby až tady budu jako babka v důchodu se na ně podívat, aby tady ještě byly.*“^{276, 277}

6.5 Emický pohled na význam Májů

Aktivní účastníci, se kterými jsem dělala rozhovor, se shodovali, že význam Májů obecně, pro ně i pro celou obec, je značný a projevuje se v několika polohách. Především jsou Máje v Oskořínku velkou událostí, která se koná jen jednou v roce. Ani ostatní akce zde pořádané nedosahují jejich velikosti, protože se do nich nezapojuje tolik lidí, jako právě do Májů. Je to oslava především „mládežníků“ a mladých lidí, avšak ostatní obyvatelé Oskořínka se do příprav a průběhu také zapojují: *„I když určitě ta jejich role už je jiná. Aktivně se nepodílejí, chodí se jenom podívat. Ale určitě to k tomu patří, jde ten průvod a pro ně je to taky událost.*“²⁷⁸ I když se přihlížející slavnosti aktivně neúčastní, jsou i pro ně Máje dobou, kdy se sejdou s ostatními lidmi nebo se svými příbuznými.²⁷⁹

²⁷⁰ Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.

²⁷¹ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let.

²⁷² Respondent 8 – Student VŠ 22 let.

²⁷³ *„Ono se kolikrát mluvilo o tom, že jsou poslední, poslední. Budou se konat tak dlouho, dokud bude osoba, která bude ochotná si tu organizaci vzít na starost. Myslím si, že se pořád dá vybrat z těch mládežníků nějaký člověk, kterej to bude schopnej připravit.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

²⁷⁴ Před deseti lety se však stalo, že se jeden rok Máje téměř nekonaly, ale našli se lidé, kteří byli schopni slavnost zorganizovat. *„Takhle to jeden rok dopadlo, že se jeden měsíc před Májema nevědělo, jestli vůbec budou, nakonec to byli schopný za krátkou dobu celý zorganizovat.*“ (Respondent 1 – Student VŠ 25 let).

²⁷⁵ Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let.

²⁷⁶ Respondentka 9 – Zahradnice 28 let.

²⁷⁷ *„Doufám, že to neskončí a budu se na ně moct jezdit koukat i nadále, i když nebudu v tom kroji.*“ (Respondentka 5 – Studentka VŠ 20 let.)

²⁷⁸ Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let.

²⁷⁹ *„Sejdou se taky v rodině, právě u nás se sejdou všichni strejdové z Prahy a tak je to taková rodinná sešlost.*“ (Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let.)

Nejaktivněji se z diváků podílejí na přípravě na Máje především rodiče dívek, které mají májku před domem. Povinností těchto dívek a jejich rodičů je připravit pohoštění pro mládež v průvodu. Stejnou povinnost má také rodina chlapce, který je v tu dobu králem. Rodiče dívek se rovněž účastní průvodu, a to tancem s králem a královnou v kolečku před jejich domem.

Pro aktéry jsou Máje především zábavou setkáním s přáteli, se kterými se dlouho neviděli, a tradicí.^{280,281} Aktéři ale také vnímají, že má slavnost jakási pravidla. Pravidlem je hlavně jejich struktura a průběh, který se nemění: „*Na začátku je beseda, pak se obcházejí stavení s májkou, kde jsou svobodné holky, přičemž se zastaví i u krále a na závěr je stínání krále, kde se to celý zakončí.*“²⁸² Pravidla se ale týkají také chování lidí v průvodu, kde by se aktéři především měli chovat slušně: „*Mělo by se dodržovat, aby co nejvíce lidí tancovalo. Nikdo tam nedělal ostudu tím, že by se choval nějak sprostě.*“²⁸³ A narušoval nevhodným chováním tradiční průběh oslavy. Současný král také k tématice pravidel dodává: „*Dodržovat pravidla slušného chování, to je asi to oč tu běží.*“²⁸⁴

Aktéři mají vztah také ke krojům, které si oblékají do průvodu. Ačkoli jsou kroje pouze půjčené, nikoli jejich vlastní, mají k nim specifický vztah: „*Vzít si na sebe kroj pro mě znamená, že si projdu krásně obec, pobavím se, zazpívám si, zatancuju, navštívím baráky s oblíbenými lidmi, je to užité odpoledne venku s muzikou.*“²⁸⁵ „*Je to v podstatě tradiční oblek pro ty Máje, takže když máš kroj, přijdeš si najednou, jako kdyby ses vrátil v čase.*“²⁸⁶ Kroj je především brán jako odlišení od všedního běžného oblečení, chápou to tak i samotní aktéři Májů: „*Oblíknout si kroj, to k tomu patří, přece nejde jít na Máje do toho průvodu, abys nebyla odlišená od ostatních. Patří to prostě k té kultuře tady.*“²⁸⁷ Kroj ale zároveň spojuje všechny účastníky průvodu. „*Člověk vždycky těch prvních pět minut, když projdeš kolem toho zrcadla, tak si řekneš: „Bože já vypadám“ (smích)... ale když pak vylezu před dvířka, tak vidím první hlouček a zapadnu jak mravenec.*“^{288, 289}

²⁸⁰ Bývalý král charakterizuje Máje v Oskořínku: „*Je to každoroční veselá tradice, průvod obcí, spousta zábavy, spousta pití, kalení až do rána.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.)

²⁸¹ „*Je to hezká tradice, která se udržuje, protože jsou ti mladí ve vesnici a tráví nad tím čas.*“ (Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let.)

²⁸² Respondentka 5 – Studentka VŠ 20 let.

²⁸³ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let.

²⁸⁴ Respondent 1 – Student VŠ 25 let.

²⁸⁵ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

²⁸⁶ Respondent 8 – Student VŠ 22 let.

²⁸⁷ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let.

²⁸⁸ Respondent 4 – Vedoucí výroby 28 let.

²⁸⁹ „*Kdybych nebyla v kroji, tak do toho kolektivu tolik nezapadnu, nemůžu být v kolečku, nemůžu mít májku. Ale i lidi na mě koukají s tím, že do toho Oskořínka patřím, i když tam nebydlím.*“ (Respondentka 5 – Studentka VŠ 20 let.)

Dívky si dávají při oblékání kroje více záležet a dbají o svůj vzhled, zaplétají si také pentle do vlasů.²⁹⁰ Respondenti z řad chlapců si toho často všimají: „*Těm holkám to totiž na těch Májích sluší úplně jinak než normálně. V tom kroji to sluší každý holce, než když jsou jinak oblečený.*“²⁹¹ Slavnost Máje, především samotný průvod, se soustředí hlavně na dívky. Protože pouze svobodné dívky si mohou nechat postavit před domem májku, která určuje, kudy bude průvod procházet a u kterých domů bude zastavovat a tančit. Díky májce se tedy může Májů účastnit celá rodina²⁹² a respondentky to také tak vnímají: „*Májka je pro mě symbolem toho, že je v baráku nevdaná dívka a je to vyjádření toho, že se ten barák účastní Májů, celá ta rodina...že jsem toho taky součástí.*“²⁹³

Oslovení aktéři Májů reflektovali – a to ne zcela jednotně – i obvykle praktikovanou věkovou hranici aktivní účasti na slavnosti. Účast aktérů na Májích končí obvykle svatbou. Pak už nemají podle uznávaných pravidel nárok chodit v průvodu v kroji. Jelikož se sňatky v dnešní době odkládají do vyššího věku²⁹⁴, nastává situace, kdy se věk aktivních účastníků při odchodu zvyšuje. Podle současné královny také některým lidem vadí, že chodí do kroje ti, kteří už jsou na něj „staří“. Za stáří je pro účast na Májích považován věk okolo třiceti let. Sami aktéři tuto situaci vnímají stejně, proto se často stává, že ještě před dovršením třicátého roku přestávají chodit do kroje, ačkoli se ještě dívky nevdaly nebo chlapci neoženili: „*V mém věku slyším ohlasy typu: jestli na to nejsem starej, což mají pravdu, starej na to jsem, proto letos už nejdu. Nechci jít do kroje, to je vážně divný, že bych tam ve svém věku ještě hopsal. Bude mi třicet dva, teď třicet jedna. Když vezmeš, že některým je čtrnáct nebo patnáct, tak je to trošku děs.*“²⁹⁵ Naproti tomu někteří respondenti reflektovali opačný názor, jako například současná královna, která si myslí, že je to každého věc, v kolika letech chce ukončit své aktivní působení na slavnosti: „*To si zase myslím, že pokud to nevdá těm lidem, co se Májů aktivně účastněj, že ostatním by to mělo bejt jedno.*“²⁹⁶ Ostatní respondenti s ní souhlasili a dívka, která byla dříve také královnou, zavzpomínala na dobu před deseti lety: „*My když jsme měli Máje, tak chodili kluci a byl tam jeden, kterému bylo tak pětatřicet, a chodil do kroje a nikoho by nenapadlo mu říct: „Hele už si starej, už nesmíš.“*^{297, 298} Aktéři

²⁹⁰ „*Já jsem taková, že si řeknu, že mi to v tom kroji sluší.*“ (Respondentka 3 – Studentka 24 let)

²⁹¹ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let.

²⁹² „*Já to vnímám tak, že je to kolečko pro tebe a tvoji rodinu, že si můžeme my, naše rodina zatancovat, že je to jenom naše pro tu chvíli.*“ (Respondentka 9 – Zahradnice 28 let).

²⁹³ Respondentka 3 – Studentka VŠ 24 let.

²⁹⁴ http://www.demografie.info/?cz_snatecnosthistorie=.

²⁹⁵ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

²⁹⁶ Respondentka 9 – Zahradnice 28 let.

²⁹⁷ Respondentka 2 – Asistentka 29 let.

²⁹⁸ „*Nemůžeš vyhánět ty, kterejm je třeba třicet sedm a nejsou ženatí, ti mají právo tam bejt, ale každej by měl bejt trošku soudnej. Protože starej mládenec pětatřicetiletý, nevím, co tam bude dělat. Někteří, co tam jsou,*

si svůj věk také často uvědomují tehdy, když začnou na Máje chodit noví patnáctiletí účastníci, které oni ještě vozili v kočárku nebo dokonce nebyli ještě na světě, když se oni sami poprvé účastnili Májů.²⁹⁹

Avšak není to pokaždé tak, že když přestane „starší“ člověk chodit do Májového průvodu v kroji, přestane se Májů účastnit úplně: „*Já bych chtěl jít za drába... Nedovedu si představit, že bych tu májovou sobotu měl být civilista, to bych nemohl chodit do těch baráků, a to by mě mrzelo nejvíc, že bych nemohl šťouchnout do těch lidí nějakým vtípkem.*“³⁰⁰ Tento respondent býval před deseti lety králem, v mnoha domech má tedy během průvodu dveře otevřené, i když už králem není. On sám k tomu říká: „*Vzpomínám, když jsem jednou někam zapomněl přijít, tak mi to paní domu ještě na zábavě připomínala a nechtěla mi to odpustit.*“³⁰¹

Co je ale však dodržováno, nehledě na věk a subjektivní pocity, je to, že se Májů neúčastní ti, kteří se ožení nebo vdají. Dříve se však několik lidí snažilo prosadit účast ženatých mužů nebo vdaných žen na Májích, kteří by byli odlišeni pokrývkou hlavy.³⁰² To se však neseťkalo s úspěchem, respondenti se totiž shodli, že Máje jsou především pro svobodné a ženatí by se jich účastnit neměli: „*Protože Máje patří těm, co jsou nevdaný a neoženěný a patří to prostě mladejm a ne starejm a vdanejm. Prostě ty Máje by měli obstarávat mládežníci a ty starý, když je o to požádají třeba jako drábové. Ale ne, že se tam budou vnucovat.*“³⁰³ Respondenti se také domnívají, že v Oskořínku jsou i jiné slavnosti, které nejsou omezené věkem, takže se jich mohou účastnit i ženatí: „*Já s tím nesouhlasil, ženatý bych do toho netahal. Až já budu ženatej, tak taky nebudu stát o to, se toho účastnit. Od toho je tady masopust, kterej se vlastně od těch Májů neliší. Je to průvod obcí s hudbou, ty ženatý ať si chodí za masky a užijou si to podle mě stejně, jako ty Máje.*“³⁰⁴ V souvislosti s oslavou Májů se velice klade důraz na společenský status, záleží tedy na tom, kdo je svobodný a kdo je ženatý. Samotný „vyšší“³⁰⁵ věk se tedy až tolik neřeší.

tak on by mohl být jejich rodičem, tak to pak už vypadá trošku jinak. Pak už je tam věkovej rozdíl a ty mladší si s ním nemají co říct.“ (Respondent 6 – Technolog v pivovaru, 28 let).

²⁹⁹ „*A konec konců ve věku, ve kterým jsem já, a když jsem byl na těch prvních Májích, tak lidi, kteří jdou teďka, ještě nebyli na světě, to je hrozný.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

³⁰⁰ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

³⁰¹ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

³⁰² „*Říkalo se, že by na Máje měly chodit i vdaný a že budou v čepečkách a tak. To jsem byl vždycky proti a budu pořád, i kdybych měl být oženěnej třikrát, tak v žádným čepečku na Máje nepudu.*“ (Respondent 6 – Technolog v pivovaru, 28. let).

³⁰³ Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28 let.

³⁰⁴ Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.

³⁰⁵ Věk nad 30 let.

Ačkoli se mladí lidé z Oskořínka také účastní Májů v ostatních vesnicích, především v Křinci a Hrubém Jeseníku, často také v krojích, jsou pro ně Máje v Oskořínku jako pro místní „něčím víc“: „*Máje se pořádají vedle ve vesnici, ve Křinci, ale ty Máje v Oskořínku mají takovou největší účast a největší tradici.*“^{306, 307}

Mezi aktéry Májů v Oskořínku a aktéry Májů v Hrubém Jeseníku panuje jistá nevraživost, která vrcholí právě v období Májů.³⁰⁸ Tehdy se obě vesnice navzájem provokují, ať už symbolicky, nebo přejdou k činu.³⁰⁹ A i tyto rozmíšky reflektují respondenti jako nedílnou součást Májů. Bývalý král vzpomíná, že on se zamlada těchto akcí také účastnil: „*Ale prostě se to musí dělat, protože jsou pořád takový rivalitní vztahy s okolními vesnicema. Kdy prostě přijde ta druhá, my to děláme taky, já jsem to dělal taky. Přijdeme tam a rejpeme do nich. Přišli jsme jednou do Jeseníka s rezavejma pilkama a možná kdybysme řezali, tak jsme jim Krále i uřízli. Myslim si, že byl tak čtyři centimetry naříznutej.*“³¹⁰

Respondenti se shodli, že nevraživost a popichování mezi vesnicemi k oslavě patří a má svůj význam. Mělo by se tedy na jednu stranu dodržovat, ale na druhou stranu by se nemělo nic přehánět. Také si uvědomují nebezpečí, které může být s podřezáním krále spojené: „*Král se chodil podřezávat, to byla tradice. Ale já jsem proti, přijde mi to nebezpečný. Jako vem si, že je tam hafo ožralejch, ted' tam přijde někdo s pilou, fikne tam krále a bůhví kam to spadne. Jako když tam přijdou s tupou pilkou a jakože ti ho chtějí přeříznout tak to jo, ale aby tam přišel někdo natvrdo s pilou, tak to je nesmysl.*“³¹¹ I přes deklarované rozmíšky si ale okolní vesnice s Oskořínkem vycházejí vstříc. Navzájem si půjčují kroje a také pořádají Máje v odlišných termínech, aby se jednotlivé oslavy nepřekrývaly a obyvatelé regionu se mohli účastnit Májů v různých obcích.

Máje jsou obdobím, kdy se obyvatelé Oskořínka nějakým způsobem zapojují, aktivně

³⁰⁶ „*Je to takový uspořádaný, není to jako v Jeseníku, když to tak řeknu s prominutím průvod opilých puberťáků, ale má to nějakou tradici a úroveň.*“ (Respondent 8 – Student VŠ 22 let).

³⁰⁷ Někteří aktéři, kteří pocházejí z Hrubého Jeseníka, se však tamějších Májů neúčastní a raději chodí na Máje do Oskořínka.

³⁰⁸ „*Je to odvěká rivalita. Ale my jsme nějak zavedli s předchozím králem družení se s Jeseňákama. Což se mi docela líbí v tom duchu. Aby když se postavil v pátek Král, tak my se jdeme podívat k nim, tam oni nám dají pivo a oni se na oplátku přijedou podívat v pátek k nám a my jim tady dáme pivo. Chtěl bych, aby to bylo nějak vyrovnaný. Že do Jeseníka přijdou tři Oskořínáci a pivo si jdou koupit do hospody a sem se nahrne dvacet Jeseňáků a vychlastají nám dva sudy. To si myslím, že je extrém*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let.)

³⁰⁹ Je ale třeba rozlišovat, co je pouhé rýpnutí a provokace a co je už vandalství: „*Stala se věc, kdy Jeseňáci vytahovali Oskořínákům májky nebo je podřezávali, to je podle mě prasečina největšího kalibru. Ale to, že ten pátek k nim přijdeme jakoby s pilou a jakoby děláme, že jim chceme podríznout Krále a oni nám za to dají pivo. To si myslím, že je docela dobrý. Jinak bych byl radši, kdyby to bylo víc o spolupráci, než o nevraživosti.*“ (Respondent 7 – Technik v automobilce 31 let).

³¹⁰ „*Oni zrovna spali a to byla přesně taková ta věc, co by se stát neměla. Jenomže oni to pak chtěli hnedka oplatit tejdenn potom. Ale jim se to nepovedlo, my jsme nespali (smích)*“ (Respondent 6 – Technolog v pivovaru 28. let).

³¹¹ Respondent 7 - Technik v automobilce 31 let.

či pasivně, do příprav a průběhu samotné slavnosti. Neúčastní se pouze „mládežníci“, i když těm je vyhrazeno chození v průvodu, ale celé rodiny. Ty se účastní jak pasivně, kdy se chodí pouze dívat na průvod nebo na závěrečné stínání krále, ale také aktivně, a to především přípravou pohoštění pro průvod, tancem před domem s králem a královnou či jinou pomocí. V období Májů je také více než kdy jindy patrná příslušnost k dané obci, kdy se projevuje vzájemná soutěživost mezi vesnicemi, která se však vyrovnává vzájemnou pomocí. Máje jsou tedy oslavou, která stmeluje obyvatele všech generací konkrétní vesnice, ale i obyvatele sousedních jednotlivých obcí, právě v období Májů.

7 Závěr

Slavnost Máje je v Oskořínku nejvýznamnější slavností v celém kalendářním cyklu, je velice oblíbena a účastní se jí mnoho lidí. Jak účastníků v kroji, tak přihlížejících diváků. Dá se říci, že se jedná o záležitost celé obce a v některých aspektech i širšího okolí. Často se účastní i partneři a partnerky tanečnic a tanečníků besedy, kteří z Oskořínka nepocházejí. Je to období v roce, kdy se všichni „májovníci“ opět po roce znovu shledají, zatančí si, zaspívají a užijí si zábavu. Scházejí se celé rodiny či příbuzenské skupiny. Charakter „Staročeských Májů“ v Oskořínku přesně odpovídá definici termínu slavnost, tedy odpoutání se od všedního dne.³¹²

Na základě analýzy shromážděných dat jsem dospěla k následujícím závěrům:

Respondenti, kteří pochází z Oskořínka byli k účasti na slavnosti vedeni již odmalička především rodinou nebo přáteli. Těšili se na ni a nenapadlo je, že by se jí neúčastnili. Právě svým nadšením často strhli k účasti i své partnery, kamarády nebo příbuzné, kteří z Oskořínka nepocházejí.

Máje vykazují pouze klady, pro respondenty jsou pozitivní slavností. Našlo se pouze málo věcí, které respondenti považovali za negativní. Jednou z nich byla přehnaná konzumace alkoholu u aktivních účastníků, kteří poté ztrácí soudnost a ostatní obtěžují.

Máje jsou už tak zažitou slavností, že by na ní respondenti nejraději vůbec nic neměnili. Jediným přáním by byl návrat k povozu s koňmi místo traktoru, který jezdí za průvodem dnes. Avšak chápou, že by to z praktických důvodů nyní nebylo možné. Drobné změny se však na Májích v průběhu let přeci jen objevily. Týkají se především ulehčení práce při přípravách a použití techniky na věci, které se dříve dělaly ručně. Zkrátila se tím tak doba trvání příprav na Máje. To, co dříve trvalo ručně mnohem déle, stroj zvládne za chvíli. Avšak ne vše by mělo být ulehčováno použitím techniky, protože by pak zmizel pocit hrdosti z vlastnoručně vykonané práce, a ti nejmladší účastníci Májů by si slavnosti tolik nevážili, tak jako kdyby udělali něco vlastníma rukama.

Na základě výpovědi respondentů jsem se dozvěděla, že se poslední dobou změnil přístup mladých ke slavnosti a především k přípravám na ni. Podle respondentů byla slavnost dříve mnohem více „srdeční záležitostí“ a starší a zkušenější „májovníci“ byli od mladých začátečníků více respektováni. Dnešní nejmladší „májovníci“ se již tak aktivně Májům nevěnují a pokud ano, není to z jejich vlastní iniciativy. Také v průvodu nejsou tak aktivní, jako by podle „starších“ „mládežníků“ měli být.

³¹² Sokol, J. (2003). *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, str. 25. ISBN 80-7178-886-4.

Tato situace také vyvolává otázky, jak to bude s organizací Májů do budoucna, zda se ještě najdou nějací dobrovolníci, kteří by si vzali na starosti organizaci Májů, až se nynější organizátoři přestanou účastnit. Respondenti však věří, že Máje mají stále budoucnost. Je však potřeba, aby se organizace ujali ti lidé, kteří ji budou vykonávat s nadšením a strhnou k tomu co nejvíce lidí. Aktéři samotní se slavností do budoucna počítají a chtějí se jí v nezměněné podobě účastnit aspoň jako diváci, poté co se vdají a ožení.

Respondenti především na slavnosti vyzdvihovali to, že je to jedno z mála období v roce, kdy se sejdou s přáteli, ať už s těmi blízkými, se kterými se vídají, ale také s těmi vzdálenějšími, které v průběhu roku tak často nepotkávají. Větu: „Máje jsou o lidech,“ jsem během rozhovorů slýchávala poměrně často, protože zahrnuje vše, o čem Máje jsou a měly by být. Je to především spolupráce, která je nejdůležitější při přípravách slavnosti, ochota pomoci, když někdo pomáhá a nic za to nežadá. Lidé jsou nejdůležitějším prvkem především při samotné organizaci Májů, protože zajišťují bezproblémový chod slavnosti až do jejího konce. Ale především zajišťují to, aby se slavnost mohla vůbec konat.

Ačkoli se trochu slavnost zmodernizovala a při přípravách se používá více techniky, než dříve, zůstal původní smysl Májů zachován. Stále se jedná o oslavu jara a mladých lidí, kteří jsou spojeni stejným oděvem, jídlem, hudbou a tancem v průvodu procházejícím obcí.

7.1 Prameny a literatura

BROUČEK, S., & JEŘÁBEK, R.

Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Praha: Mladá Fronta. 2007. ISBN 978-80-204-1712

DISMAN, M.

Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 3 vydání. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 11-015-68

FROLEC, V.

Výroční obyčeje a jejich životnost v českých zemích. v V. Frolec, *Výroční obyčeje* (stránky 18-55). Brno: Blok. 1982. ISBN 47-025-82.

GUILLEMIN, M., & GILLAM, L.

Etika, reflexivita a "eticky důležité okamžiky". Biograf (35), stránky 11-31. 2004. ISSN 1211-5770

GAVORA, P.

Úvod do pedagogického výzkumu: Brno: Paido. 2000. ISBN 978-80-7315-185-0

HEERS, J.

Svátky bláznů a karnevaly. Praha: Portál. 2006. ISBN 80-7203-777-3

HENDL, J.

Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál. 2005. ISBN 80-7367-040-2

HEŘMANSKÝ, M.

Pozorování - prezentace. Praha: E - kurz - Úvod do společenského výzkumu. 2009.

HOBSBAWM, M

Introduction: Inventing Traditions. In *The Invention of Tradition*. Ed. E. Hobsbawm, T. Ranger. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. s. 1-14., ISBN 0-521-43773-3.

.HŮLE, D.

Demografie. Získáno 21.. November 2013, z www.demografie.info:

http://www.demografie.info/?cz_snatecnosthistorie= (2013).

KAUFMANN, J-C

Chápající rozhovor. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 2010. ISBN 978-80-7419-033-9

KRUPKOVÁ, J.

Tradice a etnografie: k úloze tradice ve vývoji kultury. Praha: Karolinum. 1991. ISSN 0567-8307

LANGHAMMEROVÁ, J.

Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy, 1 vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2004. ISBN 80-7106-239-6

MACÚCH, J., OTTOVÁ, D., & HURYCHOVÁ, J.

Obec Oskořínek 2011. Publikace byla vydána Obecním úřadem Oskořínek v roce 2011 ku příležitosti oslav 1111 let od první historické zmínky o obci (stránky 10-12). Oskořínek: Obecní úřad Oskořínek. 2011.

MALINA, J.

Antropologický slovník aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk: s přihlédnutím k dějinám literatury a umění. Brno: Akademické nakladatelství. 2009. ISBN 978-80-7204-560-0

NEDBÁLKOVÁ, K.

Etnografie (Jedna ruka kreslí druhou aneb Jak se dělá etnografický výzkum. v R. Škvaříček, K. Šedřová, & a. kol., *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* Praha: Portál. 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

PARGAČ, J.

Výroční tradice ve společenském životě současné nymburské vesnice. v V. Frolec, *Výroční obyčeje* (stránky 159-156). Brno: Blok. 1982 ISBN 47-025-82.

PAVLICOVÁ, M.

Lidová kultura a její historicko-společenské reflexe (mikrosociální sondy). Brno: Ústav Evropské Etnologie. 2007. ISBN 978-80-254-1044-8.

PEŠEK, J.

Slavnost jako téma dějepisného zkoumání. *Documenta Pragensia XII: Pražské slavnosti a výstavy: sborník příspěvků z konferencí archivu hl. m. Prahy 1989-1991*, (stránky 7-27). Praha. 1995. ISBN 0000

PEŠKOVÁ, J.

Každodennost a svátek - filosofický rozměr festivity. *Documenta Pragensia XII: Pražské slavnosti a výstavy: sborník z příspěvků z konferencí Archivu hl. m. Prahy 1989 a 1991*, (stránky 29 - 31). Praha. 1995. ISBN 0000

PLESSINGEROVÁ, A.

Odraz současných společenských podmínek ve středočeské slavnosti "Staročeské Máje". *Český lid (77/1)*, 47-50. 1990). ISSN 0009-0794

POPELKA, P.

Sociální realita ve výročních obyčejích. v V. Frolec, *Výroční obyčeje* (stránky 74-80). Brno: Blok. 1982. ISBN 47-025-82

SILVERMAN, D.

Ako robiť kvalitatívny výskum. Bratislava: Ikar.2005.ISBN 80-551-0904-4.

SOKOL, J.

Člověk a náboženství. Praha: Portál. 2003.ISBN 80-7178-886-4

STRAUSS, A., & CORBINOVÁ, J.

Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert: Brno: Sdružení Podané ruce. 1999. ISBN 80-85834-60-X.

SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E.

Základy sociologického výzkumu. Praha: Management Press.2001.ISBN 80-7261-038-4.

ŠKVAŘÍČEK, R.

Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. v K. Šed'ová, *Pravidla hry* (str. 18). Praha: Portál. 2007.ISBN 978-80-7367-313-0

TOMEŠ, J.

Současné funkce lidových obyčejů a občanské obřady. v V. Frolec , M. Krejčí, & J. Tomeš, *Životní prostředí a tradice* (stránky 156-162). Brno: Blok. 1975.ISBN 47-008-75

VÁCLAVÍK, A.

Výroční obyčeje a lidové umění. Praha: ČSAV. 1959.ISBN 978-80-85948-74-5

WIKIPEDIA.

(03. Březen 2013). *Wikipedia.org*. Načteno z Wikipedia.org:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Zvyk>

ZÍBRT, Č.

Stavění májů. Národopisná scéna: obřady, zábavy, písně, řeči, přípitky při slavení Májových obyčejů. Praha: Nakladatelství besední pořady. (1929)

ZÍBRT, Č.

Veselé chvíle v životě lidu českého. Praha: Vyšehrad. 2006. ISBN 80-7021-624-7.

7.2 Přílohy

Příloha č. 1

Přehled základních otázek kladených respondentům

Jak bys charakterizoval Máje v Oskořínku?

Jak dlouho se účastníš Májů?

Kdo tě k účasti na Májích přivedl?

Slyšel jsi někdy negativní ohlasy na tvou účast na Májích nebo na to, že si oblékáš kroj?

Mají Máje nějaká pravidla?

Je něco, co není součástí Májů a mělo by?

Je něco, co je součástí Májů a nemělo by?

Co máš na Májích nejraději?

Co na nich naopak nemáš rád?

Z jakých důvodů se Májů účastníš?

Jak se aktivně podílíš na přípravách na Máje?

Pozoruješ nějaké změny, které se udály za tu dobu, co se účastníš Májů

Jaká je tvoje nejranější vzpomínka na Máje?

Co si myslíš, že je nejdůležitějším faktorem, díky kterému se Máje konají?

Jak dlouho si myslíš, že se budou Máje v Oskořínku ještě konat?

Co pro tebe znamená, když si oblékneš kroj?

Příloha č. 2

Přepis rozhovoru s respondentem 1, současným králem – Studentem VŠ, 25 let

Jak bys charakterizoval Máje v Oskořínku?

Máje v Oskořínku... to je vlastně... oslava jara, oslava mladých lidí, květen - lásky čas, s tím mají Máje hodně společného...

A co pro tebe znamenají konkrétně Máje v Oskořínku?

Pro mě to znamená spoustu starostí, přípravy, nácviky, shánění lidí, těšení se na akci roku.

Myslíš si, že sis Máje užíval dřív víc, když si nebyl král, než teď, když jsi král?

(smích)... proto se jako králové každý rok měníme, protože nikdo to nechce dělat pořád, je to hodně starostí, ale stojí to za to. Ale že bych to musel dělat pořád, to asi ne.

Myslíš, že byly máje pro tebe teda klidnější, když si nebyl král?

Tak pro mě to bylo klidnější... samozřejmě, že jsem si to užíval trošku jinak, než když musíš být v čele průvodu, všichni na tebe koukají a všechno se točí kolem tebe. Ty máš být vůdčí osobností, to taky člověka trošku omezuje.

Co bys řekl o úloze krále na Májích?

Úloha krále na Májích... tak v první řadě, král je osoba, která spoluzařizuje Máje, což s sebou nese spoustu dalších povinností. Já mám na starosti finance, na starosti sehnat stromy od hajného, objednat kapelu do průvodu. To jsou takové základní povinnosti, který třeba já jako král dělám, ale může se to trošku lišit. Ale jinak král má zodpovědnost, musí se člověk naladit na správnou vlnu, mít dobrou náladu, snažit se trošku ten dav oslavujících krotit a zároveň vybičovat k lepší náladě.

Myslíš, že král musí být respektovaná osobnost, nebo ho může dělat každý, nebo by ho mohl dělat každý, nebo má král nějaké kvality?

(smích)... neřek bych, že kvality, ale v Oskořínku to odjakživa bylo tak, že král byl ten, kdo spolupřádal Máje, tím pádem to musel být člověk, kterej je nějak angažovanej a aspoň trošku uznávaněj, protože nemůžeš zařizovat kulturní akci, kde potřebuješ zapojit spoustu ať mladých nebo starších lidí z Oskořínka bez toho aniž by tě respektovali, nebo s tebou aspoň dobře vycházeli nebo ty s nima. Všechno jde se všim, musíš se hlavně umět s lidma dohodnout. Hlavně ty lidi sehnat a tím pádem ty lidi v tobě musí aspoň malinko asi vůdčí osobu vidět, nebo musíš mít nějakou autoritu.

Když si začal být králem, byl si vůdčí osobností? Domlouval si rovnou s lidmi organizaci nebo se to vyvinulo až postupem času?

Já jsem měl ze začátku docela těžkou pozici, kvůli tomu, že přede mnou kraloval můj bratranec, kterej je všeobecně v Oskořínku velice oblíben a spoustu maminek, a někteří veřejně, někteří neveřejně říkaly, že je škoda, že k nim domů nepřišel jako král právě on. Což jsou věci, který na jednu stranu tak trošičku vyvedou člověka z míry

To ti řekli, když si přišel k nim domů jako král ty?

To mi řekly, když jsem tam přišel já. Což není úplně vrchol taktu, ale musíš se nad to povznýst a v tu chvíli se musíš zasmát a reagovat na to jakkoli, jenom ne negativně, protože Máje nejsou určitě negativní oslava, negativní myšlenky by tam neměly být.

Ze začátku to bylo hodně náročný, teďka si už lidi zvykli, protože přece jenom ty Máje spoluvedu už nějakým šestým rokem.

Takže už jsi šestým rokem král?

No nejsem šestým rokem král, jelikož jsem součástí vedení, ve kterém je ještě jeden kluk a jedna holka. A s tím klukem se střídáme.

A kolikrát už jsi byl králem?

Letos to možná bude po třetí nebo po čtvrtý. Možná první rok jsem byl králem dvakrát za sebou, protože kolega byl ještě mladej a tolik těch starších lidí ho ještě neuznávalo. A k mému údivu někteří lidé radši hovořili se mnou, než s ním, kterého ještě v tu dobu neznali. Takže asi po třetí nebo po čtvrtý budu králem.

Myslíš si, že když se s tebou lidi baví, tak je to v závislosti na tom, že jsi král? Nebo o tobě měli nějaké povědomí, ještě než jsi byl král?

Tak král je docela složitěj výběr, protože už vlastně, když já jsem začínal v patnácti chodit na Máje, tak můj bratranec povídal o tom, že si musí vychovat nějakýho následovníka, protože nebude Máje vést na věky. Takže probíhá takové nepsané výběrové řízení, kde se prostě kouká, kdo jak se snaží, kdo s těch mladejch, novejch mládežníků je aktivní, kdo chodí na brigády, kdo pomáhá, kdo se baví. Protože přeci jenom král by měl bejt trochu dříc a musí se umět bavit s lidma. Ten výběr krále je docela dlouhej proces a vždycky záleží na tom, jak se kdo ukáže jako vhodný kandidát za ty léta.

Jak dlouho ještě vidíš, že by si mohl dělat krále?

Tak ono pořád se říká, že ať už králem, nebo na Májích můžeš být, dokud nejsi oddán. Takže dokavad' nebudu mít svatbu, takže hypoteticky bych mohl být král, ale myslím si že, teďka naštěstí začaly chodit mladší generace v hojnějším počtu.

Myslíš, že by byl teď někdo adeptem na krále? Tedy kromě toho, že se střídáš s kolegou?

Já si spíš myslím, že z toho kola vypadnu první já a kolega to ještě chvíli bude držet a potom to někomu předá. Spíš jde o to, že já už teďka tolik času nemám. V Oskořínku zas tak často nejsem. Spíš jenom, že to pořád trochu zaštiťuju, ale pomalu a jistě kolega přebírá otěže a myslím si, že prozatím je kluků nedostatek.

Kluků je nedostatek a máte dva krále?

(smích)... Právě dva krále a nic jinýho.

A je to ojedinelé nebo to bývalo i dříve možný, že se králové střídali? Jdete proti pravidlům, nebo na tom nezáleží?

(smích).... To nevím, jestli jdeme proti pravidlům. Nebývalo to obvyklý, protože byla jiná doba. Dříve

taky na Máje chodili všichni děti nebo mladý lidi z obce, teďka se některý musí prosit a přemlouvat a apelovat na rodiče, aby šli. Protože pro spoustu mladých lidí je to prostě trapná záležitost, protože proč by si měli brát trapný kroje a tancovat trapnou besedu, když můžou nosit svoje super cool oblečení a dělat si z nás srandu.

Je každý rok teda míň mládežníků, patnáctiletých, kteří začínají chodit na Máje?

Tak ono všeobecně se rodí míň dětí, je tady míň mladejch. A do toho i z toho mála co tady máme, čím dál míň ty lidi chodí.

Jsou teda lidi, kteří opravdu nejdou, že je jim třeba dvacet a nebyli ani jednou, protože to neuznávají?

Jo... je jich docela dost. Nebo ti, kteří přišli jenom jednou, a víckrát už je do toho nikdo nedonutil. Nebo se jim to prostě nelíbilo.

Jaké jiné má ještě král povinnosti? Co je jeho úkolem?

Obecně úkol krále... (smích). Čistě v průvodu... nevím, jak to definovat. Protože král musí být v čele průvodu, musí komunikovat s tím průvodem, ať už vyřváváním nějakých hesel, nebo zapojení se ostatních lidí do zábavy. Hlavní povinnost a nejnáročnější je chodit do každého baráku, kde je májka. Pozdravit ty lidi co tam jsou, rodiče, poděkovat za občerstvení a za to, že pořád dodržují tradici i se svojí dcerou.

I když jste je předtím přemluvili? (smích)

(smích).. Ne tak, většinou u holek není takový problém a ke klukům se nechodí, tam se to nedozvíme. A pak hodně náročný je to tancování, přece jenom stříhnout si v průběhu odpoledne nějakých dvacet tanců včetně dvacetiminutový besedy a různého přebíhávání po obci. A když ještě svítí sluníčko, tak je to náročný. Nemluvě o tom, že to žezlo taky něco váží, ten královskej hábit není úplně lehký, takže je to náročný docela i na fyzickou.

Připravuješ se na Máje nějak?

Připravuju se vlastně už od čtvrtka, protože se ve čtvrtek začíná kopat jáma, v pátek od rána se jede do lesa a odpoledne už je ten maraton zdobení májek a stavění krále. Večer hlídání krále, roznášení májek, zatloukání májek. A pak než se člověk naděje, tak je dvanáct hodin odpoledne, běží se domů vykoupat, navlíct na sebe kroj a letí zpátky, aby mohl tancovat od jedny besedy. Takže příprava je někdy zabitá. Hlavně to teďka bývá, celou tu dobu, co to organizuju, to je na začátku nebo na přelomu zkouškového. Takže mám co dělat, abych zkombinoval zkoušky a do toho Máje. Ale osobně se nepřipravuju nijak.

Ty vlastně netancuješ besedu v hábitu ne?

Ne, beseda se netancuje v hábitu a je to čistě z praktických důvodů. My jsme to právě zkoušeli. Ono je sice hezký vidět, že tam král tancuje besedu, ale docela špatně se mu tancuje, když je teplo, tak je to opravdu o infarkt a je to docela nepraktický a ten král vybočuje z řady úplně zbytečně. Beseda má bejt jednotnej tanec a neviděl bych žádný velkej přínos toho, že by král v nějakým kolečku byl v hábitu.

Můžeš mi povědět něco o Svazu mladých Oskořínek?

(smích). Svaz mladých Oskořínek... Tak jsme neoficiální organizace, dobrovolná. Fungujeme za účelem zábavy. Pořádáme Máje, zábavy, neckyjádu, ples, sběr železa. Takže jsme prostě parta mladých lidí z Oskořínka, který chtějí něco dělat pro obec, chtějí se pobavit a chtějí nějak držet pospolu.

Jak ses ty vlastně stal členem mládežníků? Můžeš na tu dobu nějak zavzpomínat? Představ si, že je ti čerstvých patnáct...

(smích)... *člověče* já nevím, jestli už jsem nešel ve čtrnácti. Ne, šel jsem v devátý třídě, vím, že naše třídní měla velký problém s tím mě uvolnit v pátek ze školy, abych mohl jít lesa pomáhat. Protože tvrdila, že na Máje se chodí až po devátý třídě. Ale běžně se chodí od patnácti. Moje začátky... já nevím.. Tak jelikož v tom člověk vyrůstal od malička, tak prostě si říká, přijde patnáct let, budu chodit na nácviky, budu tancovat besedu, půjdu do kroje na máje. Hlavně v té době byla moje sestra královnou a tady spoluorganizovala věci, takže jsem to měl z první ruky. A tam na mě byli hrozně natěšení, kdy už tam konečně přijde někdo nový.

A to, že jsi šel pomáhat do toho lesa, znamenalo, že jsi oficiálně mládežník?

My žádný jmenování nemáme. Tam je to tím, že se to vlastně děje podle těch nácviků, které začínají většinou koncem března, že ten, kdo začne chodit na nácviky, tak už se očekává, že bude chtít být mládežník a bude se chtít účastnit Májů. A k tomu patří takové, věci, že už automaticky zvanéj na nejbližší akce, jako jsou čarodějnice, pak Máje. Žádný členský kartičky nedáváme, ale většinou jelikož nás není zase tolik, tak víme, kdo se chce zúčastnit a kdo chce něco dělat, takže ho pozveme.

Kolik je v současné době mládežníků?

To je právě to... čistě oskořínských mládežníků bude podle mě do patnácti, netroufám si říct, že by jich bylo víc. Ale jelikož je hodně doplňují lidi z okolních vesnic, ať už to jsou partneři mládežníků nebo kamarádi, spolužáci ať už bývalí nebo současní.

A jsem taky mládežnice, když pomáhám?

(smích)... Taky jsi mládežnice. My to nemáme striktně daný, ten pojem, kdo je a není mládežník, protože každéj ví, kdo se účastní těch akcí nebo ne. Jinak my si neříkáme "Ahoj mládežníku".

Takže není problém, když se to jmenuje Svaz mladých Oskořínek, že tam jsou lidé odkudkoli?

Ne, my jsme rádi, protože se řídíme tím, "čím víc lidí, tím víc zábavy", takže nemáme rozhodně problém nabírat k sobě nové lidi. Jsme rádi, když přijdou, protože kolikrát ty lidi z okolních obcí, různí spolužáci a kamarádi bývají větší nadšenci do Májů a do těchhle slavností, než domácí, který se tomu vyhýbají?

Bylo mládežníků dříve více, než je teď?

Když bych to vzal hodně do historie, tak vlastně každéj mladej člověk, kdo se narodil v obci, byl mládežník. Dříve přece jenom tolik volnočasovejch aktivit nebylo a dříve se to taky dodržovalo jinak. Nebylo potřeba, aby zábavy pořádali mládežníci, protože je pořádal někdo z obce.

Co je vlastně úkolem mládežníků? Je to jenom ta organizace věcí, nebo ještě něco jiného?

Tak všeobecně se počítá s tím, že mladej mládežník by měl zaprvé chodit na nácviky, aby se naučil besedu, protože když chce chodit na Máje, tak musí tancovat besedu. To my jsme u Oskořínáků tímhle

striktně daný, protože proč bude Oskoříňák chodit na Máje, když nebude tancovat besedu. Potom pomáhají, když už budem shánět dříví na čarodějnice, abysme si upekli buřty, nebo když jdeme na nějakou jinou brigádu.

Pořádáte často brigády?

Brigády už teďka, de facto kromě sběru železa na jaře, nepořádáme už asi žádnou. Protože za prvý, v obci už není tolik práce, protože obec už má vlastní zaměstnance, nějakou údržbu a jinak není asi třeba. Samozřejmě, když je třeba, tak pomůžem.

Jak si říkal, že Máje připadají někomu trapné, myslíš, že to tak připadá více klukům nebo holčkám?

Spíš kluci...házej patky... Kluci chtějí bejt frajeři a přece jenom navlíknout se do podkolenek a tancovat na nějakou starou vykopávkovou muziku není úplně cool. Holky jsou přece jenom větší parádnice, rády tancujou většinou, tak jsou většinou k tomu sdílnější.

Jinak ještě k těm brigádám... ono je to částečně daný tím, že ta ochota lidí něco dělat je menší a nemá cenu něco lámat přes koleno, protože by se taky mohlo stát, že by si mohli lidé říct "za to už mi to nestojí". Už takhle chodí na železo míň lidí, je míň mladejch a ty starší si říkaj, že už mají naděláno, že už za ty léta udělali dost.

Kdo tě přivedl k účasti na Májích?

Asi mě přivedla sestra, já už si to za ty léta nepamatuju... Asi mě tam přitáhla ségra, protože říkala: "Hele budou nácviky, tak už začneš chodit". Já jsem nad tím ani nepřemejšlel, jestli chodit nebo nechodit, bral jsem to jako samozřejmost.

Máš nějakou nejranější vzpomínku na Máje?

Jo když mě sestra učila "pata, špička, celá noha" při besedě a strašně mi nadávala, že je to tak jednoduchý a triviální a já to nejsem schopnej utancovat?

A ještě dřív, chodil ses na Máje podívat?

Jo to jsme chodili odmalička, to si pamatuju, že jsme chodili se na Máje koukat?

A probíhali jinak?

No jelikož se zapojovalo víc lidí z Oskořínka, tak mi přijde, že byly takový osobnější ty Máje, protože dřív to bylo víc vyhraněný pro ty Oskoříňáky, protože chodili skoro všichni, tak ani nebyla potřeba zvat lidi zvenčí, že opravdu většina lidí byla Oskoříňáků a bylo to takové domácíjší. A divočejší, protože si pamatuju, jak mládežníci vtrhli do baráku a tam to nebylo, že se pozvalo, ale oni prostě vyběhli a kdokoli byl v tom baráku, tak ho prostě vytáhli, ať chtěl nebo nechtěl do kruhu. Ať mu bylo deset, dvacet nebo šedesát. Hlavně nás malý děti... jsme se schovávali pod postelí, a normálně jsem vyběhli a rvali nás z podpostele, abysme šli tancovat... se s tím nijak nemazali (*smích*).

A slyšel si někdy nějaké negativní ohlasy na Máje? Na tvoji účast, že jdeš do kroje?

Slyšel jsem různé výtky na to, že Máje jsou pořád to samý, že tam nevnášíme žádný nový a jiný prvky, že se Máje nemění, že jsou prostě každoročně stejný a že už je to nudný. Že bysme mohli vymyslet jiný představení na konci, ne to stínání krále, nebo vymyslet jiný „povídání“ k tomu. Celkově to vzít

za jinej konec...

A není tohleto zrovna to, co na tom ty lidi baví?

Tím, jsem taky oponoval... S tím člověkem jsem se pohádal, ale to si pamatuju, že to byl jeden takovej negativní ohlas. Že by se čistě posmívali tomu, že jsme v krojích, to ne. To spíš jsou to negativní ohlasy v tom stylu, že ty kluci někteří, nebo i holky řeknou, když se jich zeptáš, jestli půjdou na Máje, tak řeknou "ty si se zbláznil, nebudu trapčit v kroji". Ne že by se do nás navázeli a nám nadávali, ale spíš řeknou, že je to trapný a nebudu přece v kroji.

Mají podle tebe nějaká pravidla? Co se musí nebo nesmí? Nebo co by se mělo nebo nemělo?

Vlastně de facto je to soupis pravidel, ať už to, že účastníci musej tancovat besedu, nebo že musí mít kroje, musí se chodit tam, kde jsou májky, držet průvod pohromadě. Což potom v průběhu času dělá čím dál větší problémy, protože někteří lidé zvládají alkohol a sluníčko jinak než ti druzí. Dodržovat pravidla slušného chování, to je asi to oč tu běží.

Jinak striktně, to jsme si řekli, že mladý holky budou chodit do baráku, aby vynášely tácy a rozdávaly občerstvení. Kluci mají chodit do lesa, v ten pátek před Májema, aby pomohli. Podle mě to vychází z pravidel slušného chování a nehledal bych v tom žádnou jinou vědu.

Je něco, co se dělalo dřív a už to neděláte? Že dřív se to dodržovalo a teď už ne?

Obuv... dřív ještě kladli důraz na obuv, že se muselo tancovat aspoň v nějakých hnědejch lakýrkách a neexistovalo, že by měla holka sandále a kluk měl tenisky. Což bohužel se tenhle nešvar k nám začíná taky dostávat, ale musíme to tiše tolerovat. Protože za prvé, jak už jsem řekl, že vůle lidí chodit na Máje je čím dál slabší a čím víc toho člověka budeš drezúrovat na různých věcech, tím míň se mu bude chtít. Hlavně dřív každej měl doma nějaký lakovky nebo boty podobného ražení, což s dnešním stylem oblíkání a obutí, už lidi nemaj. Říkají zas na druhou stranu, že nemá cenu si kvůli jednomu dni v roce kupovat speciálně nějaký boty. Což bohužel je pravda, že to ten kraj trochu znehodnocuje a nemusí to vypadat hezky. Snažíme se všem říkat, aby měli nějaký klasičtější boty, aby neměli tenisky. Ale občas někdo přijde v takovémto obutí a holt co s ním máme dělat, můžeme ho vyhodit, můžeme si hrát na psy, ale přece jenom Máje jsou také o lidech a pro lidi a nemá cenu si dělat nějaký násilí.

Koukala jsem, že je to samé i s podkolenkama, že nosí často kotníkové ponožky a tak...

Podkolenky... to je další věc, protože spousta lidí nemá bílý podkolenky, a když jsme zkoušeli půjčovat bílý podkolenky, tak to dopadlo katastroficky, protože přece jenom, jak všichni polehávají a posedávají na trávě a občas se něčím polejou a zpotějí a zaprášej si nohy... Tak to praní bílejších podkolenek je takovej očištec, pro toho, kdo to pere, tak to jsme zavrhlí. A zas nemůžeme nikomu nařídít, aby si koupil bílý podkolenky, ale je pravda, že je aspoň tlačíme k tomu, aby měli aspoň nízký bílý ponožky.

Je něco, co ti na těch Májích chybí? Je něco, co není součástí a ty bys to tam uvítal, nebo něco co bylo dřív a vy už to tam nemáte?

Účast všech lidí, to mi chybí, ale s tím asi člověk nic neudělá. Některý lidi můžeš prosit horem, dolem a oni chodit nebudou. Některý lidi nezměníš. Je to tradiční slavnost, drží se už několik let, nevidím

důvod proč na ní něco měnit, myslím si, že tak jak u nás funguje, tak funguje dobře. Průběh je takovej, jaký je, a já jsem si tím spokojen.

A je naopak něco, co se děje na Májích a je součástí Májů a nemuselo by to tam být, nebo by to tam nemělo být?

To mě nic takového nenapadá, co by tam nemělo být... Myslím si, že to co tam je, to tam patří a nevynechával bych z toho nic.

A co máš na Májích nejradši?

Je to útek od reality a od běžnosti. Je to taková svěží změna. S těma lidma z obce se taky člověk tak často nevidí, a tohleto období jste de facto pořád spolu a potkáš se se spoustou lidí z obce, takže je to takový těšení se na to... Dříve se ta obec setkávala častěji, ale jak každéj někde pracuje, studuje, nebo má jiné zájmy, či někde jinde bydlí, tak už se nevidí tak často, tak je to taková oslava shledání, vzpomínání si.

A co naopak na Májích nemáš rád?

Spousta zařizování kolem toho. To je občas ubíjející (*smích*). Ale to k tomu patří, kdybysme pro to nic neudělali, tak by nás to pak tolik netěšilo. Když se to vyvede. Ta organizační složka je občas taková složitější. Ale to k tomu patří...

A jak ses vlastně stal tím králem?

Tak můj bratranec řekl, že už to dělat nebude, že by si rád už oddychl od té organizace, tak se udělala taková menší valná hromada, pozvali se tam lidi z Oskořínka, nebo spíš mládežníci z Oskořínka, kteří se aktivně účastnili. Rozdali se lístky a volilo se, kdo by měl být novým spoluorganizátorem, z čehož vyplývalo, že bude taky králem. Tam potom vznikla taková rošáda, že sice jeden člověk zvítězil podle počtu hlasů, ale ten řekl, že na to nemá čas to dělat. A já jsem byl druhý v pořadí.

A od té doby jsi král?

Od té doby jsem král...

A jak se k tomu dostal ten tvůj kolega?

Jeho jsme pak oficiálně, neoficiálně přizvali z toho důvodu, protože přece jenom je o pár let mladší než já, ale je spolužákem spousty lidí, kteří se aktivně účastnili, líp s nima vycházel. Já z mého ročníku jsem byl de facto jedinej, kdo se účastnil Májů, takže jsem byl takovej trošku odtržený.. Byli lidi starší než já, mladší než já a já jsem byl něco mezi a při škole jsem toho tolik nezvládal. A on byl ochotnej a víc schopnej, což se ukázalo, že je. Takže se přizval do vedení a postupně přebírá vedení kompletně.

Z jakých důvodů se účastníš Májů, kromě toho, že jsi král?

Tak je to zábava... tradice, hezká tradice, proč to nedodržet.

Jak aktivně se podílíš na přípravě na Máje?

Organizace, držím kasu, mám na starosti evidenci a vydávání krojů, mám na starosti shánění májek z lesa vybírat a kapelu do průvodu, což většinou vyříděj dva, tři telefonáty, což není ve výsledku takový velký práce, ale bez toho by se to neuskutečnilo. Nic striktního nemáme danýho, spíš si řekneme, co je

potřeba udělat a rozdělíme si práci mezi sebou.

Jak dlouho se vlastně účastníš Májů? Co se vlastně všechno změnilo od té doby, co ses začal účastnit? Jsou to spíš změny k lepšímu nebo k horšímu?

Tak Májů se budu letos účastnit jedenáctým rokem, což je šilený. Tak změny... to je ta menší ochota lidí, chodí míň lidí, je to těžší je dohnat k nějaký činnosti. To je tím, jak je málo lidí a ne všichni jsou ochotni, a nemají tolik času a nemají tolik prostoru. Přece jenom, když nás bylo víc, tak se ta práce líp rozměnila, než teďka, když na všechny úklidy a přípravy chodí nějakých šest, deset lidí stálejch. To už občas někomu leze na nervy.

Změnilo se ještě něco?

Ono de facto se ta oslava nemění, čistě průběh Májů zůstává stejný, a to je asi to oč tu běží, to že si vnitřně organizujeme organizaci jinak.

A stínání bylo vždycky takovéhle?

Co si pamatuju, tak bylo takovéhle

I to „povídání“ k tomu je stejné?

To „povídání“ bude už takovejch, troufnu si říct, že dvacet let stejný.

To, že se Máje v Oskořínku konají a stále se konají, či je to zásluha? Myslíš si, že je to tou organizací? Myslíš si, že kdybyste to vy tři neorganizovali, a neřekli těm lidem, bude se dělat tohleto.

Ptali by se po tom lidi? Šli by sami na dřevo? Nebo by ty Máje skončili?

To je otázka... Já doufám, že tak by to určitě nebylo, ale zároveň si nejsem jistej, že by to tak nedopadlo, že by to neskončilo. Taky se stěží stane, abysme všichni tři skončili naráz, to nevím, co by se muselo stát, abysme všichni řekli, že bysme skončili všichni najednou...

Ale doufám, že by to nezaniklo, nevím sám, jak by to nakonec dopadlo.

To je otázka, kdyby teklo do bot, s tou organizací, jestli by se někdo nevybičoval k tomu, aby něco začal dělat víc, to je taky možný. Takhle to jeden rok dopadlo, že se ještě měsíc před Májema nevědělo, jestli vůbec budou, nakonec to byli schopný za krátkou dobu celý organizovat.

Ale teďka máte silnou organizační pozici, když jste tři. Kdyby na to byl jeden člověk, tak je to mnohem těžší, že kdyby byl jeden král a vypadla mu královna...

Bylo by to těžší, ale doufám, že se vždycky najdou nějaký zadní dvířka, aby se to dalo vyřešit... snad to bude trvat dlouho.

Příloha č. 3

Charakteristika respondentů					
Pořadí	Povolání	Rok narození	Bydliště	Účast na Májích	Úloha na Májích
1	Student VŠ - pozemní stavitelství	1988	Oskořínek	11 let	Účastník průvodu, současný král
2	Asistentka oddělení	1984	Oskořínek	14 let	Účastnice průvodu, bývalá královna
3	Studentka VŠ - léčiva	1988	Praha	7 let	Účastnice průvodu
4	Vedoucí výroby	1984	Oskořínek	14 let	Účastník průvodu
5	Studentka VŠ - management sportu	1993	Nymburk	4 roky	Účastnice průvodu
6	Technolog v pivovaru	1985	Oskořínek	14 let	Účastník průvodu, bývalý král
7	Technik v Automobilce	1982	Oskořínek	16 let	Účastník v průvodu, bývalý král
8	Student VŠ - informatika	1991	Oskořínek	7 let	Účastník průvodu
9	Zahradnice	1985	Oskořínek	13 let	Účastnice průvodu, současná královna
10	Studentka ZŠ	1998	Oskořínek	první rok	Účastnice průvodu

Příloha č. 4

Plakát, který zve na slavnost Máje

Příloha č. 5

Úvodní řeč „Kecala“, která zahajuje slavnost Máje

Ve jménu krále, to jest 19. máje
dvoutisícího dvanáctého
nařizuje veškerému lidu
poddanému bavit se, radovati se,
jakož i veselí se z bohaté úrody
naší země, která vínem, pivem,
a švarnými děvami oplývá. Kdo
tohoto ustanovení poruší, bude bez
milosti ztrestán vypitím několika
sklenek lahodného moku
neb setnutím.

Podepsán níže uvedený Dan III.
služebník veškerého lidu

Zdroj: Archiv Svazu mladých Oskořinek

Příloha č. 6

Fotografická dokumentace

Fotografie č. 1

Srdíčka, která nosí připnutá aktéři v kroji a také diváci

Fotografie č. 2

Postavený Král

Fotografie č. 3

Chlapci nesou na ramenou smrk, který postaví jako Krále.

Fotografie č. 4

Připevňování špičky na Krále

Fotografie č. 5

Přípevňování věnce na Krále

Fotografie č. 6

Dívky zdobí trikoloru špičku a věnec Krále

Fotografie č. 7

Chlapci kopu jámu, do které bude poté umístěn Král

Fotografie č. 8

Stavění Krále pomocí plošiny

Fotografie č. 9

Ozdobené májky, které se dávají k domům svobodných dívek.

Fotografie č. 10

Zdobení „šatlavy“, tedy vozu, který jede za průvodem

Fotografie č. 11

Ukázka dámského a pánského oskořínského kroje

Fotografie č. 12

Ukázka pánského křineckého kroje

Fotografie č. 13

Ukázka starého oskořínského kroje, který má pouze několik lidí

Fotografie č. 14

Ukázka vlastního kroje

Fotografie č. 15

Zatloukání májky před dům svobodné dívky

Fotografie č. 16

Privazování májky

Fotografie č. 17

Psaní vápnem na silnici

Fotografie č. 18

Zahájení slavnosti (král, královna, „Kecal“ a drábové)

Fotografie č. 19

Král s královnou

Fotografie č. 20

Tancování „Staročeské besedy“

Fotografie č. 21

Tancování „Staročeské besedy“

Fotografie č. 22

Sólový tanec pro krále a královnu

Fotografie č. 23

Průvod v čele s králem, královnou a dvěma dráby

Fotografie č. 24

Kapela, která doprovází průvod po obci

Fotografie č. 25

Značka, která při vjezdu do obce upozorňuje na průchod průvodu

Fotografie č. 26

Drábové hlídají vchod do domu, aby nevešel nikdo nepovolaný

Fotografie č. 27

Dívky roznášejí tácy s občerstvením

Fotografie č. 28

Ukázka pohoštění

Fotografie č. 29

Ukázka pohoštění

Fotografie č. 30

Kolečko utvořené účastníky v krojích, kde král s královnou a ostatní „krojovaní“ tančí s obyvateli domu

Fotografie č. 31

Děti se také účastní průvodu

Fotografie č. 32

„Krojování“ křičí, výskají, vyvolávají a zpívají

Fotografie č. 33

Průvod se na konci slavnosti chytne za ruce a utvoří dlouhou řadu

Fotografie č. 34

Řada se proplétá mezi stromy a chodí i po hrázi rybníka

Fotografie č. 35

Konšel, rychtář a písař, kteří soudí krále

Fotografie č. 36

Drábové přivádějí krále, který se brání

Fotografie č. 37

Kat, kterého ztvárňuje chlapec v kroji

Fotografie č. 38

Král poslouchá rozsudek

Fotografie č. 39

Král má poslední přání, napít se zlatavého moku

Fotografie č. 40

Poprava krále

Fotografie č. 41

Dívky oplakávají popraveného krále

Fotografie č. 42

Odnášení krále na nosítkách k hostinci

Fotografie č. 43

Závěr slavnosti, kdy „krojovaní“ tančí mezi sebou

Fotografie č. 44

Fotografie všech účastníků průvodu

Autor fotografií: Ing. Milan Šust

Příloha č. 7

Veršovaná část slavnosti „stínání krále“

„Kecal“ přijde první na scénu a za ním přivádějí krále.

Kecal:

Velevážené obecnstvo Oskořínské,
Pohlaví dámské i pánské,
lidé místní i přespolní.
Vítáme Vás mezi náma,
Vaše cesta za to stála.
Chceme posouditi v davu,
zač králi useknouti hlavu.
Celý rok nám vládl tady,
Přehlížel i špatné mravy.
Nebudu však předbíhat
a začnu Vám povídat,
o té naší osadě
a proč néééééé..
Začnem přímo od krále.

Daniel třetí se jmenuje,
celý rok nám panuje.
Zpočátku se dobrým zdál,
je však jako každý král.

Dozvíte se za chvíli,
co se svými radními,
upek doma v předsíni.

Králi teď už se Tě nebojíme
zákon klidně porušíme,
tvoji hlavu než bys řek,
položíme na špalek.

To že naše vesnička,
všeznáma je v kraji,
o tom jsme už povídali,
to už všichni znají.
Holky, kluci, páni, dámy,
co to jaro dělá s Vámi.
Sotva oschnou meze,
hnedle na Vás touha leze.
O tom přesvědčit se mohl každý,
jak oskořínská mládež na zábavách paří.
Mnohých co se návratu domů týče,
Nestačí silnice šíře.
A pak náš pan král,
o ostudu se musí bát.

Nepředbíhejme však dobu,
na jeho vládu zpět se podívejme znovu.

I v Oskořínku úrodná je zem,
To v okamžiku jistě dojde všem.
Před nějakou dobou to všichni začali.
a hned nato plno dětí počali.
Letos v hospodě veselo bylo,
sedm budoucích májovníků přibylo.
4 kluci se nám narodili, rádi bychom vám je
představili: Jan, Vojtěch, Josef a Albert
Holky se nenechaly zahanbit,
jen o jednu míň se jich stihlo narodit: Anička,
Adélka a Jolanka.

Cukrárna

Cukrárna nám tady prosperuje, nemálo místních pupků vykrmuje. Jen zavíračku by chtělo upravit, nestíháme se tady nakrmit.

1111

Vícemil s Vícepílem putovali,
velký ohlas si vysloužili.
Za tím vším stál Sokolíček,
sebral nám od Okálu klíček.
Jo jo, sokol ten teď žije
a jak to s místními maminama šije!
Loni velká akce byla,
naše obec narozeniny oslavila.
1111 je krásné číslo,
hodně lidí nejen na Telegraf přišlo.

Neckyjáda

Jak jste si jistě přečetli v nymburském deníku,
velkou akci jsme měli na tom našem rybníku.
Ray s Lucií to celé komentovali,
Vikinga a vrabčí hnízdo málem potopili.
Tento rok prosíme zas o hojnou účast☺

Pivní maratón

Tento rok byla na pivním maratónu účast malá..
Děvčata to chlapcům zas nandala!
Měli byste se drazí přátelé polepšit a místním
chlapcům skóre vylepšit!
Po akci si každý svou basičku vzal a u Zajíčků
na půdě jí ztrestal!

Masopust

Na masopustu se pilo velice,
však to taky byla pěkná veselice.
Vysoká nevěsta s prckem ženichem
vedli průvod, jak Pávek s Otíkem

Černošky byly v dobré náladě,
šípy, třásně a kosti na hlavě.
Kůň měl pevné koblihy,
to se nám sbíhaly sliny...
Takže příští rok sejdeme se zase,
pěkně všichni v plné kráse!

Čarodejnice

Na čarodejnicích bylo prima
krátká hra s benzínem a pak už sklenice piva.
Opečené buřty, vypítí sudu,
přeci nezažijem žádnou nudu.
Horská túra na Brožberk a Mandlovice
vzbudila v některých jarní touhu převelice!!

Tímto bychom Vám tedy chtěli poděkovat, že
nám pomáháte naše tradice udržovat!

Kecal:

Jak z mojí řeči vyllynulo,
to co král dovolil, bylo mnoho.
Vše však nelze považovat za neřest,
stít hlavu je moc přísný trest.

Rychtář:

*(bouchne do stolu, až se konšel, který se houpe
na židli a klimbá, převalí na zem)*
Nech si pro sebe ty svoje kecy,
Od toho je tu náš tribunál,
aby posoudil, jak to půjde dál.
To by byly velké hrubky.
Odpustit králi jeho přestupky.
Dostane, co je po právu
Kate, chystej popravu.

Písař a konšel:

(kývají rytmicky hlavou)

„zlatá huba náš pan rychtář“

Král:

Velmi přísně soudíte mě tady,
uznat nechcete mojí vlády klady.
Však řekněte, jak žilo by se Vám,
kdybych nepovolil ani jeden flám,
Kdybych nezavíral obě oči,
když se kluk kolem holky točí.
Dnes by každý rád soudcem byl,
aby druhý na to doplatil.
Já druhému rád přeju a
katově sekeře do očí se směju.

Rychtář:

Plané řeči pane králi,
toho jsme se nenadáli,
že se budeš ještě vzpouzet
a lidi proti soudu popouzet.
Vsadím se o deset litrů piva,
že pravdu má administrativa.

Písař a konšel:

„zlatá huba náš pan rychtář“

Král:

Z jednání nám něco vypadlo,
slovo o oskořínských děvčatech tu ještě ne-
padlo.
Až uslyšíte, jak nám vzkvétají,
mnozí za pravdu mi dají,
že dobře staral jsem se.

Kecal:

Já palice stará plechová,

nic se mi v tý palici neuchová.

Abys to králi dostal ze mě,
Musíš mi to dát písemně.

Král:

Já to psát nemusím,
já si jenom poručím.
Hej písaři všeho nech a
dej mu říkání o našich děvčatech.

Písař:

(hledá to psaní a nese ho Kecalovi)
Pane králi, jak koukám na můj stůl,
stal se ze mě pěcknej vůl.
Žádné psací pomůcky tu nemám,
v hlavě marně hledám.
Šetříte na nesprávném místě,
vždyť jedno pero koupit můžete jistě.

Kecal:

Chcete mi snad strhat plíce,
v tom lejstru dostávám se až za hranice.

Král:

Písaři, jseš to ale bordelář
a taky jak koukám, pěkný sukničkář.
Dej se rychle do hledání a najdi to správné
psaní.

Písař:

(hledá podruhé.)
Teď právě jsem to řek,
bez pořádného péééra,
nic napsat se nedá.
Jestli příště nebudu mít pero tady,
to raději uteču do Kanady.

Kecal:

Za zmiňku tady stojí,
že naši kluci i v okolních vesnicích holky mají.
Jeden by nevěřil, jak se zapletou
a tamním děvám hlavy popletou.
A tady jsou někteří z nich

Jirka

Letos ho tu máme naposledy,
brzy čekají ho svatební hody.
Šárce prstýnek navleče
v červnu ji do manželského lože zavleče!

Tomáš

Tomáš laťku snižuje, v čím dál mladších hol-
kách si libuje.
Alkohol mu stále není cizí, je to přece láska
ryzí!!

Jirka

Z bakalářky se nervuje, kór když mu notebook
hapruje.
Ale ty to dáš, Jirko, vsadil bych na to svoje
poslední kilko.

Martin

Martin letos nějak zmírnil na Velikonoce,
však to přijde zase v dalším roce.
Žádnou slečnu zatím nedostal do kolen,
kdo ví, na kolik to ještě zkusí žen.
Ale abychom jen jeho milostný život neplenili
i myslivecké zkoušky se mu podařily.
Proto tedy pánové pozor, Martin bude mít nad
místními ženami dozor – s brokovnicí v ruce!

Vilém

Vilda to je vocas, s diplomkou si dává načas.
Na okruzích eršestku klopí, ale v práci se tak
trochu topí.
Angry birdse tam totiž paří - někdy se mu i
daří.

Michal

Ten má nervy z maturity,
podpory se mu však dostává od Ivety.
I když to tak nevypadá,
alkohol pít k maturitě stále zvládá.
Je to zkrátka výtečník, co auto poslal na patník!

Michal a Milan

Milan si konečně zajezdí, když tu svou „maši-
nu“ pojezdí.
Michal si při studiu plánuje, jak v IT firmě
šéfuje.

Vlastimil

Ve sportu se vyžívá,
na novém kole jízdu si užívá.
Hokej mu taky není cizí,
u aktivit vždy radši zmizí

Martin

Martin se radovánkám vyhýbá,
raději sleduje, jak se mu truhla s penězi prohý-
bá.
Však si také s novou motorkou radost udělal,
prý by to s ní do důchodu i doklepal!

Kecal:

Pane králi, to není to správné psaní,
zde nejsou naše dívky zapsány.

Král:

Koho jsem to do úřadu jenom vybral.
Písaři, zvedni svoji bradu
a rychle najdi to, co chceme,
nebo tě karabáč popožene.

Písař

(hledá do třetice)

Kecal:

Je to s těmi lístky kříž,
i když jsme tentokrát mnohem blíž.

Jinak jsme tu dobrá organizace,
Letos čekají nás samé dobré akce!
Loni byl velký hic!...Proto seděl každý
v chládku

A cucal si tam limonádku...

Letos zchladíme se dosti,
o neckyjádě budeme mít strnulé kosti!

Kecal:

Pane králi, to není to správné psaní
co jsou v něm oskořínkové dívky zapsány.

Král:

Písaři poslední možnost máš,
najdi rychle to správné psaní,
a opravdu rychle a bez reptání

Písař:

*(tentokrát najde to správné psaní a odnese ho
kecalovi)*

Už to nesu to je spěchu,
jak kdybys měl v trenčích blechu.

Kecal:

Ano, ano to je to správné psaní,

co jsou v něm oskořínkové dívky zapsány.
To jsou krásné vyhlídky,
našich děvčat vizitky.

Monika

I Monika nás letos opustí,
Svazek manželský brzy okusí.
Přejeme jim do budoucna vše nejlepší,
letos si s námi naposledy zaječí!!

Martina

Po návratu z Německa Martina nám rozkvetla,
velká láska se jí do cesty připletla.
Chlapec je dobrá partie,
Martiny vysoké nároky splňuje.

Lenka

Lenka už vysokou dostudovala
a se svou láskou se do Boleslavi nastěhovala.
Jen tak dál☺

Kristýna

Z Kristýny je dobrá hasička,
bude z ní ještě lepší sestřička.
Má ale jednu slabinu,
A to točenou zmrzlinu!

Klára a Aleš

Po loňských májích se nám velká láska zrodila.
Klára Aleše do osidel lásky lapila.
Jsou bez řeči a bez hádky,
jako zamilovaní z pohádky... ty dvě hrdličky!

Romana

Romana letos naše řady rozšířila, do kolektivu
se rychle začlenila, její nový tanečník Petr
zvládl besedu v letu!

Diana

Na 'stará kolena' se Dia besedu naučila
a vcelku se jí naše tradice zalíbila.

I nám se právnička z Prahy velmi líbí
na volejbale nás všechny rozstřílí!

Monika

Pátek, sobota, neděle nevadí, propaři i pondělí.

Svobody teď užívá a k ránu chodí domů - ne
střízlivá!

A když zábav není dost

Jezdí do Savoye pro radost.

Petra

Petra nový vztah navázala,
na májové zábavě ve Křinci nám Pavla ukázala.

Tento rok rozhodla Svazácká komise,
že z ní bude naše nová pomocnice

Klára

Praha prý vůbec nežije,
za to v Oskořínku si to vždy užije.

Na první pohled se klidná zdála,
nemálo hochů tu však zaujala.

Rychtář:

(vyletí ze židle rozčileně)

Ale už toho mám dost,
začíná mě ovládat zlost.

Planými řečmi maříme čas,

At' dostane slovo kat.

Písař a konšel:

„Zlatá huba náš pan rychtář“

(konšel vypije kalamář)

Rychtář:

(panovačně)

Písaři, vem si brk a listinu,

at' netrvá to hodinu.

Písař:

(při psaní zkoumá brk, dívá se do kalamáře a diví se)

To jsem blázen, to jsem blázen,

ten kalamář je zase prázdný.

Nenapsal jsem ani slovo,

mám já to ale špatný péro.

Konšel:

(chytí se za hlavu, ohmatává si krk a žaludek)

Něco divného cítím v krku,

můj nos místo písařova brku

se namočil v kalamáři.

I žaludek mi nějak poskočil,

jako bych spolkl na sta chroustů

a zažívání mám plné inkoustu. (odběhne)

Rychtář:

(obrací oči v sloup, ťuká se do hlavy)

Popletové a nemehla,

Kéž by na Vás nemoc dolehla.

Kate, obracím se na Tebe,

Konej svou povinnost, беру to na sebe.

Kat:

Králi již přiblížil se Tvůj konec,

Ale než zazvoní ti zvonec

a než budeš muset ke špalku pokleknout,

odpusť, že ti musím hlavu useknout.

Bude to jak tenisová smeč,

I když mám trochu tupý meč.

Král:

Nezlobím se, kate, na Tebe,
konáš jen svou povinnost
a já byl všude spíš jen nezvaný host.
Takže mě ani nebude škoda
a tupý meč ten se poddá.
Mám jen jedno přání,
napít se dobře vychlazeného moku.

Kat:

*(podá se králi napít, připraví špalek, a když
král dopije, utne mu hlavu)*

Kecal:

Skončilo nám představení,
ale ještě konec není.

Kdo z Vás nemá dost,
Na zábavě je náš host!!

Zdroj: Archiv Svazu mladých Oskořinek